

การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ
ในรายวิชาศิลปะพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและ
การรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

โดย

นางสาวศศิวิมล แสงกรด

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2564

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ
ในรายวิชาศิลปะพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและ
การรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

โดย
นางสาวศศิวิมล แสงกรด

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศิลปากร

A STUDY EFFECT OF INSTRUCTION ARTFUL THINKING
IN ART FOUNDATION COURSE TO ENHANCE CREATIVITY
AND AESTHETICS PERCEPTION FOR 11TH GRADE STUDENTS

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts (VISUAL ARTS EDUCATION)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2021
Copyright of Silpakorn University

หัวข้อ การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ
ในรายวิชาศิลปะพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและ
การรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

โดย ศศิวิมล แสงกรด

สาขาวิชา ทักษะศิลป์ศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร. พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วนิชวัฒน์วรชัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(อาจารย์ ดร.พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสูตร โพธิ์เงิน)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขุมล นิธิภัทรอนันต์)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(รองศาสตราจารย์พีระพงษ์ กุลพิศาล)

59901320 : ทักษะศิลปศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโท

คำสำคัญ : การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ, การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ, การส่งเสริมสุนทรียภาพ, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

นางสาว ศศิวิมล แสงกรด: การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะในรายวิชาศิลปะพื้นฐานเพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : อาจารย์ ดร. พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและสุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) เพื่อศึกษาผลการสร้างสรรคงานศิลปะของผู้เรียน หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและสุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 3) เพื่อศึกษาสุนทรียภาพในการสร้างสรรคผลงานศิลปะของผู้เรียน หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและสุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนปากเกร็ด จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ แบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะ วิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ (%) และค่าเฉลี่ย (x) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการประเมินประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและสุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 92.09/93.90
2. ผลการศึกษาระดับการรับรู้สุนทรียภาพหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ มีระดับการรับรู้สุนทรียภาพอยู่ในระดับที่ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 85.89 เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้
3. ผลการศึกษาการสร้างผลงานศิลปะ หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 30.05 ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

59901320 : Major (VISUAL ARTS EDUCATION)

Keyword : A Study of Instruction Artful Thinking in Art Foundation Course, Creativity in the Arts, Aesthetics Enhancement, Mathayomsuksa 5 (Grade 11) Students

MISS SASIWIMON SAENKROD : A STUDY EFFECT OF INSTRUCTION ARTFUL THINKING IN ART FOUNDATION COURSE TO ENHANCE CREATIVITY AND AESTHETICS PERCEPTION FOR 11TH GRADE STUDENTS THESIS ADVISOR : LECTURER PISIT TANGPONDPAERSERT, Ph.D.

This research aims to

- 1) study efficiency of the lesson plans on instruction artful thinking in art foundation course to enhance creativity and aesthetics for 11th grade students.
- 2) study student creativity in art after learning by instruction artful thinking in art foundation course to enhance creativity and aesthetics for 11th grade students.
- 3) study student aesthetics in art after learning by instruction artful thinking in art foundation course to enhance creativity and aesthetics for 11th grade students.

This research is an experimental research with a sample group of research in Mathayomsuksa 5/2 Pakred School 26 students.

The research instruments were : Lesson plans on artful thinking, aesthetics evaluation form of art and evaluation form of work of art.

The data were analyzed by percentage, mean and content analysis. The research found that

1) the efficiency of the lesson plans on instruction artful thinking in art foundation course to enhance creativity and aesthetics for 11th grade students was on the efficiency of 92.09/93.90 higher than the criteria.

2) the level of student creativity in art foundation course; the score was at an excellent level $\bar{x} = 30.05$ confirming the hypothesis.

3) the level of student aesthetics in art foundation course ; the score was at 5th level AUTONOMY $\bar{x} = 85.89$ confirming the hypothesis.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อันเนื่องมาจากการได้รับความกรุณาอย่างดียิ่ง จาก รองศาสตราจารย์ พิระพงษ์ กุลพิศาล ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริวรรณ วณิชวัฒน์วรชัย ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิสูตร โพธิ์เงิน อาจารย์ ดร.พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขุมล นิชภัทรอนันต์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้วิจัย ตลอดจนแก้ไขปรับปรุง ด้วยความเอาใจใส่และให้กำลังใจอย่างต่อเนื่องตลอดมา ส่งผลให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้ถูกต้องและสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาของทุกท่านเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อินทิรา พรหมพันธุ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม และอาจารย์อนันต์ ทองสีดา ที่ได้กรุณาสละเวลาให้ ความรู้ คำแนะนำ และข้อเสนอแนะในการตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ให้มีความสมบูรณ์และมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร ครู นักเรียนโรงเรียนปากเกร็ด ให้ความร่วมมืออย่างดีในการเก็บ ข้อมูลการวิจัย ทั้งยังสนับสนุนส่งเสริมการทำงานวิจัยมาโดยตลอด และให้กำลังใจเป็นแรงผลักดันให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

คุณค่าหรือประโยชน์อันเกิดจากวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้วิจัยขอน้อมบูชาแด่พระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ที่อบรมสั่งสอน ให้การสนับสนุนและให้กำลังใจอย่างดียิ่งเสมอมา สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณ ผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ท่านที่ผู้วิจัยมิได้กล่าวนาม ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นางสาว ศศิวิมล แสงกรด

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
2. คำถามการวิจัย.....	5
3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
4. สมมุติฐานงานวิจัย.....	6
5. ขอบเขตของการวิจัย.....	6
6. กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	7
7. นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
8. ประโยชน์ที่ได้รับ.....	12
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
1. หลักสูตรศิลปะ.....	14
2. รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ (Artful Thinking).....	22
3. การจัดการเรียนรู้ศิลปะ.....	29
4. การสร้างผลงานทัศนศิลป์.....	34
5. การรับรู้สุนทรียภาพ.....	38

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	55
1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	55
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	55
3. แบบแผนการวิจัย.....	56
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	56
5. การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	56
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	65
7. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	66
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
ตอนที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ใน รายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.....	68
ตอนที่ 2 ผลการประเมินผลงานสร้างสรรค์งานศิลปะของผู้เรียน หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด การคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้ สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.....	70
ตอนที่ 3 ผลการศึกษาระดับการรับรู้สุนทรียภาพหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิด อย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้ สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.....	71
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	75
สรุปผลการวิจัย.....	76
อภิปรายผลการวิจัย.....	78
ข้อเสนอแนะ.....	83
รายการอ้างอิง.....	85
ภาคผนวก.....	87

ภาคผนวก ก การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	88
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	97
ภาคผนวก ค ตัวอย่างผลงานศิลปะของนักเรียน	136
ประวัติผู้เขียน.....	144

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 มาตรฐานและตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551	15
ตารางที่ 2 โครงสร้างรายวิชา ศ 32102 ศิลปะพื้นฐาน (ทัศนศิลป์)	19
ตารางที่ 3 โครงสร้างแผนการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ	57
ตารางที่ 4 เกณฑ์การประเมินระดับการรับรู้สุนทรียภาพ	61
ตารางที่ 5 แบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะ	64
ตารางที่ 6 โครงสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ	69
ตารางที่ 7 ผลจากการหาประสิทธิภาพผลงานสร้างสรรค์งานศิลปะของผู้เรียน	70
ตารางที่ 8 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้สุนทรียภาพระหว่างเรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ	72
ตารางที่ 9 สรุปผลการประเมินความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	89
ตารางที่ 10 สรุปผลการประเมินความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	91
ตารางที่ 11 สรุปผลการประเมินความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	93
ตารางที่ 12 ตารางสรุปแบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987)	95
ตารางที่ 13 ตารางการประเมินความสอดคล้องแบบประเมินผลงานสร้างสรรค์งานศิลปะของผู้เรียน	96

ตารางที่ 14 แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ Artful Thinking ศิลปะภาพเหมือนจริง Realistic 132

ตารางที่ 15 แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ Artful Thinking ศิลปะภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract..... 133

ตารางที่ 16 แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ Artful Thinking ศิลปะภาพนามธรรม Abstract. 134

ตารางที่ 17 แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์งานศิลปะของผู้เรียน..... 135

สารบัญภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	9
แผนภาพที่ 2 แบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะประเมินระหว่างการใช้แผนในแต่ละแผนกกิจการการ เรียนรู้.....	66
แผนภาพที่ 3 ระดับการรับรู้สุนทรียภาพตามผลการประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ	74

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์โลกในปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการเชื่อมโยงข้อมูลข่าวสาร และมีความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย ทุกคนสามารถสื่อสารระหว่างกันได้ทุกหนทุกแห่งทั่วโลก ทำให้การใช้ชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้นกว่าเดิม ดังนั้นการศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้องเพิ่มพูนทักษะการเรียนรู้และฝึกฝน รวมทั้งการเตรียมพร้อมทักษะในศตวรรษที่ 21 (21 Century Skills) เพื่อให้นักเรียนเติบโตและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข นอกจากนี้มีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ทำให้เนื้อหาวิชามีมากเกินไปที่จะเรียนรู้จากในห้องเรียนได้หมด ซึ่งการสอนแบบเดิมด้วยการ พูด บอกรู เล่า ไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนให้นำความรู้ที่ได้จากการเรียนในชั้นเรียนไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และการเรียนรู้ของนักเรียนจากผู้สอนคือผู้ถ่ายทอด ปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะวิธีค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ สร้างความเข้าใจด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย (บัณฑิต ทิพากร, 2550) ตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการ มาตราที่ 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม และของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพรู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542 : 4)

สถานการณ์โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของข้อมูลข่าวสาร การศึกษา สภาพแวดล้อม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้ต้องปรับตัวตามให้ทันอยู่เสมอ เพื่อจะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างไม่เป็นปัญหา และคุณสมบัติที่สำคัญที่สุดที่คนในโลกปัจจุบันนี้จำเป็นต้องมีเพื่อให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขก็คือ “การคิดเป็น” ทักษะการคิดมีความสำคัญและเป็นสิ่งที่มีคุณค่าเพราะการคิดช่วยให้คนได้มองเห็นภาพปัญหาต่าง ๆ ช่วยให้ได้คิดหาแนวทางในการหลีกเลี่ยงหรือป้องกันได้ การคิดเป็น เป็นการใช้ทักษะการคิดในทุกรูปแบบและเป็นการคิดในเชิงบวก โดยหลักแล้วการกระทำต่าง ๆ จะดีหรือไม่ดีอยู่ที่ความคิดของเรา ถ้าคิดดีก็ทำดี

ถ้าคิดไม่ดีก็ทำไม่ดี ซึ่งเมื่อการคิดเป็น เป็นการคิดในทางที่ดีมีประโยชน์ จึงทำให้เกิดเป็นการกระทำ ออกมาในทางที่ดีเช่นกัน ดังนั้น การคิดเป็นจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้คนอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เพราะ ไม่ว่าจะต้องอยู่ในสภาวะการณ์ใดก็แล้วแต่ การคิดเป็นจะช่วยให้คนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้อง และสามารถปรับตัวเป็นและแก้ปัญหาเป็น ดังนั้น การฝึกให้มีความสามารถในการคิดเพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดนั้นควรเริ่มฝึกตั้งแต่เป็นเด็ก เพื่อส่งเสริมให้คิดและทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเอง มีความคิด และทำงานอย่างเป็นระบบ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถคิดแก้ปัญหาเมื่อพบเจอกับอุปสรรค

ความคิดสร้างสรรค์มีความสำคัญต่อสังคมและชีวิตคนเรามาก ความเปลี่ยนแปลงของ สิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเรานั้น ล้วนเกิดจากการใช้ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งนอกจากจะทำให้โลกมีสิ่งใหม่ เกิดขึ้นแล้วยังช่วยให้มีวิธีคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ถ้าได้ฝึกการคิด และคิดได้อย่างสร้างสรรค์มาแล้ว ปัญหาทุกอย่างย่อมมีทางแก้ไข จากประสบการณ์การสอนของผู้วิจัย พบว่าเด็กในปัจจุบันมีความคิด สร้างสรรค์ลดลงเรื่อย ๆ เมื่อจัดกิจกรรมศิลปะเพื่อฝึกให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์กลับพบว่า มีเด็ก จำนวนน้อยที่แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ เด็กส่วนใหญ่จะถนัดกับการทำตามแบบหรือตาม สิ่งที่เด็กเคยพบเห็นมาก่อนมากกว่าการพยายามคิดขึ้นมาใหม่ ทั้งที่ศิลปะเป็นวิชาที่สามารถส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ได้ค่อนข้างง่าย และเด็กที่ชอบศิลปะน่าจะเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ แต่ความคิดนี้อาจไม่เป็นความจริงเสมอไป ถ้าไม่ได้รับการส่งเสริมมาอย่างถูกต้อง จึงเป็นเรื่องจำเป็น อย่างยิ่งที่ครูจะต้องตระหนักและหาวิธีการเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ สิ่งที่สำคัญ อยู่คือการหาวิธีการที่จะทำให้ครูสามารถนำความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตัวเด็กออกมาให้ได้ ซึ่งจะต้อง มีการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ครูจึงเป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการฝึกฝนทางด้านความคิดสร้างสรรค์ ของเด็กมาก เพราะจะเป็นผู้ที่คอยจัดเตรียมกิจกรรมต่าง ๆ มาให้นักเรียนได้ฝึกฝนความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์มีอยู่มากมาย เป็นหน้าที่ของครูที่จะต้องเป็นผู้คัดเลือก มาให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละวัย

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้ผู้เรียนจำเป็นต้อง เรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะคือ ความรู้และทักษะในการคิดริเริ่ม จินตนาการ สร้างสรรค์งาน ศิลปะ สุนทรียภาพและการเห็นคุณค่าทางศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ มีสาระสำคัญ คือ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ วิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระใน ศิลปะแขนงต่าง ๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ ทัศนศิลป์ มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุ สร้างและนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการโดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิค วิธีการของศิลปินในการสร้างผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ คุณค่างานทัศนศิลป์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และ

วัฒนธรรม เห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล ชื่นชม ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 1)

แนวคิดในการจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้สอนและเด็กในการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งสาระสำคัญในการจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับเด็ก คือ เด็กสามารถ “เชื่อมโยง” “ค้นหาตรวจสอบ” และ “ประยุกต์” ในแนวความคิดที่กว้างขวาง จากการเรียนรู้ศิลปะในการส่งเสริมเด็กให้เกิดการเรียนรู้ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะทั้งระยะสั้นและระยะยาวขึ้นอยู่กับภาระงานในสาระที่ผู้สอนต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการทางศิลปะ ดังนั้น การที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้สอนควรมีหลักและแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งหลักแนวคิดการสอนศิลปะที่สำคัญ คือ ทฤษฎีศิลปศึกษา ที่ได้รับการพัฒนาจากสถาบันเกตตี้ สหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี ค.ศ.1900 ทฤษฎีนี้เน้นแนะนำการเรียนการสอนศิลปะ ให้ครอบคลุมทั้ง 4 แขนง คือ แขนงศิลปะปฏิบัติ (Art Production) แขนงประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) แขนงสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) และ แขนงศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) ให้นำหนักแต่ละแขนงให้เหมาะสมกับช่วงชั้นการศึกษา การสอนในทฤษฎีการสอนแบบบูรณาการ เช่น ในวิชาศิลปะวิจารณ์ควรมีการนำรูปแบบของผลงานใหม่ๆ มาศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายและวิเคราะห์ผลงานถึงสิ่งที่สะท้อนถึงสังคมร่วมสมัย โดยที่ผู้สอนควรมีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานการตัดสินคุณค่า รวมถึงลักษณะของศิลปะสมัยใหม่เป็นอย่างดี ผลงานศิลปะสมัยใหม่มักมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์และบ่งบอกถึงความนึกคิดของศิลปินที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในช่วงเวลาหนึ่ง (วิสูตร โพธิ์เงิน, 2556 : 19-20)

กิจกรรมการเรียนรู้ในกลุ่มสาระศิลปะ (ทัศนศิลป์) เป็นวิชาที่ประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่าซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งทางร่างกายและจิตใจ สังคม อารมณ์ สติปัญญา ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อมส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตัวเอง อันเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพได้ โดยมีการกระบวนการสร้างสรรค์อย่างหลากหลาย การเรียนรู้จะเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์ได้ต้องขึ้นอยู่กับการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรม สอดคล้องกับความถนัด ความแตกต่างของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ผสมผสานระหว่างความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (ธนิตย์ เพ็ชรณวีวงศ์, 2557 : 1)

การพัฒนาการคิดอย่างมีศิลปะ Artful Thinking เป็นการพัฒนาการคิดผ่านงานศิลปะที่เน้นในเรื่องประสบการณ์และการชื่นชมงานศิลปะ โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนา ส่งเสริม และช่วยเหลือนักเรียนในเรียนรู้รอบคอบ เป็นระบบระเบียบตามเหตุและผล แนวทางการพัฒนาการคิดอย่างมี

ศิลปะ เป็นโครงการที่พัฒนาโดย Project Zero ของมหาวิทยาลัย Harvard โดยร่วมมือกับ โรงเรียน รัฐบาลต่าง ๆ ของเมือง Traverse รัฐ Michigan (Traverse City, Michigan Area Public Schools (TCAPS)) มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาตัวแบบวิธีการในการบูรณาการวิชาศิลปะกับวิชาปกติต่าง ๆ วัตถุประสงค์หลัก คือ การช่วยเหลือครูผู้สอนในการใช้ศิลปะประเภททัศนศิลป์ เพื่อเสริมสร้างการคิด และการเรียนรู้ของนักเรียน มีเป้าหมายกว้าง ๆ 2 ประการ คือ 1) เป็นแนวทางช่วยเหลือผู้สอนในการ เชื่อมโยง และสร้างความหลากหลายในงานศิลปะและการเรียนการสอน 2) เป็นแนวทาง การช่วยเหลือผู้สอนในการใช้งานศิลปะเพื่อพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียนองค์ประกอบหลัก

Artful Thinking นั้นมี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. งานศิลปะ 2. การคิดเป็นกิจวัตร 3. งานศิลปะ 4. การเชื่อมโยงหลักสูตร 5. การเรียนรู้ที่มองเห็นได้ และ 6. กลุ่มการเรียนรู้ของผู้สอน ในที่นี้ผู้วิจัยได้นำเอาองค์ประกอบที่ 1. งานศิลปะ (The Artful thinking Palette) ซึ่งเป็น หัวใจสำคัญของแนวคิดการพัฒนาการคิดอย่างมีศิลปะ ในขั้นตอนนี้ได้มีการใช้งานศิลปะมา เปรียบเทียบกับ “งานศิลปะ” ของแนวทางการพัฒนาการคิดผ่านงานศิลปะ ประกอบด้วยแนวคิดกิจกรรม 6 กิจกรรม คือ 1. การเปรียบเทียบและเชื่อมโยง (Comparing & Connecting) 2. การสำรวจ มุมมอง (Exploring Viewpoints) 3. ค้นหาความซับซ้อน (Finding Complexity) 4. การสังเกต และการอธิบาย (Observing & Describing) 5. การตั้งคำถามและการสืบค้น (Questioning & Investigating) 6. การให้เหตุผล (Reasoning)

แนวคิดกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมจะมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างพฤติกรรมการสร้าง กระบวนการทางความคิดของผู้เรียน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ได้พัฒนาผ่าน “การคิดอย่าง เป็นกิจวัตร” ส่งผลให้ผู้เรียนมีความคิดที่ลึกซึ้งมากขึ้นในชั้นเรียน

แนวคิดลักษณะงานศิลปะของศิลปินได้ถูกนำมาเปรียบเทียบกับองค์ประกอบของแนวทางการ พัฒนาการคิด โดยปกติแล้วงานศิลปะนั้นจะประกอบด้วยแม่สีต่าง ๆ อย่างละเล็กละน้อย เพื่อให้ศิลปิน นำไปผสมเป็นเฉดสีต่างๆ ได้หลากหลายวิธี “งานศิลปะ” ของแนวทางการพัฒนาการคิดอย่างมีศิลปะนั้น ประกอบด้วยแนวคิดกิจกรรม 6 กิจกรรม 6 สี แทนพฤติกรรมของกระบวนการทางความคิด ซึ่งส่งผล 2 ด้าน คือ ส่งผลในด้านประสิทธิภาพในการค้นคว้า ค้นพบทางศิลปะ และประสิทธิภาพในการค้นพบ การเชื่อมโยงหลักสูตร หรือรายวิชาใหม่ๆ ของสถานศึกษา หลักการ “งานศิลปะ” จะประสบความสำเร็จ ขึ้นได้ด้วยการใช้กระบวนการ “การคิดเป็นกิจวัตร” ทุก ๆ กระบวนการการคิดมีการคิดเป็นกิจวัตร เชื่อมต่ออยู่ทั้งสิ้น เป็นกลวิธีขนาดกะทัดรัดที่จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิดให้กว้างขึ้น ลึกซึ้งขึ้น และจะ เปลี่ยนเป็นกิจวัตรในชั้นเรียนไปในที่สุด อีกทั้งยังมีความยืดหยุ่นในการปฏิบัติสูง ทำให้เกิดความง่ายใน การปฏิบัติซ้ำ ๆ ไม่ว่าจะไปกับรายวิชาศิลปะ หรือในรายวิชาอื่น ๆ

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ รับผิดชอบ การสอนในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จึงสนใจที่จะศึกษาประสิทธิภาพ

แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพัฒนารูปแบบแผนการจัดการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติ ตอบสนองเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ทั้งยังช่วยส่งเสริมทักษะการประเมินค่า และทักษะการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นทักษะขั้นสูงที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตจริง และมีเจตคติที่ดีเข้าใจศิลปะอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2. คำถามการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 90/90 หรือไม่
2. ผลงานสร้างสรรค์งานศิลปะของนักเรียน หลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ เป็นอย่างไร อยู่ในระดับใด
3. ผู้เรียนมีการรับรู้สุนทรียภาพในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ หลังการเรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ เป็นอย่างไร อยู่ในระดับใดของเกณฑ์ระดับพัฒนาสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาผลการสร้างสรรค์งานศิลปะของผู้เรียน หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาการรับรู้สุนทรียภาพในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของผู้เรียน หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

4. สมมุติฐานงานวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 90/90

2. ผลงานสร้างสรรค์งานศิลปะของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีคุณภาพอยู่ในระดับดี

3. ระดับการรับรู้สุนทรียภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ อยู่ในระดับที่ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy) ตามเกณฑ์ระดับพัฒนาสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons ร้อยละ 70

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 6 ห้องเรียน ประกอบด้วยห้องนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี5/2, 5/4, 5/6, 5/8, 5/10 และ 5/12 รวม 222 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนปากเกร็ด จำนวน 26 คน โดยผู้วิจัยได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ

3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ประกอบด้วย

3.2.1 ผลการสร้างสรรคผลงานศิลปะของผู้เรียนที่ใช้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3.2.2 การรับรู้สุนทรียภาพในการสร้างสรรค์ผลงาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

4. ระยะเวลาในการทดลอง ทำการศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง

5. เนื้อหา จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 กับหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนปากเกร็ด ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน มีรายละเอียดดังนี้
การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ มีทั้งหมด 7 ตัวชี้วัด

5.1 ศ 1.1 ม.4-6/1 วิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุ และหลักการออกแบบในการสื่อความหมายในรูปแบบต่าง ๆ

5.2 ศ 1.1 ม.4-6/2 บรรยายจุดประสงค์และเนื้อหา ของงานทัศนศิลป์โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์

5.3 ศ 1.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์

5.5 ศ 1.1 ม.4-6/7 วิเคราะห์และอธิบายจุดมุ่งหมาย ของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และเนื้อหาเพื่อสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์

5.6 ศ 1.1 ม.4-6/8 ประเมินและวิจารณ์งานทัศนศิลป์ โดยใช้ทฤษฎีการวิจารณ์ศิลปะ

5.7 ศ 1.1 ม.4-6/10 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ไทย สากล โดยศึกษาจากแนวคิดและวิธีการสร้างงานของศิลปินที่ตนชื่นชอบ

5.8 ศ 1.2 ม.4-6/1 วิเคราะห์และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ในรูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตก

5.9 ศ 1.2 ม.4-6/3 อภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีผลต่องานทัศนศิลป์ในสังคม

6. กรอบแนวความคิดในการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเรื่องการผลศึกษาการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารงานวิจัยต่าง ๆ นำมาเป็นหลักในการกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรม และการวิจัย ดังนี้

1. กิจกรรมการเรียนรู้ทัศนศิลป์ พัฒนาจากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนปากเกร็ด กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2. หลักการสอนศิลปะตามแนวทางทฤษฎีศิลปะศึกษา (Discipline Based Art Education : DBAE) (Clark, Day and Greer,1987: 135-136) ที่เน้นกิจกรรมศิลปะ 4 แกนอย่างสมดุล ทั้งรูปแบบการสอนและการวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามลักษณะของแต่ละเนื้อหา หรือ

ตามจุดเน้นของแต่ละแกนการสอนวิชาศิลปะ คือ แกนศิลปะปฏิบัติ (Art Production) แกนประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) แกนสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) และแกนศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism)

3. แนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ (Artful Thinking) โดยศึกษาโครงการการพัฒนาการคิดอย่างมีศิลปะ Artful Thinking ที่พัฒนาโดย Project Zero ของมหาวิทยาลัย Harvard ที่ร่วมมือกับโรงเรียนรัฐบาลต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์หลัก คือ การช่วยเหลือครูผู้สอนในการใช้ศิลปะประเภททัศนศิลป์ เพื่อเสริมสร้างการคิดและการเรียนรู้ของนักเรียน Artful Thinking มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. งานศิลปะเพื่อการคิด 2. การคิดเป็นกิจวัตร 3. งานศิลปะ 4. การเชื่อมโยงหลักสูตร 5. การเรียนรู้ที่มองเห็นได้ และ 6. กลุ่มการเรียนรู้ของผู้สอน รวมกับการใช้ทฤษฎีกระบวนการรับรู้ – ประเมินผล โดยให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงรูปแบบรูปลักษณะต่าง ๆ ของศิลปะก่อน และครูนำผู้เรียนเข้าสู่การจัดการกระบวนการคิดให้ครบถ้วน ซึ่งทั้งสองทฤษฎีให้ความสำคัญต่อความคิดเห็นที่แท้จริงของผู้เรียนมาเน้นกิจกรรมการจัดการเรียนรู้

4. การรับรู้สุนทรียภาพ ศึกษาจากการใช้ทฤษฎีพัฒนาสุนทรียภาพของ (Michael J. Parsons, 1987) ในการตัดสินระดับการรับรู้สุนทรียภาพของนักเรียนซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

4.1. ระดับความชื่นชอบ (Favoritism) เป็นระดับขั้นพื้นฐานเกิดจากความประทับใจและพอใจของตนเองสนใจสิ่งที่ชอบ ไม่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างวัตถุที่เป็นศิลปะและสิ่งที่เป็นธรรมชาติอื่น ๆ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของภาพกับประสบการณ์ของตนเองโดยไม่สามารถแยกแยะรูปแบบและเนื้อหาว่ารับรู้ได้หรือรับรู้ไม่ได้

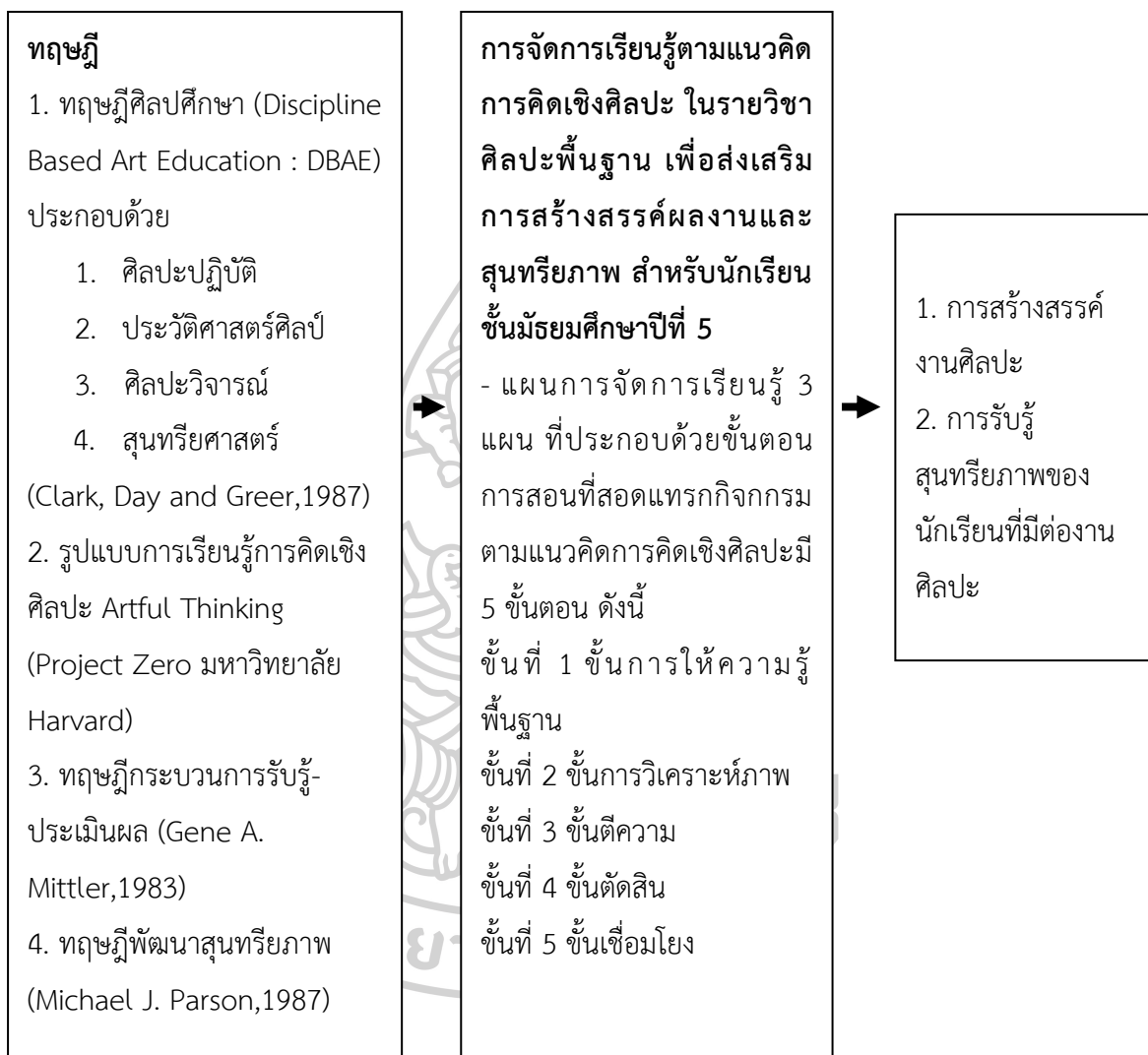
4.2. ระดับความงามและความจริง (Beauty and Realism) รับรู้และจัดระบบความคิด มุมมองภาพวาดจากความเหมือนจริงและพิจารณาการรับรู้ที่แตกต่างจากผู้อื่น เข้าใจเนื้อหาในศิลปะสามารถตั้งข้อสงสัยเช่นความแตกต่างระหว่างมีลักษณะดีแต่ลงสีไม่ดี กับมีลักษณะไม่ดีแต่ลงสีอย่างดี

4.3. ระดับการแสดงออก (Expressiveness) มีความเข้าใจลึกซึ้งในการแสดงออกของเนื้อหาตามความรู้สึกของตนมากยิ่งขึ้นและรับรู้กระบวนการสร้างผลงานการแสดงออกทางอารมณ์สร้างสรรค์ ความแปลกใหม่ของศิลปิน

4.4. ระดับแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพวาดคุณภาพของชิ้นงาน สื่อ วัสดุ รูปร่าง บอกความสำคัญในภาพวาดและวิจารณ์งานศิลปะเป็นรูปแบบและแบบอย่างมีความหมาย

4.5. ระดับความเป็นตัวตน (Autonomy) รู้คุณค่าศิลปะเข้าใจในความแตกต่างของแต่ละคนที่มีความคิด การตัดสิน การมองคุณค่างานศิลปะด้วยตัวเองและการเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรมเป็นไปตามประวัติศาสตร์

โดยในแต่ละทฤษฎีมุ่งเน้นกระบวนการคิดและการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ นำมาสร้างหลักเกณฑ์ในการประเมินผลงานการสร้างสรรค์ผลงานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังแผนภูมิ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

7. นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ (Artful Thinking) หมายถึง กระบวนการเชื่อมโยงความคิดเพื่อส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างมีเหตุผลและการคิดอย่างเป็นกิจวัตร มีขั้นตอนกิจกรรมดังนี้ 1. งานสีแห่งการคิด 2. การคิดเป็นกิจวัตร 3. งานศิลปะ 4. การเชื่อมโยงหลักสูตร 5. การเรียนรู้ที่มองเห็นได้ 6. กลุ่มการเรียนรู้ของผู้สอน

ในข้อที่ 1) งานสีแห่งการคิด (The Artful thinking Palette) มีกระบวนการจัดกิจกรรมแบ่งเป็น 6 แนวคิดกิจกรรม ดังนี้

1. การเปรียบเทียบและเชื่อมโยง (Comparing & Connecting)
2. การสำรวจมุมมอง (Exploring Viewpoints)
3. ค้นหาความซับซ้อน (Finding Complexity)
4. การสังเกตและการอธิบาย (Observing & Describing)
5. การตั้งคำถามและการสืบค้น (Questioning & Investigating)
6. การให้เหตุผล (Reasoning)

กิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งกระบวนการจัดกิจกรรมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้พื้นฐานเรื่อง รูปแบบการสร้างผลงานศิลปะ คือ เหมือนจริง กึ่งนามธรรม และนามธรรม ด้วยการให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็นบันทึกเป็นแผนภาพประกอบความเข้าใจ แล้วร่วมกันสรุป

ขั้นที่ 2 ให้นักเรียนร่วมกันทำการวิเคราะห์ภาพ สสำรวจภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์ เทคนิควิธีการและการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน จากภาพวาดของศิลปินที่คัดเลือกมาและนำไปสู่

ขั้นที่ 3 ตีความ โดยด้วยการให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็นบันทึกเป็นแผนภาพประกอบความเข้าใจ แล้วร่วมกันสรุป ให้นักเรียนร่วมกันทำการวิเคราะห์ภาพ สสำรวจภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์ เทคนิควิธีการและการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน

ขั้นที่ 4 เชื่อมโยง การสร้างผลงานศิลปะ โดยการให้นักเรียนสร้างผลงานศิลปะของตนเอง สอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก จินตนาการ

ขั้นที่ 5 ตัดสิน โดยการให้นักเรียนตัดสินจากการรับรู้ของตนเองและตัดสินจากการรับรู้บริบทร่วมสมัยของผลงานศิลปะ

การสร้างสรรค์ผลงาน หมายถึง ผลการถ่ายทอดงานศิลปะของนักเรียน โดยใช้หลักองค์ประกอบศิลป์และทัศนธาตุผ่านกระบวนการพัฒนาการคิดอย่างมีศิลปะ มีแนวความคิด อารมณ์ ความรู้สึกและจินตนาการของตน ถ่ายทอดออกมาเป็นภาพจิตรกรรม หมายถึง ภาพวาดที่ศิลปินสร้างสรรค์ขึ้นจากประสบการณ์ อารมณ์ ความรู้สึกเป็นผลงานศิลปะ มี 3 รูปแบบ ดังนี้

1. รูปแบบเหมือนจริง (Realistic) หมายถึง การสร้างสรรค์งานศิลปะที่เหมือนจริงดังที่ปรากฏในธรรมชาติ โดยยึดหลักการสร้างสรรค์และการนำเสนอสิ่งที่ตามองเห็น เช่น การเขียนภาพคนเหมือน ภาพสัตว์ ภาพทิวทัศน์ ภาพหุ่นนิ่ง

2. รูปแบบกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) หมายถึง การสร้างสรรค์งานศิลปะในลักษณะบิดเบือนไปจากของจริงโดยจะให้ความสำคัญกับรูปแบบที่เหมือนจริงน้อยลง แต่ให้ความสำคัญกับรูปแบบจากความคิดของศิลปินมากขึ้นเพื่อสื่อความงามในการรับรู้ให้เข้าใจง่ายและรวดเร็ว

3. รูปแบบนามธรรม (Abstract) หมายถึง การสร้างสรรค์งานศิลปะที่ไม่มีรูปแบบและเรื่องราวเหมือนจริง แต่มุ่งแสดงอารมณ์ความรู้สึกของศิลปินที่ถ่ายทอดลงในผลงาน

การรับรู้สุนทรียภาพ หมายถึง ระดับการรับรู้คุณค่าความงามจากประสบการณ์ทางศิลปะที่ทำให้นักเรียนเกิดความคิด ความรู้สึก มองเห็นความงามในงานศิลปะด้วยกระบวนการพัฒนาการคิดอย่างมีศิลปะ และทำการวิเคราะห์ตามแนวทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ (Michael J. Parson, 1987) 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)

เป็นระดับขั้นพื้นฐานเกิดจากความประทับใจและพอใจของตนเองที่มีต่อรูปภาพ

ระดับที่ 2 ความงามและความจริง (Beauty and Realism)

รับรู้และจัดระบบความคิดมมองภาพวาดที่แสดงออกมา โดยพูดถึงเรื่องราวพื้นฐานจากความเหมือนจริงและพิจารณาการรับรู้ที่แตกต่างจากผู้อื่น

ระดับที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness)

มีความเข้าใจลึกซึ้งในการแสดงออกของเนื้อหาตามความรู้สึกของตนมากยิ่งขึ้นและรับรู้กระบวนการสร้างผลงานการแสดงออกทางอารมณ์

ระดับที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)

แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพวาดคุณภาพของชิ้นงาน สื่อ วัสดุ รูปร่าง บอกความสำคัญในภาพวาดและวิจารณ์งานศิลปะ เป็นรูปแบบและแบบอย่างมีความหมาย

ระดับที่ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy)

รู้คุณค่าศิลปะเข้าใจในความแตกต่างของแต่ละคนที่มีความคิดและมีทั้งการสร้างสรรค

จากแนวทางการพัฒนาสุนทรียภาพของ Parsons แสดงให้เห็นถึงระดับพัฒนาการสุนทรียภาพในแต่ละระดับซึ่งมีความจำเป็นในการเตรียมการอย่างดีสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นสุนทรียใน แต่ละขั้นตอนต้องสร้างประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทางสังคมที่มีต่อสุนทรียต่อภาพงานศิลปะ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนปากเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563

8. ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เพื่อได้ชุดแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อพัฒนาการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อพัฒนาการรับรู้สุนทรียภาพในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชา ศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาสาระที่สำคัญของแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักสูตรศิลปะ

1.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

1.2 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ (Artful Thinking)

3. การจัดการเรียนรู้ศิลปะ

3.1 ทฤษฎีศิลปศึกษา Discipline –Based Arts Education (DBAE) (Clark, Day and Greer,1987)

3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทัศนศิลป์

4. การสร้างผลงานทัศนศิลป์

4.1 ทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ (Critical Theory) ของ (Edmund Burke Feldman,1972)

4.2 ทฤษฎีกระบวนการรับรู้-ประเมินผล ของ (Gene A. Mittler,1983)

4.3 การประเมินผลงานทัศนศิลป์

5. การรับรู้สุนทรียภาพ

5.1 ทฤษฎีสุนทรียศึกษา (Aesthetic Education) ของ Harry Broudy

5.2 ทฤษฎีพัฒนาสุนทรียภาพของ Michael J. Parson

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

1. หลักสูตรศิลปะ

1.1 สาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

วิสัยทัศน์

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย และเป็นพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษา การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ กิจกรรมทางศิลปะช่วยพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาอารมณ์ สังคม ตลอดจนการนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อ หรือประกอบอาชีพได้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 3 สาระ คือ ทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์

ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง สาระทัศนศิลป์

สาระที่ 1 ทัศนศิลป์มาตรฐาน ศ 1.1 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิวิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

ตารางที่ 1 มาตรฐานและตัวชี้วัดสาระการเรียนรู้ศิลปะตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง
ม.4-6	1. วิเคราะห์การใช้ทัศนธาตุ และหลักการออกแบบในการสื่อ ความหมายในรูปแบบต่างๆ	ทัศนธาตุและหลักการ ออกแบบ
	2. บรรยายจุดประสงค์และเนื้อหาของงานทัศนศิลป์ โดยใช้ ศัพท์ทางทัศนศิลป์	ศัพท์ทางทัศนศิลป์
	3. วิเคราะห์การเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ และเทคนิคของศิลปินใน การแสดงออกทางทัศนศิลป์	วัสดุ อุปกรณ์ และ เทคนิคของศิลปิน ในการ แสดงออกทางทัศนศิลป์
	4. มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และ กระบวนการที่สูงขึ้นในการสร้างงานทัศนศิลป์	เทคนิค วัสดุ อุปกรณ์ กระบวนการในการสร้าง งาน
	5. สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ด้วยเทคโนโลยีต่างๆ โดยเน้น หลักการออกแบบและการจัดองค์ประกอบศิลป์	หลักการออกแบบและ การจัดองค์ประกอบศิลป์ ด้วยเทคโนโลยี
	6. ออกแบบงานทัศนศิลป์ได้เหมาะสมกับโอกาสและสถานที่	การออกแบบงาน ทัศนศิลป์
	7. วิเคราะห์และอธิบายจุดมุ่งหมายของศิลปินในการเลือกใช้ วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และเนื้อหา เพื่อสร้างสรรค์งาน ทัศนศิลป์	จุดมุ่งหมายของศิลปินใน การเลือกใช้ วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และ เนื้อหาในการสร้างงาน ทัศนศิลป์
	8. ประเมินและวิจารณ์งานทัศนศิลป์ โดยใช้ทฤษฎีการวิจารณ์ ศิลปะ	ทฤษฎีวิจารณ์ศิลปะ
	9. จัดกลุ่มงานทัศนศิลป์เพื่อสะท้อนพัฒนาการ และ ความก้าวหน้าของตนเอง	การจัดทำแฟ้มสะสมงาน ทัศนศิลป์
	10. สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ไทย สากล โดยศึกษาจากแนวคิด และวิธีการสร้างงานของศิลปินที่ตนชื่นชอบ	การสร้างงานทัศนศิลป์ จากแนวคิดและวิธีการ ของศิลปิน
	11. วาดภาพระบายสีเป็นภาพล้อเลียน หรือภาพการ์ตูน เพื่อ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพสังคมในปัจจุบัน	การวาดภาพล้อเลียน หรือภาพการ์ตูน

มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้ แกนกลาง
ม.4-6	1. วิเคราะห์ และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ในรูปแบบ ตะวันออกและรูปแบบตะวันตก	งานทัศนศิลป์รูปแบบ ตะวันออกและตะวันตก
	2. ระบุงานทัศนศิลป์ของศิลปินที่มีชื่อเสียง และบรรยายผลตอบรับของสังคม	งานทัศนศิลป์ของศิลปินที่มีชื่อเสียง
	3. อภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรม ระหว่างประเทศที่มีผลต่องานทัศนศิลป์ในสังคม	อิทธิพลของวัฒนธรรม ระหว่างประเทศที่มีผลต่องานทัศนศิลป์

จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สาระทัศนศิลป์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มี 2 มาตรฐาน 14 ตัวชี้วัด มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ มีความคิดสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชม ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันมีความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

1.2 หลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนปากเกร็ด ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียน

โรงเรียนปากเกร็ด ([อังกฤษ](#) : Pakkred Secondary School) (อักษรย่อ : ป.ก. , PK) เป็น [โรงเรียนมัธยมศึกษา](#)ขนาดใหญ่พิเศษ ประเภทสหศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 3 (นนทบุรี-พระนครศรีอยุธยา) [สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน](#) [กระทรวงศึกษาธิการ](#)

วิสัยทัศน์

โรงเรียนปากเกร็ด บริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ พัฒนาความเป็นเลิศ สืบสานคุณธรรม
รักษาสีงแวดล้อม บนพื้นฐานหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พันธกิจ

1. เพื่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการคุณภาพองค์กร
2. พัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนให้ประชากรวัยเรียนทุกคนได้รับการศึกษาที่มี
คุณภาพ
3. ส่งเสริมสนับสนุนการฟื้นฟู อนุรักษ์ สืบสานเอกลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่น
4. ส่งเสริมสนับสนุนผู้เรียนให้มีทักษะกระบวนการคิดและแสวงหาความรู้อย่างหลากหลาย

เป้าประสงค์

โรงเรียนเกิดวัฒนธรรม คุณธรรม 5 ประการ นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และชุมชน
มีคุณธรรม จริยธรรม

เอกลักษณ์และสัญลักษณ์ประจำโรงเรียน

ชื่อเต็ม โรงเรียนปากเกร็ด

อักษรย่อ ป.ก.

สัญลักษณ์ประจำโรงเรียน รูปอักษรย่อ ป.ก. อยู่บนฐานมีคบเพลิงกับรัศมีที่ปลายคบเพลิง

คติพจน์ประจำโรงเรียน ปัญญา นรานัน รตนัน ปัญญาเป็นแก้วของนรชน

สีประจำโรงเรียน ดำ-แดง

วัฒนธรรมองค์กร วัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนปากเกร็ด ร่วมคิดร่วมสร้าง
ร่วมพัฒนาเพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่โรงเรียนกำหนด คือ
โรงเรียนปากเกร็ด เป็นองค์กรที่มีคุณภาพจัดการศึกษาตาม
มาตรฐาน สืบสานคุณธรรม เลิศล้ำ ความรู้มุ่งสู่สากล
สอดคล้องกับค่านิยม “STEP”

	S : Strive มุ่งพัฒนา
	T : Towards world class quality สู่มหาวิทยาลัย
	E : Education Standard ได้มาตรฐานการศึกษา
	P : Practical Molality สืบสานคุณธรรม
ปรัชญา	ความรู้ดี มีคุณธรรม กิจกรรมเด่น เน้นทักษะชีวิต
ปณิธาน	มุ่งเน้นในการสร้างโอกาสทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ผลิตเยาวชนเพื่อเป็นคนดีของสังคม
คำขวัญ	ลูกปากเกร็ด รักศักดิ์ศรี มีวินัย ใฝ่หาความรู้ เชิดชูคุณธรรม
อัตลักษณ์	เรียนร่วมอย่างมีความสุข สนุกกับกิจกรรม คุณธรรมเป็นฐาน วิชาการก้าวไกล ทันสมัยเทคโนโลยี
เอกลักษณ์	เรียนร่วม กีฬา ภาษา ไอซีที
ต้นไม้ประจำโรงเรียน	ประดู่คู่ไทร
ดอกไม้ประจำโรงเรียน	ดอกกล้วยไม้

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์) ของโรงเรียนปากเกร็ด

คำอธิบายรายวิชา

รายวิชา ศ 32102 ศิลปะพื้นฐาน (ทัศนศิลป์)	กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ศึกษา วิเคราะห์ ฝึกทักษะการใช้วัสดุอุปกรณ์ กระบวนการและเทคนิคที่สูงขึ้นในการสร้างสรรค์ผลงานทัศนศิลป์ด้วยหลักการออกแบบและการจัดองค์ประกอบศิลป์ จากแนวคิดและวิธีการสร้างงานของศิลปินที่ชื่นชอบได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

วิเคราะห์ และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ในรูปแบบตะวันออก ตะวันตก และจุดมุ่งหมายการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์และเทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์

อภิปราย และเปรียบเทียบอิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีต่อผลงานทัศนศิลป์ในสังคม เห็นคุณค่าและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันด้วยความชื่นชมโดยใช้กระบวนการคิด กระบวนการสืบค้นข้อมูล กระบวนการปฏิบัติและกระบวนการพิจารณาคุณค่า เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจสามารถนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ตัวชี้วัด

ศ 1.1 ม.4-6/2 ม.4-6/3 ม.4-6/4 ม.4-6/5 ม.4-6/6 ม.4-6/7 ม.4-6/9
 ม.4-6/10

ศ 1.2 ม.4-6/1 ม.4-6/3

รวม 10 ตัวชี้วัด

ตารางที่ 2 โครงสร้างรายวิชา ศ 32102 ศิลปะพื้นฐาน (ทัศนศิลป์)

โครงสร้างรายวิชา

รายวิชา ศ 32102 ศิลปะพื้นฐาน (ทัศนศิลป์)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เวลาเรียน 20 ชั่วโมง

จำนวน 0.5 หน่วยกิต

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
1	การบรรยาย เกี่ยวกับ ผลงานทาง ทัศนศิลป์	ศ 1.1 ม.4-6/2	การบรรยายเกี่ยวกับผลงาน ทัศนศิลป์ เป็นพื้นฐานสำคัญ ของการวิจารณ์ผลงานทัศนศิลป์ ซึ่งจำเป็นต้องใช้คำศัพท์ทาง ทัศนศิลป์ และปฏิบัติตาม หลักการบรรยาย เพื่อให้ สามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และเห็นถึงจุดประสงค์ และเนื้อหาของผลงาน	3	10
2	รูปแบบงาน ทัศนศิลป์ ตะวันตก	ศ 1.2 ม.4-6/1 ม.4-6/3	รูปแบบงานทัศนศิลป์ตะวันตก ในแต่ละยุคสมัยมีลักษณะเด่น แตกต่างกัน ซึ่งล้วนมีอิทธิพล ต่อการสร้างสรรค์ผลงาน ทัศนศิลป์ในชาติอื่น ๆ	5	10

ตารางที่ 2 โครงสร้างรายวิชา ศ 32102 ศิลปะพื้นฐาน (ทัศนศิลป์) (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการ เรียนรู้	มาตรฐานการ เรียนรู้/ตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)	น้ำหนัก คะแนน
3	การแสดงออก ทาง ทัศนศิลป์ของ ศิลปิน	ศ 1.1 ม .4-6/ 3 ม .4-6/ 4 ม .4-6/ 7 ม .4-6/10	การศึกษาประวัติของศิลปิน ทางทัศนศิลป์สาขาจิตรกรรม สถาปัตยกรรม และสื่อผสมที่ มีชื่อเสียง นอกจากจะได้รู้จัก ประวัติ และผลงานของท่าน แล้ว ยังทำให้รู้จักวิธีการใช้ วัสดุ อุปกรณ์และเทคนิคใน การสร้างสรรคผลงาน เพื่อ นำมาปรับใช้ในการสร้าง ผลงานทางทัศนศิลป์ ของ ตนเองให้ดียิ่งขึ้นด้วย	6	20
4	การสร้างสรรค ผลงาน ศิลปะ	ศ 1.1 ม .4-6/ 4	การสร้างสรรคผลงาน ทัศนศิลป์ทุกประเภท เราควร รู้จักลักษณะเฉพาะของงาน ประเภทนั้นๆ รวมถึงวัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และ กระบวนการที่ใช้ในการ สร้างสรรคผลงาน เพื่อให้ สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่าง ถูกต้องเหมาะสม	6	30
ระหว่างภาค				-	10
สอบปลายภาค				-	20
รวม				20	100

ในงานวิจัยนี้ จะใช้หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 การแสดงออกทางทัศนศิลป์ของศิลปิน และ
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 การสร้างสรรคผลงานศิลปะในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 1

สาระที่ 1 ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1

1. อภิปรายเกี่ยวกับทัศนธาตุและหลักการออกแบบเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสื่อความหมายของงานทัศนศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ วิเคราะห์การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์

2. บรรยายจุดประสงค์และเนื้อหา ของงานทัศนศิลป์โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์

3. สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ไทย สากล โดยศึกษาจากแนวคิดและวิธีการสร้างงานของศิลปินที่ตนชื่นชอบด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยเน้นหลักการออกแบบและการจัดองค์ประกอบศิลป์

4. ประเมินและวิจารณ์งานทัศนศิลป์ โดยใช้ทฤษฎีการวิจารณ์ศิลปะ นำผลการวิจารณ์ไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางาน

มาตรฐาน ศ 1.2

5. วิเคราะห์และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ในรูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตก

6. ระบุงานทัศนศิลป์ของศิลปินที่มีชื่อเสียง และบรรยายผลตอบรับของสังคม

7. อภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีผลต่อทัศนศิลป์ในสังคม

ภาคเรียนที่ 2

สาระที่ 1 ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1

1. อภิปรายเกี่ยวกับทัศนธาตุและหลักการออกแบบเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสื่อความหมายของงานทัศนศิลป์ในรูปแบบต่าง ๆ วิเคราะห์การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์

2. บรรยายจุดประสงค์และเนื้อหา ของงานทัศนศิลป์โดยใช้ศัพท์ทางทัศนศิลป์

3. สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ไทย สากล โดยศึกษาจากแนวคิดและวิธีการสร้างงานของศิลปินที่ตนชื่นชอบด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ โดยเน้นหลักการออกแบบและการจัดองค์ประกอบศิลป์

4. ประเมินและวิจารณ์งานทัศนศิลป์ โดยใช้ทฤษฎีการวิจารณ์ศิลปะ นำผลการวิจารณ์ไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนางาน

มาตรฐาน ศ 1.2

5. วิเคราะห์และเปรียบเทียบงานทัศนศิลป์ในรูปแบบตะวันออกและรูปแบบตะวันตก

6. ระบุงานทัศนศิลป์ของศิลปินที่มีชื่อเสียง และบรรยายผลตอบรับของสังคม

7. อภิปรายเกี่ยวกับอิทธิพลของวัฒนธรรมระหว่างประเทศที่มีผลต่อทัศนศิลป์ในสังคม

2. รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ (Artful Thinking)

รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะนั้นเน้นในเรื่องประสบการณ์และการชื่นชมงานศิลปะ โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนา ส่งเสริมและช่วยเหลือนักเรียนในเรียนรู้อย่างรอบคอบ เป็นระบบระเบียบตามเหตุและผล Artful Thinking เป็นหนึ่งในหลาย ๆ โครงการของ Project Zero ที่มีความเชื่อมต่อกับแนวคิด “การเรียนรู้ที่มองเห็นได้” (Visible Thinking) องค์ประกอบหลักของการพัฒนาการคิดผ่านงานศิลปะนั้นมี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. The Artful thinking Palette ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของแนวทางการพัฒนาการคิดผ่านงานศิลปะ 2. การคิดเป็นกิจวัตร 3. งานศิลปะ 4. การเชื่อมโยงหลักสูตร 5. การเรียนรู้ที่มองเห็นได้ และ 6. กลุ่มการเรียนรู้ของผู้สอน แนวทางการพัฒนาการคิดผ่านงานศิลปะ เป็นโครงการที่พัฒนาโดย Project Zero ของมหาวิทยาลัย Harvard โดยร่วมมือกับโรงเรียนรัฐบาลต่าง ๆ ของเมือง Traverse รัฐ Michigan (Traverse City, Michigan Area Public Schools (TCAPS)) มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาตัวแบบวิธีการในการบูรณาการวิชาศิลปะในชั้นเรียนวิชาปกติต่าง ๆ วัตถุประสงค์หลัก คือการช่วยเหลือครูผู้สอนในการใช้ศิลปะประเภททัศนศิลป์และดนตรีในการเรียนการสอนรายวิชาอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างการคิดและการเรียนรู้ของนักเรียน

รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ ได้รับการออกแบบสำหรับครูผู้สอนเพื่อใช้ในชั้นเรียนทั่วไป ในปัจจุบันมีการใช้แนวคิดนี้ในการเรียนการสอนระดับอุดมศึกษา และการชมพิพิธภัณฑ์ ซึ่งมุ่งเน้นในการรับประสบการณ์และชื่นชมงานศิลปะ และการสร้างสรรค์งานศิลปะ มีเป้าหมายกว้าง ๆ 2 ประการ คือ 1. เป็นแนวทางการช่วยเหลือผู้สอนในการเชื่อมโยง และสร้างความหลากหลายในงานศิลปะและการเรียนการสอน 2. เป็นแนวทางการช่วยเหลือผู้สอนในการใช้งานศิลปะ เพื่อพัฒนากระบวนการคิดของผู้เรียน แนวทางรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ มีส่วนช่วยผู้สอนในการใช้ศิลปะและดนตรี เพื่อเสริมสร้างการคิดและการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในทางศิลปะเองและการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ รวมถึงส่งเสริมให้ผู้สอนใช้งานศิลปะเป็นแรงผลักดันในการพัฒนากระบวนการการคิดของผู้เรียน ในขั้นตอนนี้ได้มีการใช้งานสีในงานศิลปะมาเปรียบเทียบกับ “จานสี” ของรูปแบบการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ (The Artful thinking Palette) ประกอบด้วยแนวคิดกิจกรรม 6 กิจกรรม ที่มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างพฤติกรรมสร้างกระบวนการทางความคิดของผู้เรียน ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ได้ผ่านการพัฒนา “การคิดอย่างเป็นกิจวัตร” ส่งผลให้มีขั้นตอนลำดับความคิดที่ง่ายต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความคิดที่ลึกซึ้งมากขึ้น

กรอบแนวคิดที่ได้จากการนำลักษณะงานสีของศิลปินในการเปรียบเทียบกับองค์ประกอบของการคิด โดยปกติแล้วบนงานสีนั้นจะประกอบด้วยแม่สีต่าง ๆ อย่างละเอียดละน้อย เพื่อที่ศิลปินจะผสมเป็นเฉดสีต่าง ๆ ได้หลากหลายวิธี Artful Thinking มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1. งานศิลปะแห่งการคิด The Artful thinking Palette เป็นหัวใจสำคัญของแนวคิดการพัฒนาการคิดอย่างมีศิลปะ ในขั้นตอนนี้ได้มีการใช้งานศิลปะมาเปรียบเทียบกับ “งานศิลปะ” ของแนวทางการพัฒนาการคิดผ่านงานศิลปะ ประกอบด้วยแนวคิดกิจกรรม 6 กิจกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดกิจกรรมที่ 1 Comparing & Connecting การเปรียบเทียบและเชื่อมโยง ประกอบไปด้วยกระบวนการคิด 3 กระบวนการ ได้แก่

- กระบวนการกำหนดหัวข้อในการคิด ลักษณะการคิด หรืออภิปรายตามหัวข้อ การคิดเป็นกิจวัตร ประเภทนี้จะประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีเมื่อมีการนำมาใช้ในตอนท้าย หรือตอนจบกิจกรรมในชั้นเรียน การสร้างหัวข้อหรือการอภิปรายมีความซับซ้อน จะช่วยให้ผู้เรียนอธิบายความคิดของตนเองได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

- กระบวนการเปรียบเทียบเชิงสร้างสรรค์ช่วยในการคิดเชิงอุปมา อุปไมย หลักในการสร้างแนวความคิดสร้างสรรค์ มีส่วนกระตุ้นจินตนาการของเราให้เกิดการเปรียบเทียบสิ่งที่แตกต่างกันบ่อยครั้งได้นำไปสู่ความเข้าใจอันเข้มข้นและลึกซึ้ง วิธีการนี้ควรใช้เมื่อผู้สอนต้องการให้นักเรียนมีความคิดเปรียบเทียบ เชื่อมโยง สิ่งของ หัวข้อ หรือองค์ความรู้ที่แตกต่างกัน เพื่อสร้างแนวความคิด มุมมอง และแนวทางแก้ปัญหาใหม่ๆ

- กระบวนการเชื่อมโยง ขยายความ และสร้างความท้าทาย ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงความคิดใหม่กับองค์ความรู้เดิมที่มี รวมถึงส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงความรู้เฉพาะบุคคลกับงานศิลปะ หรือหัวข้ออภิปรายได้ โดยปกติวิธีการวิธีการเชื่อมโยงจะถูกใช้เมื่อผู้เรียนได้สิ้นสุดการเรียนรู้ ประสบการณ์ใหม่ ๆ เช่น ใช้หลังจากที่ผู้เรียนได้ทำการสำรวจงานศิลปะ หรือสิ่งใหม่ในแผนการเรียน ผู้สอนควรต้องพยายามใช้วิธีการนี้เป็นเครื่องสะท้อนผลลัพธ์ในชั้นเรียน หรือ หรือเมื่อจบบทเรียนหนึ่งๆ หรือแม้กระทั่งใช้เมื่อจบการทดลองการคิดเป็นกิจวัตรแบบอื่น บทบาทของผู้เรียนจะแสดงความคิดเห็นก่อนและหลังเรียน (โดยมีแนวทางคำพูดว่า ก่อนหน้านี้ฉันคิดว่า..... ตอนนี้ฉันคิดว่า.....) จะช่วยให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด และความประทับใจของตนเองที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงเวลา รวมถึงช่วยจำแนก และรวบรวมความเข้าใจ ความเห็น และความเชื่อใหม่ ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนมีความตระหนักรู้และไตร่ตรองด้วยตนเองได้ดีขึ้น ผู้สอนสามารถใช้วิธีการนี้เมื่อพบความเปลี่ยนแปลงในความเชื่อหรือความคิดเห็นของผู้เรียน หลังจากได้รับการสอน หรือรับประสบการณ์ใหม่ๆ เช่น การได้อ่านข้อมูลใหม่ๆ การสำรวจหรือสร้างงานศิลปะใหม่ๆ การดูภาพยนตร์ การฟังสุนทรพจน์ ผ่านการอภิปรายในชั้นเรียน และอื่น ๆ

แนวคิดกิจกรรมที่ 2 Exploring Viewpoints การสำรวจมุมมอง

ประกอบไปด้วยกระบวนการคิด 1 กระบวนการ ได้แก่

- กระบวนการมองขอบเขตของทัศนคติ ช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นและสำรวจในมุมมองอื่นที่ หลากหลายขึ้น หัวใจหลักคือการสร้างความเข้าใจในความแตกต่างของผู้อื่น องค์ความรู้ที่ต่างกันย่อม มีความเชื่อมโยงต่อสิ่ง ๆ หนึ่งต่างกันไป ซึ่งบริบทเหล่านี้ส่งผลต่อการรับรู้และความคิดของผู้คน วิธีการนี้ใช้งานได้ดีกับการวิพากษ์หัวข้อ หรืองานศิลปะที่มีประเด็นที่ซับซ้อน ทั้งยังใช้งานได้ดีกับ ผู้เรียนที่ประสบปัญหาความไม่พอใจต่อความเห็นของผู้อื่นที่ไม่ตรงกับตนเอง หรือเมื่อสิ่งต่าง ๆ ดู เหมือนจะได้รับการมองแค่เพียง 2 ด้าน วิธีการมองขอบเขตของทัศนคติสามารถใช้เพื่อเปิดการ สนทนา ถกเถียงประเด็นขัดแย้ง หรือประเด็นปัญหาซับซ้อนอื่น ๆ การสำรวจมุมมองควรใช้เมื่อ ต้องการให้ผู้เรียน ปรับมุมมอง ทัศนคติต่อเรื่องราว โดยไม่ให้มองแต่เพียงผิวเผิน ส่งเสริมให้มอง ประเด็นในมุมใหม่ ๆ โดยใช้ได้ดีกับการอภิปรายแนวความคิดเชิงนามธรรม รูปภาพ หรือสถานการณ์ ต่าง ๆ ในชีวิต วิธีการนี้เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดแบบเอาใจเขามาใส่ใจเรา ดังนั้นวิธีการนี้จึงมี ประโยชน์ต่อผู้สอนที่ต้องการให้ผู้เรียนมีความเชื่อมโยงส่วนตัวกับหัวข้อนั้น ๆ

แนวคิดกิจกรรมที่ 3 Finding Complexity ค้นหาความซับซ้อน

ประกอบไปด้วยกระบวนการคิด 2 กระบวนการ ได้แก่

- กระบวนการคิดแบบกำหนดระดับความซับซ้อน การคิดแบบนี้ช่วยนักเรียนในการสร้าง แบบจำลอง ที่มีความหลากหลายของมิติ หรือหลากหลายแง่มุม เพื่อระบุความแตกต่างของมุมมองใน หัวข้อนั้น ๆ ตามสภาพความซับซ้อนของแต่ละบุคคล ประโยชน์ของวิธีการนี้ คือ มักจะประกอบด้วย เหตุผลในการกระทำใด ๆ ของผู้เรียน เพื่อเลือกและอธิบายการกำหนดระดับความซับซ้อนของ ประเด็นนั้น ๆ เราสามารถใช้การวัดระดับความซับซ้อนในขณะที่ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นคว้าประเด็นที่ กำหนดไปได้ระยะหนึ่ง ได้มีการเรียนรู้อะไรบางอย่างจากประเด็นนั้น ไม่ควรรอไปจนจบการศึกษา ค้นคว้า วิธีการนี้ดีต่อการอธิบายแนวคิด ของประเด็น หัวข้อให้ผู้เรียนได้เข้าใจ และผู้สอนยังสามารถ แลกเปลี่ยนความคิด และวัดผลว่าผู้เรียนมีความเข้าใจในประเด็นมากน้อยเพียงใด

การจัดแบ่งขั้นตอน จุดประสงค์ ความซับซ้อน ช่วยให้ผู้เรียนในการสร้างแบบจำลอง ที่มี ความหลากหลายของมิติ หรือหลากหลายแง่มุม เพื่อพิจารณาวิธีการที่หลากหลายในการศึกษา ประเด็น หรือหัวข้อนั้น ๆ เมื่อไหร่ที่เราควรใช้การจัดแบ่งขั้นตอน จุดประสงค์ ความซับซ้อน เราสามารถใช้วิธีการนี้กับสิ่งของที่หลากหลาย เช่น วัตถุ (เปลือกหอย, กล้องจุลทรรศน์, อาคาร) หัวข้อ (เศษส่วน, ไวยากรณ์, ไฟฟ้า, ประชาธิปไตย) และงานศิลปะความสำคัญของการกำหนดหัวข้อ หรือประเด็น คือสามารถทำให้ผู้เรียนเข้าถึงได้ง่าย ไม่ว่าจะผ่านทางกายภาพ หรือจินตภาพ ถ้าวัตถุนั้น สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า ผู้เรียนก็ไม่จำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานมากนัก แต่ถ้าหัวข้อนั้นเป็น

หัวข้อทางจินตภาพ เช่น ประชาธิปไตย ผู้เรียนที่มีความรู้พื้นฐานมาก่อน ก็จะได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้ที่มากกว่า

แนวคิดกิจกรรมที่ 4 Observing & Describing การสังเกตและการอธิบาย

ประกอบไปด้วยกระบวนการคิด 4 กระบวนการ ได้แก่

- กระบวนการเกมการหารายละเอียดช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการสังเกต และศึกษาชิ้นงานในรายละเอียดอย่างระมัดระวัง ซึ่งจะสร้างความท้าทายให้แก่ผู้เรียนในการพัฒนาคำอธิบายเรื่องราวที่ซับซ้อนได้อย่างชัดเจน พิถีพิถัน และมีจินตนาการ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนแยกแยะระหว่างการสังเกตและการตีความ โดยจะไม่ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น หรือนำเสนอการตีความของตนเองในทันที เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้เวลาพิจารณาทบทวนอีกจนกว่าจะสิ้นสุดชั้นเรียน วิธีการนี้จะขัดเกลาความคิดของผู้เรียนในเรื่องการให้เหตุผลอย่างระมัดระวัง เพราะวิธีการนี้มีการให้เวลาผู้เรียนในการฝึกสังเกต และฝึกการขอรับความเห็นชอบจากผู้อื่นก่อนการตัดสินใจใด ๆ เราสามารถใช้วิธีการนี้กับการวิพากษ์งานทัศนศิลป์ทุกประเภท เช่น ภาพวาด หรือ ประติมากรรม การหารายละเอียดเป็นวิธีการที่ดีหากมีการใช้ในช่วงที่ผู้เรียนจะเริ่มเขียนบทความ เพราะจะช่วยในการพัฒนาคำอธิบายในเรื่องที่ซับซ้อนได้ดี

- กระบวนการการคิดที่เกี่ยวกับสี/รูปร่าง/เส้น ช่วยให้ผู้เรียนใส่ใจในรายละเอียดของรูปร่างในงานศิลปะ แง่มุมที่เป็นทางการ และสามารถจำแนกหมวดหมู่ของรูปร่างเฉพาะต่าง ๆ ได้

- กระบวนการ Looking : Ten Times Two ฝึกให้ผู้เรียนทำกระบวนการคิดซ้ำลงระมัดระวังมากขึ้น มีการสังเกตในรายละเอียดมากขึ้น ซึ่งจะกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจงานศิลปะตั้งแต่ครั้งแรก และค้นหาคุณสมบัติได้ครบถ้วนชัดเจน เราจะใช้กระบวนการ Looking: Ten Times Two กับงานทัศนศิลป์ชนิดใดก็ได้ สามารถทำได้เดี่ยว ๆ หรือทำร่วมกับกระบวนการแบบอื่น ๆ ได้ กระบวนการนี้จะมีประโยชน์ช่วงก่อนลงมือเขียนบรรยายกิจกรรม เพราะช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านการเขียนเชิงพรรณนา

- กระบวนการการคิดจากจุดเริ่มต้น/ระหว่างทาง/จุดสิ้นสุดนั้น เป็นการทำให้ผู้เรียนเกิดการสังเกต และกระตุ้นการใช้จินตนาการ ในการทำความเข้าใจ การใช้กระบวนการการคิดจากจุดเริ่มต้น/ระหว่างทาง/จุดสิ้นสุดนั้น สามารถใช้ได้เมื่อผู้สอนต้องการให้ผู้เรียน เขียนเล่าเรื่องราว หรือการเล่าเรื่องปากเปล่า โดยสามารถใช้คำถามปลายเปิดในการช่วยผู้เรียนในเบื้องต้น หรือหากผู้สอนได้เชื่อมต่อกับงานศิลปะกับรายวิชาต่าง ๆ ผู้สอนก็สามารถเชื่อมโยงคำถามกับหัวข้อการเรียนรู้ได้ด้วยตัวอย่างเช่น หากคุณกำลังศึกษาเรื่องความหนาแน่นของประชากร ผู้สอนสามารถขอให้ผู้เรียนเก็บหัวข้อนี้ไว้ในใจ และนำมาคิดต่อยอดเชื่อมกับวิชาอื่น ๆ วิธีการนี้มีประโยชน์อย่างมาก โดยเฉพาะกิจกรรมการเขียน ผู้สอนสามารถใช้กระบวนการนี้ร่วมกับกระบวนการ Ten Times Two โดย the

Ten Times Two จะเป็นตัวช่วยในการสร้างและจดจำคำศัพท์ ส่วนกระบวนการการคิดจากจุดเริ่มต้น/ระหว่างทาง/จุดสิ้นสุดจะเป็นตัวช่วยในการสร้างเรื่องราว

แนวคิดกิจกรรมที่ 5 Questioning & Investigating การตั้งคำถามและการสืบค้น

ประกอบไปด้วยกระบวนการคิด 3 กระบวนการ ได้แก่

- กระบวนการการคิดผ่านการมอง/การคิด/การสงสัย กระบวนการนี้ช่วยผู้เรียนในเรื่องการสังเกตอย่างถี่ถ้วน พัฒนาและอธิบายความคิดของตนเอง ตามความรู้จากสิ่งที่เห็น สามารถแยกคำถามออกเป็นสองข้อ คือ 1) คุณเห็นอะไร? และ 2) คุณมีความเห็นอย่างไรกับสิ่งที่คุณเห็น? กระบวนการนี้จะช่วยกระตุ้นผู้เรียนให้สามารถแยกแยะการสังเกตและการตีความได้ โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการตั้งข้อสงสัยและการสอบถาม ซึ่งจะช่วยกระตุ้นความอยากรู้และช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น กระบวนการการคิดนี้มีประโยชน์หลากหลาย ใช้งานได้ง่ายและประสบความสำเร็จแทบจะทุกครั้งในการดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้มาจดจ่ออยู่ที่หัวข้อนั้น ๆ ไม่ว่าผู้เรียนจะมีความรู้พื้นฐานมากน้อยแค่ไหนก็ไม่ประสบปัญหาในการใช้งาน ผู้สอนจะใช้กระบวนการนี้ในตอนเริ่มต้นของชั้นเรียน หรือกิจกรรมเสริม กิจกรรมแรกของรายวิชา

- กระบวนการการตั้งคำถามที่สร้างสรรค์ กระตุ้นความอยากรู้และช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความซับซ้อนของงานศิลปะหรือหัวข้อ กระบวนการนี้ควรนำมาใช้เมื่อผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนพัฒนาการตั้งคำถามที่ดี และเมื่อต้องการให้ผู้เรียนทำมากกว่าตั้งคำถามเกี่ยวกับข้อมูลที่มี และเมื่อต้องการให้ผู้เรียนเห็นประเด็น ปัญหาหรือหัวข้อที่มีความซับซ้อนที่แตกต่างกัน

- กระบวนการการคิด/ปริศนา/การสำรวจ ช่วยผู้เรียนในเรื่องการเชื่อมโยงกับฐานความรู้เดิมของผู้เรียน กระตุ้นความอยากรู้ และวางรากฐานของการศึกษาอิสระ กระบวนการนี้ส่วนใหญ่สามารถใช้ที่ไหนและเมื่อไหร่ก็ได้ สามารถใช้กระบวนการนี้กับงานศิลปะ ข้อความ ภาพยนตร์ เป็นต้น กระบวนการควรเริ่มเมื่อเริ่มการเลือกหัวข้อที่จะศึกษา แต่เมื่อผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนพัฒนาขอบเขตที่ตนเองสนใจ และตั้งคำถามเพื่อการสืบค้น กระบวนการนี้ยังสามารถใช้ได้กับการเชื่อมต่อองค์ความรู้เดิมและข้อมูลใหม่ ๆ ด้วย

แนวคิดกิจกรรมที่ 6 Reasoning การให้เหตุผล

ประกอบไปด้วยกระบวนการคิด 2 กระบวนการ ได้แก่

- กระบวนการการตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผลของการแสดงความคิดของผู้เรียน (โดยมีแนวทางคำพูดว่า อะไรทำให้คุณพูดเช่นนั้น ?) จะช่วยให้ผู้เรียนในการอธิบายสิ่งที่พบเห็นหรือรับรู้ ผู้สอนมีหน้าที่ถามและอธิบายเพิ่มเติม เพื่อการพัฒนาการให้เหตุผล สามารถเชื่อเชิญให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น เพื่อเปิดมุมมองที่หลากหลายมากขึ้น เราควรใช้กระบวนการการตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผลของการแสดงความคิดของผู้เรียน เนื่องจากวิธีการนี้ค่อนข้างมีความยืดหยุ่นในการตั้งคำถามสูง จึงมี

ประโยชน์เมื่อผู้เรียนได้สำรวจชิ้นงานศิลปะ ค้นคว้านวัตกรรมทางประวัติศาสตร์ การศึกษาวรรณกรรม การสังเกตการณ์เชิงวิทยาศาสตร์และการตั้งสมมติฐาน หรือการตรวจสอบแนวความคิด

- กระบวนการคิดแบบการอ้างอิง/การสนับสนุน/การตั้งคำถาม ช่วยในการเปิดเผยและกระตุ้นการคิดแบบเป็นเหตุเป็นผลของผู้เรียน โดยผู้สอนสร้างคำถามเพื่อให้ผู้เรียนอธิบายอะไรบางอย่างจากหลักฐานแวดล้อม การปลุกดันผู้เรียนให้ตั้งคำถามในคำอธิบายของตนเองนั้น ช่วยให้ผู้เรียนได้ทบทวนเหตุผลที่นำมาอ้างอิงในคำตอบ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบ กระบวนการนี้ใช้ได้ผลดีกับชิ้นงานศิลปะ บทความ วรรณกรรม และหัวข้ออื่น ๆ ในแผนการสอน หรือหลักสูตร เพื่อสร้างบรรยายการของการอภิปราย อธิบายอย่างเปิดกว้าง

2.2. การคิดเป็นกิจวัตร

รูปแบบการเรียนการสอนที่เราจะนำไปใช้ในชั้นเรียน เป็นสิ่งที่ต้องทำซ้ำๆ สม่ำเสมอ เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของงาน โดยเฉพาะในห้องเรียน มีกิจกรรมที่จะฝึกให้เรียนเกิดพฤติกรรม และมีปฏิสัมพันธ์กันในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ โดยมีการสื่อสารและสนทนาเพิ่มขึ้นในโครงสร้างกิจกรรมการสอนในชั้นเรียน ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ของนักเรียน การเรียนรู้อาจเกิดจากการอ่าน การตอบคำถามท้ายบท หรือการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนหลังบทเรียน การสรุปสิ่งที่ได้จากการเรียนแต่ละหน่วยการเรียน

Artful thinking ทำให้เกิดการคิดเป็นกิจวัตร ซึ่งก่อให้เกิดการคิดที่เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาการคิด มีแนวคิดในแต่ละกิจกรรมดังนี้

- มีเป้าหมายที่ชัดเจนในการคิด
- ใช้การคิดซ้ำ ๆ ในชั้นเรียน
- มีขั้นตอนน้อย
- ง่ายต่อการเรียนและการสอน
- ง่ายต่อการสนับสนุนเมื่อนักเรียนทำกิจกรรม
- ใช้กับเนื้อหาที่หลากหลาย
- ใช้สำหรับงานกลุ่มหรืองานเดี่ยว

สรุปได้ว่า การคิดเป็นกิจวัตรเป็นสิ่งที่สามารถบูรณาการกับวิชาอื่น ๆ ได้ในทุกบทเรียน ทุกรายวิชา ทุกกลุ่มสาระ ทุกชั้นเรียน เน้นถึงการบูรณาการจากเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่มีอยู่ เน้นดูการทำงาน การใช้คำถาม ว่าเหตุใด ทำไมจึงคิดแบบนั้น ผลงานนักเรียนอาจเป็นรายงาน รูปภาพ บทกลอน หรือการทดลองทางวิทยาศาสตร์

2.3. งานศิลปะ

การทำให้นักเรียนแสดงความคิดออกมาเป็นภาพที่มองเห็นได้ ครูผู้สอนจะต้องทำให้ศิลปะและความคิดเกี่ยวเนื่องกัน มี 2 เหตุผล คือ 1.ศิลปะทำให้เราคิดได้อย่างไร 2.เราจะต้องทำอะไรที่จะทำให้เกิดกระบวนการคิดได้ ในเหตุผลข้อที่ 1.ต้องพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในความคิดของเรา จากนั้นก็พูดคุยเกี่ยวกับวิธีการ กระบวนการคิด ใช้คำถาม การอธิบายเพื่อสำรวจความคิดและทัศนคติ ดูความละเอียด ชับซ้อนในทุกด้านที่จะศึกษา รูปแบบกระบวนการคิดจะดำเนินไปตามธรรมชาติ ถ้ารูปภาพมีค่าเสมือนคำพูด 1,000 คำ การวาดภาพจะมีค่ามากกว่า 2,000 คำ

ผลงานจะเล่าเรื่องได้มากมาย ทั้งการเปรียบเทียบ มิติ ความสงสัย รายละเอียด ด้วยความตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจของศิลปินก็ตาม ความหมายวัตถุประสงค์ที่ศิลปินจะนำเสนอ ผลงานจะเป็นสื่อกลางที่จะนำไปสู่กระบวนการคิด เหตุผลข้อที่ 2 จะเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน การตั้งคำถามในขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถนำคำถาม เชื่อมโยงเหตุการณ์ต่าง ๆ จากในประวัติศาสตร์ไปสู่ความคิดร่วมสมัยของผู้เรียน

สรุปได้ว่า มีหลายวิธีที่จะทำให้ผลงานศิลปะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการเรียนการสอน สามารถทำให้ผู้เรียนได้ฝึกความคิดที่ลึกซึ้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับศิลปะ สิ่งที่ยังมองไม่เห็นไม่ใช่แค่ผลงานที่มีความหมายทางศิลปะเท่านั้น แต่เป็นการทำให้นักเรียนมีความพยายามทำงานได้หลากหลายและซับซ้อน ภายใต้คำถาม การสังเกต การแสดงความคิดของนักเรียนแต่ละคน สิ่งเหล่านี้คือผลจากการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ (Artful Thinking)

2.4. การเชื่อมโยงหลักสูตร

การใช้งานศิลปะในชั้นเรียน งานศิลปะนั้นทำให้เกิดการสร้างความคิดที่หลากหลาย ซับซ้อน ที่ไม่เหมือนกับรายวิชาอื่น ๆ ศิลปะสร้างคำถาม กระตุ้นสร้างการเชื่อมโยง และเปลี่ยนแนวทาง รูปร่างของการตั้งคำถาม เราสามารถใช้ศิลปะในชั้นเรียนได้มีหลากหลายวิธีการในการเชื่อมโยงงานศิลปะเข้ากับแผนการสอน หรือหลักสูตร โดยสร้างเป้าหมายจากเนื้อหาของงานศิลปะ และหัวข้อ สารสำคัญเฉพาะ เชื่อมโยงไปสู่การเปิดกว้างทางการแสดงความคิดเห็น หรือการนำไปใช้โดยมีศิลปะเป็นตัวนำ การพัฒนาการคิดผ่านงานศิลปะนั้นเอื้อประโยชน์ต่อการเชื่อมโยงหลักสูตร หรือรายวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน トラบใดที่ผู้เรียนได้รับการสนับสนุน กระตุ้น เชื่อเชียวให้มีกระบวนการคิดโดยตรงและลึกซึ้งในงานศิลปะ หรือหัวข้อในการเรียนการสอน

2.5. การเรียนรู้ที่มองเห็นได้

กระบวนการคิดที่สามารถดูได้จากผลงานศิลปะ ภาพวาด นวนิยายที่เขียนจบแล้ว ทฤษฎี การเรียนวิทยาศาสตร์ หรือบันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ สิ่งเหล่านี้จะไม่สามารถระบุหรือมองเห็นภาพกระบวนการคิดได้เลย ถ้าไม่ได้ดูจากเอกสารและความคิดที่ซ่อนอยู่ผ่านกระบวนการที่พบจากกิจกรรมการคิดเป็นกิจวัตร การทำให้เห็นถึงกระบวนการจึงจำเป็นต้องมีการทำรูปแบบโมเดล

แสดงขั้นตอนกระบวนการในการเรียนรู้ ในชั้นเรียนที่นักเรียนแสดงออกอย่างชัดเจน ให้เห็นองค์ประกอบต่าง ๆ ที่แสดงในผลงานมีความเกี่ยวข้องกันอย่างไรและมีอะไรประกอบกันในงานที่ต้องการนำเสนอ

2.6. กลุ่มการเรียนรู้ของผู้สอน

เป็นขั้นตอนที่ครูผู้สอนพูดคุย สนทนา แลกเปลี่ยนกันในกลุ่มครู สามารถนำไปใช้ในการสอนได้ทุกระดับชั้นเรียน ระดับโรงเรียน และเพื่อนร่วมงานในกลุ่มครูผู้สอน เพื่อหาวิธีการในการพัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน มีแบบแผนโครงสร้างหรือเนื้อหาที่ควรจะต้องพูดคุยกันคือ การพิจารณาผลงานของนักเรียน ให้ดูถึงกระบวนการคิดของนักเรียน รวมถึงการพิจารณาขั้นตอนในการคิดงาน ลำดับความคิดในการทำงานของนักเรียน ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ในการประเมินผลงานของนักเรียนสำหรับครูไม่ได้พิจารณาแค่เกณฑ์การให้คะแนนเท่านั้น ดังนั้นครูควรพิจารณาถึงความคิดที่อยู่ในการนำเสนอผลงานของนักเรียนด้วย

ความพยายามที่จะพิจารณากระบวนการคิดของนักเรียนเป็นเรื่องที่ท้าทาย แต่จะเป็นประโยชน์มากถ้าจะใช้กระบวนการ “จานสี” (The Artful thinking Palette) ยกตัวอย่างเช่น เมื่อมีการแบ่งงาน จะพิจารณาจากการเชื่อมโยงทางความคิด ความซับซ้อนของมุมมอง ที่มีความแตกต่างเหล่านี้จะเป็นหลักฐานที่ดีของการทำงานของนักเรียนที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการคิดในการทำงานของนักเรียน ซึ่งอาจจะเป็นการทำงานในรูปแบบผลงานเดี่ยวหรืองานกลุ่มก็ได้ สิ่งที่กำลังมานี้จึงควรเป็นหัวข้อที่ครูควรพูดคุยปรึกษาหารือ หาวิธีการนำไปสู่ห้องเรียน สู่หลักสูตรการเรียนการสอนในลำดับต่อไป

3. การจัดการเรียนรู้ศิลปะ

3.1 ทฤษฎีศิลปะศึกษา Discipline-Based Arts Education (DBAE) ของ Clark, Day and Greer

เป็นทฤษฎีที่เน้นกิจกรรมศิลปะ 4 แกน มีน้ำหนักแต่ละแกนเหมาะสมกับช่วงชั้นการศึกษา เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้อภิปรายและวิเคราะห์ผลงาน ถึงสิ่งที่สะท้อนความร่วมมือ ผู้สอนควรมีพื้นฐานความรู้ ความเข้าใจมาตรฐานการตัดสินคุณค่า รวมถึงลักษณะศิลปะสมัยใหม่เป็นอย่างดี ซึ่งมักเป็นรูปที่มีเอกลักษณ์ และบ่งบอกถึงความนึกคิดของศิลปินที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในช่วงเวลาหนึ่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1.1. แกนศิลปะปฏิบัติ (Art Production) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่แนะนำแนวคิด การแก้ปัญหา และการแนะนำเทคนิควิธีการทางศิลปะ วัสดุที่ใช้ และความเหมาะสมในการสร้างผลงานศิลปะ

3.1.2. แกนประวัติศาสตร์ศิลป์ (Art History) เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างผลงานศิลปะทุกแขนง โดยมีคำถามสำคัญพื้นฐาน คือ ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ ทำไม และอย่างไรที่เกี่ยวข้องกับผลงานศิลปะนั้น ๆ ผู้เรียนจะรู้และทราบถึงความแตกต่าง และสามารถเรียนรู้ถึงอิทธิพลจากภายนอกที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลจากวรรณกรรม ศาสนา ระบบการอุปถัมภ์ การเมืองการปกครอง และเทคโนโลยี ซึ่งล้วนมีผลต่อการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะทั้งสิ้น

3.1.3. แกนสุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) สุนทรียศาสตร์ หรือศาสตร์ของความงาม เป็นปรัชญาที่สำคัญทางศิลปะ ซึ่งจะเป็นแนวในการช่วยตัดสินใจเรื่องของความงามของผู้เรียนที่มีต่อผลงานศิลปะ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีรสนิยมที่ดี ในบางวัฒนธรรมไม่ปรากฏแนวคิดเรื่องของความงามเด่นชัด แต่เน้นเรื่องหน้าที่ ที่ขึ้นอยู่กับรูปแบบ ความเชื่อในแต่ละวัฒนธรรมนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นการออกแบบ การใช้ประโยชน์ โดยสิ่งเหล่านี้ก็สามารถมาตัดสินคุณค่าของงานศิลปะได้ แต่การที่จะตัดสินเรื่องคุณค่าความงาม ยังต้องมีเรื่องของความชื่นชอบเข้ามาเกี่ยวข้อง จึงจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถระบุถึงสิ่งที่เป็นความงามของตนเอง และการตัดสินใจเรื่องความงามที่มีต่องานศิลปะ โดยที่สามารถบอก เขียน บรรยาย และเตรียมที่จะยืนยันในความคิดของตนเองได้

3.1.4. แกนศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) ศิลปะวิจารณ์หรือการวิเคราะห์งานศิลปะ เป็นแนวทางที่มีความพยายามส่งเสริมให้ผู้เรียนวิเคราะห์ผลงานศิลปะ พูดคุยเกี่ยวกับผลงานศิลปะของผู้เรียนเอง และของเพื่อนร่วมชั้น รวมไปถึงผลงานศิลปินที่มีชื่อเสียง นำมาวิเคราะห์โดยสร้างประสบการณ์ที่ดีให้กับทุกคน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากการเปรียบเทียบผลงานศิลปะในประวัติศาสตร์ หรือการเริ่มต้นในการอธิบายง่ายๆว่า สิ่งที่เราเห็น คืออะไรในผลงานศิลปะ สิ่งที่เราเห็น เรื่องของทัศนธาตุ การจัดวางองค์ประกอบศิลป์ หรือเนื้อหา เป็นการนำทางเข้าสู่คุณภาพของการวิจารณ์และได้สัมผัสสิ่งที่ไม่มีความหมายหรือสิ่งที่เป็นนามธรรมที่แฝงอยู่ในงานศิลปะที่ตัวศิลปินต้องการให้ผู้ชมรับรู้ ผู้สอนต้องให้ผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์ผลงานตามหลักการทางศิลปะ เพื่อเชื่อมโยงประสบการณ์ ฝึกการคิดไตร่ตรองแล้วค่อยเขียน ก่อนที่จะมานำเสนอหรือแลกเปลี่ยนกัน

จากทฤษฎีศิลปศึกษา Discipline-Based Arts Education (DBAE) ของ Clark, Day and Greer การจัดการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์) จำเป็นต้องครอบคลุมทั้ง 4 แกนอย่างสมดุล ทั้งรูปแบบการสอนและการวัดและประเมินผลให้เป็นไปตามลักษณะของแต่ละเนื้อหา ตามจุดเน้นของแต่ละแกน การสอนวิชาศิลปะควรส่งเสริมสุนทรียภาพ คือ เสริมให้เด็กมีความรู้ในความงาม คุณค่าของความรู้สึกในความงามนั้นจะปรากฏเพียงช่วงเวลาสั้น ๆ หลังจากนั้นก็เป็นช่วงของจินตนาการ หรือเป็นช่วงของการที่จะเกิดความคิดสร้างสรรค์ มนุษย์จะรู้สึกในความงามได้ จะต้องมีความรู้ สิ่งเร้าในที่นี้ คือวัตถุที่มีความงาม (ทั้งวัตถุธรรมชาติ และวัตถุศิลปะ) โดยครูผู้สอนจะต้องนำไปประยุกต์ให้สัมพันธ์กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามสภาพแวดล้อมของผู้เรียนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการเรียน

3.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทัศนศิลป์

เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนได้มีทักษะในการสร้างสรรค์ ถ่ายทอดความคิดจินตนาการ พร้อมกับกระบวนการทำงาน ซึ่งเด็กจะได้รับประสบการณ์จากการปฏิบัติงานจริงเรียนรู้ด้วยการลงมือทำด้วยตัวเอง และยังเชื่อมั่นในตนเอง ส่งเสริมการแสดงออก และมีความชื่นชมในความงามศิลปะ อ่ำไพ ตรีณสาร (2543) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการสอนศิลปะ ดังนี้

3.2.1. การสอนแบบเน้นประสบการณ์ (Art Approached Experimentally)

จากแนวการสอนที่มีอยู่นั้น มักเน้นการกำหนดผลสำเร็จของการสอนแน่นอนไว้ล่วงหน้า เช่น วาดภาพทิวทัศน์ หรือ ปั้นภาชนะ เป็นต้น และการเรียนรู้จะเป็นแบบการในข้อเท็จจริง ข้อความรู้ หรือทฤษฎีต่าง ๆ การสอนในลักษณะดังกล่าวนี้ จะจบในตัว ในแต่ละตอน และไม่ได้ช่วยส่งเสริมพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นวิชาการจึงแสวงหาแนวทางใหม่ ๆ ที่ดียิ่งขึ้น เกิดแนวโน้มมาให้ความสนใจการจัดการเรียนการสอนที่เน้นประสบการณ์ โดยการทดลอง การลงมือปฏิบัติจริง มีกระบวนการคิดแก้ปัญหา ซึ่งผลจากการสอนแนวนี้ผู้เรียนจะพัฒนาทั้งด้านทักษะ และความเข้าใจ ลักษณะการสอนเชิงประสบการณ์นี้ ประกอบด้วยขั้นตอนในการเรียนรู้หลายอย่างด้วยกัน วิธีดำเนินการเรียนรู้จะเกิดจากการสังเกต เปรียบเทียบ แยกแยะ และการหาความสัมพันธ์ในแง่มุมใหม่ ๆ ของเรื่องราว สื่อ และกระบวนการต่าง ๆ คุณค่าของการสอนแนวนี้ นอกจากจะเป็นการพัฒนาทักษะ และความเข้าใจแล้ว ยังช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อกระบวนการทำงาน เพราะผลลัพธ์ของการเรียนรู้เปิดกว้างและไม่มีการกำหนดคำตอบ หรือผลลัพธ์ที่ตายตัวไว้ล่วงหน้า ทำให้รู้สึกว่าการเรียนการสอนเป็นการท้าทาย ทำให้เกิดความตื่นตัวอยู่เสมอ ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนกล้าเสี่ยงในการตัดสินใจ และการยอมรับข้อจำกัดต่าง ๆ ตลอดจนการยอมรับความล้มเหลว หรือความผิดพลาด โดยมองว่าเป็นเพียงขั้นตอนนี้ในกระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองต่อไปมิใช่เป็นบทสรุปว่าตนไร้ความสามารถและทำให้เกิดความมั่นใจในความสามารถของตนเอง

3.2.2. แนวการสอนแบบมีศิลปินเป็นแบบอย่าง (The Artist as Model)

แนวความคิดนี้เกิดจากความพยายามที่จะจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้ใกล้เคียงกับการทำงานศิลปะในโลกอาชีพ ในชีวิตจริงให้มากที่สุด กล่าวคือการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสและได้เรียนรู้ชีวิต และกระบวนการทำงานในอาชีพทางศิลปะจากศิลปินจริง ๆ การเรียนรู้ของนักเรียนด้วยวิธีการสอนในแนวนี้นั้น นักเรียนจะได้สัมผัสประสบการณ์ตรง แทนที่จะเรียนแบบทฤษฎี เช่น จากการบอกกล่าวจากครู หรือการอ่านตำรา การสัมผัสนั้นเป็นทั้งทางด้านกระบวนการการทำงาน ความคิด ความรู้สึก ตลอดจนการแสดงออกของศิลปิน การเรียนรู้ที่มาจากกิจกรรมหลายรูปแบบ ได้แก่ การทำความรู้จักศิลปินจริง ๆ การสังเกตการทำงานศิลปะ การสนทนาหาความรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การประยุกต์วิธีการของศิลปินมาใช้ในการทำงานของตน การขอคำแนะนำ

การวิเคราะห์งานของตน เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ สิ่งที่นักเรียนจะเรียนรู้ จากศิลปินที่สำคัญๆคือ ลักษณะการทำงานศิลปะ และบุคลิกลักษณะของตัวศิลปิน

รูปแบบของการจัดการสอนอาจทำได้ 2 วิธี คือ รูปแบบแรก คือ การมีศิลปินมา ประจําการและทำงานอยู่ในโรงเรียน เป็นระยะเวลาต่อเนื่องกันนานพอสมควร อาจจะเป็นตลอด ภาคการศึกษา หรือตลอดปีการศึกษา แล้วแต่ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ จุดสำคัญอยู่ที่ การคัดสรรศิลปินที่สามารถสนองต่อจุดมุ่งหมายของโครงการ ทั้งนี้ควรคำนึงถึง การเป็นที่ยอมรับของ สังคมในด้านความสามารถ และผลงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดความประทับใจต่อนักเรียนในเบื้องต้น นอกจากนั้นแล้ว ควรพิจารณาลักษณะ และกระบวนการทำงานที่สมควรเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียน และสิ่งที่สำคัญมากอีกประการหนึ่งคือ บุคลิกภาพส่วนตัวของศิลปิน ควรมีความอบอุ่น เปิดกว้างที่จะ ให้นักเรียนได้สัมผัส และสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างใกล้ชิด

อีกวิธีหนึ่ง คือ การจัดการตามความเหมาะสมกับเวลาระยะสั้น และการมีงบประมาณที่ จำกัด คือ แทนที่จะเชิญศิลปินมาประจําที่โรงเรียน ก็อาจใช้วิธีเชิญศิลปินมาเป็นครั้งคราว หรือจัดทัศน ศึกษาพานักเรียนไปเยี่ยมชมการทำงานของศิลปิน ณ สถานที่ทำงานของศิลปินเอง ข้อดีในการใช้วิธีที่ สองนี้คือ การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สัมผัสศิลปินหลายๆคน เพื่อสังเกตการใช้ทักษะ และความ ชำนาญที่หลากหลายกันออกไป แต่มีข้อจำกัด คือ การขาดความลึกซึ้ง และขาดความต่อเนื่อง กล่าว โดยสรุปว่าเป็นการศึกษาแนวกว้าง ในขณะที่วิธีแรกนั้น เป็นการศึกษาแนวลึก บทบาทหน้าที่ของครู ในการจัดการสอนในแนวที่มีศิลปินเป็นแบบอย่างนี้ คือ เป็นผู้แสวงหา และคัดสรรศิลปินที่มีลักษณะ ที่ต้องการ ต้องการเน้นการแสดงออกที่แปลกใหม่ หรือ ต้องการเน้นการเป็นผู้มีทักษะ ความชำนาญ ในการใช้สื่อเฉพาะอย่าง นอกจากนั้นแล้ว ครูยังมีหน้าที่ประสานงานกับศิลปินระหว่างการสอน โดยควรไว้วางใจความรู้สึกของนักเรียน และเปิดการสนทนาให้เกิดขึ้นระหว่างศิลปินกับนักเรียน

3.2.3. แนวการสอนแบบมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered approaches)

หลักการพื้นฐานสำหรับการสอนแนวนี้ คือ การให้ความสำคัญต่อลักษณะเฉพาะของ นักเรียนแต่ละบุคคล กล่าวคือ นักเรียนแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันในแต่ละคน ในหลายด้าน เป็นต้นว่า ด้านวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ความต้องการทางด้านร่างกาย ความสนใจ ระดับสติปัญญา ทักษะ และความถนัด การแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก และความไวต่อการรับรู้ แนวการสอนนี้ เริ่มได้รับความสนใจในยุค progressive education โดย Viktor Lowenfeld ได้ชี้ให้เห็นความสำคัญ ของพัฒนาการของเด็ก และความเจริญเติบโตที่เกิดขึ้นในตัวเด็กเอง ดังนั้นหากถูกก้าวก่าย กระบวนการเจริญเติบโต จากภายนอกมากเกินไป อาจทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียน และมี ผลต่อความเติบโตทางด้านความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์ จากแนวคิดที่กล่าวนี้ จึงสามารถ สรุปได้ว่าควรมองการสอนในแง่ของการถ่วงดุลย์ระหว่าง บทบาทหลักของครู กับการปล่อยให้ นักเรียนแสดงออกโดยเสรี (Self-expression) การสอนที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางนี้ มี 2 แบบ คือ

แบบเปิดเสรี (Open classroom) และแบบแนวลึก (In depth Approach) ทั้ง 2 แบบนี้ต่างก็เน้นความสำคัญที่ตัวนักเรียนแต่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน ออกไป ดังรายละเอียดดังนี้

แบบเปิดเสรี เป็นการสอนที่เริ่มต้นใช้ในประเทศอังกฤษ โดยการให้นักเรียนมีบทบาทในตนเองอย่างเต็มที่ กล่าวคือ นักเรียนจะเป็นผู้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจ และจะเป็นผู้วางแผนและดำเนินการเรียนด้วยตัวเอง ส่วนบทบาทของครูนั้น จะเน้นการเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียน จัดวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อม เพื่อให้ นักเรียนเป็นผู้เลือก และครูจะป้อนคำถามต่าง ๆ ที่ท้าทาย กระตุ้นความคิดและทำให้นักเรียนสามารถ สรุปความสนใจ และความต้องการของตนเองได้อย่างชัดเจน หรือครูอาจปล่อยให้ นักเรียนคิด และ ลงมือทำงานตามลำพังโดยอิสระหากนักเรียนต้องการ และครูจะมี ส่วนช่วยแนะนำ หรือให้ข้อเสนอแนะ เพียงเล็กน้อยเท่านั้น

แบบการศึกษาแนวลึก เป็นการสอนที่มีนักเรียนเป็นศูนย์กลางอีกแบบหนึ่งโดยการให้ความสำคัญ ต่อศักยภาพทางศิลปะของนักเรียนแต่ละบุคคล ในขณะที่แบบแรก ซึ่งได้แก่แบบเปิดเสรีนั้นเป็นการ ให้อิสระแก่นักเรียนอย่างเต็มที่ และบทบาทของครูเสมือนหนึ่งเป็นผู้ช่วยเหลืออยู่ภายนอกนั้น แบบการศึกษาแนวลึกนี้ ถึงแม้ว่าจุดศูนย์กลางจะอยู่ที่ตัวนักเรียน แต่การเรียนการสอนจะเป็นในรูปแบบที่ครูมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิด ตั้งแต่การเสนอขั้นตอน และการแนะนำให้นักเรียนสามารถดำเนินการ และวิเคราะห์ ประเมินผลการทำงานในแต่ละขั้นตอน ขั้นตอนที่ครูสามารถช่วยแนะนำ

โดยสรุปแล้ว บทบาทของครู คือช่วยนำทางให้นักเรียนไปสู่การขยายกรอบความคิดในตัวนักเรียนเองให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ช่วยดึงศักยภาพในการเรียนศิลปะของนักเรียนแต่ละบุคคล คุณค่าของการสอนแบบเปิดเสรีนี้ คือ การตอบสนองความต้องการ และความพอใจของผู้เรียนช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนกระตุ้นตนเองในการเรียน รู้จักการสรุปความคิด และวางแผนการทำงาน นั่นคือการรับผิดชอบตัวเอง ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองและเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนสำรวจ ค้นหา และรู้จักตนเอง

3.2.4. การศึกษาแบบประสมประสาน (Interdisciplinary Studies)

ในการจัดการเรียนการสอน สู่ห้องเรียนจริงนั้น จะต้องคำนึงถึงการประสมประสานกันระหว่างศาสตร์ต่าง ๆ อย่างแท้จริง การสอนแบบใช้ผู้สอนเป็นทีมนั้น จะต้องร่วมมือกันหาข้อตกลงถึงแก่นที่ประสมประสานแต่ละศาสตร์เข้าด้วยกัน ทั้งนี้โดยอาจเพียงใช้วิธีเชิญวิทยากร หรือผู้เชี่ยวชาญเฉพาะมาเสริมความรู้ในบางเรื่องก็พอ รูปแบบการสอนแบบประสมประสานนี้สามารถทำได้หลายวิธี ซึ่งจะขอเสนอแนะวิธีการให้ครูกับนักเรียนร่วมมือกัน ครูกับนักเรียนจะร่วมมือกันพัฒนาแผนการเรียนการสอนโดยครูจะเริ่มต้น ด้วยการแนะนำ ศาสตร์ต่าง ๆ แล้วจึงประชุมวางแผนกันกับนักเรียนถึงเรื่องต่าง ๆ ที่จะจัดอยู่ ในโครงการหลักการสำคัญในการดำเนินการดังกล่าวคือจะต้องมีความยืดหยุ่นสูงในการตัดสินใจ วางแผนและ ครูต้องสามารถนำนักเรียนไปสู่ข้อสรุปที่ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับของทุก ๆ ฝ่าย การสื่อสารกับนักเรียนครูจะต้องชี้แจงโครงการให้นักเรียนได้รับรู้อย่างชัดเจน ปลูกฝัง

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของนักเรียน ทั้งในหมู่นักเรียนด้วยกันเอง กับครู และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ครูต้องเน้นให้นักเรียนมีความเป็นตัวของตัวเองให้คำนิยามถึงเอกลักษณ์ของแต่ละคน และต้องส่งเสริมความรับผิดชอบ และการตัดสินใจอย่างมีหลักการ อีกประการหนึ่งที่ต้องคำนึงคือ การสื่อสารในกลุ่มผู้ร่วมงานของครู ควรมีการประชุม วางแผนร่วมกัน จัดสรรเวลา และเตรียมความพร้อมในด้านอุปกรณ์ และสถานที่ ตลอดจนการติดต่อกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.2.5. แนวทางการสอนแบบการเขียนภาพจากวัตถุสัมผัส เป็นกิจกรรมในลักษณะสุนทรียศึกษาอีกกิจกรรมหนึ่ง เป็นการถ่ายทอดวัตถุสัมผัสแปรไปสู่การเขียนภาพพระบายสีกิจกรรมการเขียนภาพจากวัตถุสัมผัส มิได้เน้นการเขียนภาพรูปทรง แต่เน้นการแสดงออกที่มีต่อวัตถุสัมผัสผิวสัมผัสและความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการสัมผัสโดยมองไม่เห็นรูปทรง ความรู้สึกสัมผัสที่เกิดขึ้นอาจเป็นความรู้สึกนุ่มนวล รู้สึกขยะเขยง รู้สึกเป็ยก ฯลฯ ความรู้สึกสัมผัสทางด้านวัตถุสัมผัสที่มีความสัมพันธ์กับการแสดงออกทางด้านทัศนศิลป์โดยตรงเพราะถ้าผลงานทัศนศิลป์ที่แสดงรูปทรงวัตถุสิ่งของสามารถแสดงความรู้สึกสัมผัสทางด้านวัตถุสัมผัสเหล่านั้นได้การแสดงออกน่าจะมีคามหมายยิ่งขึ้น

จึงสรุปได้ว่า มนุษย์ทุกคนต่างเรียนรู้จากความรู้สึกต่าง ๆ จนเข้าสู่วัยที่ต้องเรียนในระบบโรงเรียนจะถูกสอนให้รู้ด้วยเหตุด้วยผลมากขึ้น จนในที่สุดการเรียนรู้ด้วยความรู้สึกก็จะลดน้อยลงไปสุดท้ายกลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีเหตุผลแต่ไม่มีความรู้สึก ดังนั้นการพัฒนาตัวเด็กโดยผ่านกิจกรรมทัศนศิลป์ด้วยประสาทสัมผัสทั้งห้าเป็นการวางพื้นฐานสำหรับตัวเด็กให้เป็นผู้ที่มีความคิดฉับไวในการแก้ปัญหาจากประสบการณ์ต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เข้าถึงความงามซึ่งครูผู้สอนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจให้ถ่องแท้และจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทัศนศิลป์ต้องคำนึงถึงพฤติกรรมและวุฒิภาวะ ศึกษาจุดหมายปลายทางของการเรียนการสอน พัฒนาการของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนมีพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ รู้จักการแก้ปัญหา ลำดับขั้นตอนในการทำงานเพื่อจะแสดงออกอย่างเป็นกระบวนการเกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ เพื่อฝึกให้นักเรียนเกิดความชำนาญทั้งทางด้านฝีมือและความคิดสามารถสร้างผลงานตามที่ตนสนใจ สายวิชาทางศิลปะควรเป็นผู้นำความคิดนี้มาใช้ เพราะเหมาะสมกับลักษณะวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับศิลปะ ซึ่งโยงใยไปสู่แทบทุกแง่มุมของชีวิต และการเรียนรู้ เกี่ยวข้องกับบุคคลโดยภาพรวม ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะ กล่าวคือจะช่วยหล่อหลอมสติปัญญา อารมณ์ และความรู้สึก เป็นหนทางต่อการนำมาซึ่งความรู้

4. การสร้างผลงานทัศนศิลป์

ฉลอง สุนทรนนท์ (2558: 85-89) ทฤษฎีการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ที่สำคัญมีอยู่ 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีการเลียนแบบ (Imitation Theory) ทฤษฎีการนิยมรูปทรง (Formal Theory) และทฤษฎีการนิยมอารมณ์ (Emotion Theory) โดยในแต่ละทฤษฎีมุ่งเน้นการสร้างสรรค์ให้ผลงานทัศนศิลป์ ปรากฏรูปลักษณ์ที่แตกต่างออกไป โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ในรูปแบบเหมือนจริงจากทฤษฎีการเลียนแบบ

รูปแบบเหมือนจริงของการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ หมายถึงการกำหนดให้รูปแบบของสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในผลงานทัศนศิลป์มีรูปลักษณะเหมือนจริงตามที่ตาเห็น เช่น ภาพคนเหมือน ภาพวัตถุ สิ่งของ ภาพธรรมชาติ ต้นไม้ ดอกไม้ ภูเขา ทะเล ท้องฟ้า บ้าน รถยนต์ เรือ ภูมิทัศน์ ฯลฯ การเกิดรูปแบบเหมือนจริง ส่วนใหญ่จะเกิดการเลียนแบบสิ่งนั้น ๆ โดยอาจเลียนแบบโดยด้วยกระบวนการวาดภาพ การปั้น การแกะสลัก การพิมพ์ หรือกระบวนการอื่นๆโดยมุ่งเน้นให้ปรากฏความเหมือนของรูปร่าง รูปทรง ขนาด สัดส่วน ลักษณะผิว สี รวมทั้งรายละเอียดอื่นๆของสิ่งที่เป็ต้นแบบเป็นสำคัญ ผู้ทำการเลียนแบบจำเป็นต้องมีประสบการณ์ด้านการรับรู้ทางการมองเห็นในสิ่งที่จะเลียนแบบมาก่อน จึงจะทำให้การเลียนแบบมีประสิทธิภาพหรือทำการเลียนแบบได้ใกล้เคียงสิ่งที่เป็ต้นแบบได้มากที่สุด การฝึกฝนทักษะทางศิลปะมีความจำเป็นต่อการเลียนแบบโดยอาศัยความแม่นยำของการมองเห็นด้วยสายตา และความแม่นยำของทักษะการใช้มือผสมผสานกัน

2. การสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ในรูปแบบทฤษฎีการนิมรูปทรง

ทฤษฎีการนิมรูปทรง เน้นแนวทางการคิดสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ให้ปรากฏเป็นรูปทรงต่าง ๆ โดยไม่เน้นความเหมือนจริงจากรูปลักษณะที่มองเห็นหรือสิ่งที่เกิดจากจินตนาการจากโลกภายในให้ปรากฏเป็นรูปทรงต่าง ๆ โดยวิธีการหลาย ๆ วิธีการเช่น การเพิ่ม การลด การสกัดตัดทอน บางส่วนจากหลายส่วนของรูปลักษณะ ให้แตกต่างไปจากรูปลักษณะปกติที่เคยเห็น หรือเป็นรูปลักษณะที่มีความแปลกใหม่น่าสนใจ น่าตื่นตา ตื่นใจ ทั้งในอารมณ์ความรู้สึกของผู้สร้างเอง เป็นแนวทางที่สามารถสำแดงตามความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ให้ปรากฏ รวมทั้งเป็นแบบอย่างที่สามารถจุดประกาย แนวความคิด จินตนาการรวมทั้งเปิดโลกทัศน์ใหม่ในอารมณ์สุนทรีย์หรือให้อิสระทางความคิดในการสร้างสรรค์ของนักเรียนตามทฤษฎีการนิมรูปทรงจะปรากฏรูปทรงหรือรูปลักษณะใหม่ ๆ แปลก ๆ ที่ไม่เคยพบเห็นที่ผ่านการกลั่นกรองจากแนวความคิดของนักเรียนแต่ละคน รวมทั้งจะสามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับนักเรียนในการสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ (ศิลปะ) ได้อย่างกว้างขวางในที่สุด

3. การสร้างสรรค์ทัศนศิลป์ในรูปแบบทฤษฎีการนิมอารมณ์

อารมณ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในจิตใจและความรู้สึกของแต่ละคน เมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบหรือได้รับสัมผัสได้รับรู้กับสิ่งเร้าต่าง ๆ ลักษณะของอารมณ์มีทั้งที่เป็นไปในด้านบวก เช่น ดีใจ เพลิดเพลิน มีความสุข เอิบอิ่มใจ ปลื้มใจ และอารมณ์ที่เป็นไปในทางลบ เช่น เสียใจ เศร้า เหงาใจ ว่าห่วย หม่นหมองใจ เป็นต้น ซึ่งอารมณ์ดังกล่าวเป็นบ่อเกิดของการสร้างสรรค์ ในส่วนของทัศนศิลป์ (ศิลปะ) นั้นผู้สร้างสรรค์ ทั้งครู นักเรียน สามารถถ่ายทอดอารมณ์ต่างๆออกได้ผ่านสื่อที่เป็นองค์ประกอบทางศิลปะ เช่น เส้น รูปร่าง รูปทรง ลักษณะ ผิว สมดุล สี แสงเงา รวมทั้งสื่อที่เป็นหลักการทางศิลปะ เช่น จังหวะ พื้นที่ว่าง การตัดกัน ลีลา การเคลื่อนไหว เป็นต้น รูปแบบของทัศนศิลป์มักแสดงออกใน

ลักษณะนามธรรม นักเรียนแต่ละคนมีอิสระรูปลักษณะผลงานที่ปรากฏจะแตกต่างกันไปเป็นผลงานที่ผู้รับรู้เกิดความรู้สึกต่าง ๆ ขึ้น

4.1. ทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ (Critical Theory) ของ Edmund Burke Feldman

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545: 78-80) ทฤษฎีของ Edmund Burke Feldman เป็นทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์(Critical Theory) พิมพ์เผยแพร่ในปี 1972 เขามุ่งที่จะสร้างหลักการในการตีความและประเมินผลงานทางศิลปะจุดมุ่งหมายหลักของทฤษฎีนี้คือ ความเข้าใจ และความชื่นชมในศิลปะแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้ 1. การอธิบาย(Description) เป็นขั้นที่ผู้วิจารณ์ผลงานศิลปะจะสำรวจดูส่วนประกอบทางทัศนต่าง ๆ ที่ปรากฏแก่สายตาในทันที พิจารณากลวิธีในการทำงานชิ้นนั้น ๆ ของศิลปิน 2. การวิเคราะห์โครงสร้าง (Formal analysis) สืบค้นถึงคุณภาพขององค์ประกอบ 3. ขั้นตีความ (Interpretation) พุถึงความหมายของผลงานศิลปะที่มีต่อตน 4.การประเมินผลและการตัดสิน (Evaluation or Judgment) เป็นขั้นสืบสวนตรวจสอบถึงเจตนาและผลที่เกิดขึ้นโดยเปรียบเทียบกับงานศิลปะชิ้นอื่นที่คล้ายกัน

4.2. ทฤษฎีกระบวนการรับรู้-ประเมินผล ของ Gene A. Mittler

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545: 80-82) กล่าวว่าทฤษฎีกระบวนการรับรู้-ประเมินผล ของ Gene A. Mittler ปี 1983 เป็นทฤษฎีที่เน้นการเรียนการสอนสองขั้นคือ ขั้นแรกผู้เรียนสัมผัสกับงานศิลปะและบรรยายสิ่งที่ตัวเองได้รับรู้ในลักษณะบริสุทธิ์ คือทัศนคติแท้ๆซึ่งผู้เรียนมีต่อสิ่งที่ตนรับรู้ ขั้นที่สอง ครูจะเป็นผู้ช่วยนำนักเรียนโดยวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อจะนำนักเรียนในประสบการณ์อย่างมีหลักเกณฑ์และความรู้ที่จะวิจารณ์มี 3 ขั้นตอนดังนี้ ขั้นที่ 1. ครูใช้วิธีให้นักเรียนได้ประสบการณ์ หากคุณสมบัติที่ชี้แนะการเห็น ขั้นที่ 2. ครูช่วยให้นักเรียนเกิดความคิด สังกัดเกี่ยวกับสิ่งที่ตนรับรู้หลากหลายชนิดขึ้น ควรแนะให้เห็นถึงความแตกต่างในด้านรูปลักษณะ คุณค่า เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจถึงความหลากหลายที่ไม่ถ่องแท้ขึ้น ขั้นที่ 3. ในขั้นนี้นักเรียนเริ่มมีความรู้สึกซึ่งและกว้างขึ้นนักเรียนจึงสามารถหันกลับไปพิจารณางานศิลปะชิ้นที่ตนศึกษาสำรวจอยู่และเนื่องจากนักเรียนรับรู้กว้างขึ้นและได้รับการแนะให้คุ้นเคยกับการหาหลักฐานมาประกอบนักเรียนอาจพยายามหาหลักฐานมาอ้างอิงสนับสนุนความคิดของตนจากประวัติศาสตร์ด้วยความยินยอมและสมัครใจใคร่รู้

4.3. การประเมินผลงานทัศนศิลป์

อารี สุทธิพันธ์ (2535: 103) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลงาน ว่าหมายถึง การแสดงความคิดเห็นต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดตามความรู้ความเข้าใจ จากประสบการณ์ของผู้ประเมินผลงาน ประกอบกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ปรับปรุงผลงานนั้น ๆ ในทางดีหรือหนักไปทางบวก

การประเมินผลงานทัศนศิลป์ เป็นการแสดงออกถึงความคิดเห็นหรือความรู้สึกของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เมื่อได้เห็นผลงานทัศนศิลป์ชิ้นใดชิ้นหนึ่ง แล้วแสดงความคิดเห็นออกมาโดยการพูดหรือการเขียนบรรยายให้ผู้อื่นได้ฟัง ได้เข้าใจ และได้รู้สึกต่อผลงานทัศนศิลป์ชิ้นนั้น เช่นที่ผู้ประเมินผลงาน

เข้าใจและรู้สึก ผลงานศิลปะมีความจำเป็นที่จะต้องการประเมินเพื่อการพัฒนา เพื่อให้การสร้างสรรคงานศิลปะดีขึ้น การประเมินผลงานทัศนศิลป์จึงเป็นวิธีหนึ่งในการช่วยปรับปรุงผลงานของเด็กให้มีคุณภาพ เพราะครูผู้สอนศิลปะจะชี้ให้เห็นถึงข้อเด่นและข้อที่ยังบกพร่องของผลงาน พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางที่จะใช้พัฒนางานของตนให้เจริญก้าวหน้า ถ้าเป็นการประเมินผลงานทัศนศิลป์ครูผู้สอนศิลปะจะต้องมีจริยธรรมและมีความปรารถนาดีต่อเด็กอย่างมาก แต่ถ้าเป็นการประเมินผลงานทัศนศิลป์ในผลงานของศิลปินก็จำเป็นต้องมีเกณฑ์ในการวิเคราะห์สังเคราะห์ แสดงออกให้เห็นอย่างมีระบบ ไม่ยึดความคิดเห็นของตนเป็นใหญ่ และต้องไม่ริบดวงตัดสินคุณค่าของผลงานทัศนศิลป์อย่างทันทีทันใด เพราะอาจเกิดความผิดพลาดได้ โดยทั่วไปการประเมินผลงานทัศนศิลป์ ย่อมเป็นสิทธิเสรีภาพของแต่ละคน ที่พึงกระทำได้ภายในขอบเขตที่เหมาะสมเป็นการประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment) เป็นวิธีการประเมินงานหรือกิจกรรมที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนปฏิบัติงานเพื่อให้ทราบถึงผลการพัฒนาของผู้เรียน การประเมินลักษณะนี้ ผู้สอนต้องเตรียมสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ ภาระงานหรือกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนปฏิบัติและเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring Rubrics) (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554: 86) การใช้ Rubrics มีแนวคิดการให้คะแนนเป็น 2 รูปแบบ คือ

1. เกณฑ์การให้คะแนนแบบภาพรวม (Holistic Rubrics) เป็นแนวทางการให้คะแนนโดยพิจารณาจากภาพรวมของชิ้นงานแล้วให้เป็นคะแนน หรืออาจจะจัดชิ้นงานให้เป็นระดับคุณภาพ เช่น แบ่งออกเป็น 3 ระดับ (ดี พอใช้ ปรับปรุง) หรือ 4 ระดับ (ดีมาก ดี พอใช้ ปรับปรุง) หรืออาจใช้เป็นจำนวนตัวเลข 3, 2, 1 หรือ 4, 3, 2, 1 ก็ได้ ตามความเหมาะสมการให้คะแนนจะพิจารณาผลรวมหรือภาพรวมทั้งหมดหรืออาจกำหนดคะแนนและคำอธิบายความหมายของคะแนนแต่ละคะแนนอย่างละเอียด ซึ่งการเขียนคำอธิบายคะแนนจะนิยมใช้คำขยายช่วยเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างของคะแนน เช่น มาก-น้อย-ค่อนข้าง-เสมอ-บ่อย-บ้าง-บางครั้ง-ส่วนใหญ่-ส่วนน้อย-ทุกครั้ง-บางครั้ง ฯลฯ

2. เกณฑ์แบบแยกองค์ประกอบ (Analytic Rubrics) เป็นแนวทางการให้คะแนนผลงานที่กำหนดคุณลักษณะของรายการพิจารณาเป็นด้าน ๆ นิยมกำหนดไม่เกิน 4-6 ด้าน โดยในแต่ละด้าน จะกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนโดยมีคำอธิบายคุณภาพของผลงานไว้เป็นระดับอย่างชัดเจน

วิธีการกำหนดเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพดังนี้

1. พิจารณาค่ากลางจากระดับคะแนนที่กำหนดไว้
2. นำค่ากลางที่ได้มาคำนวณหาค่าร้อยละของแต่ละระดับคะแนน จากนั้นจึงคำนวณในรูปคะแนนดิบ
3. กำหนดช่วงคะแนนของแต่ละระดับ

การประเมินผลงานเป็นการช่วยเหลือเด็กให้มองเห็นข้อบกพร่องของตน ที่ควรแก้ไขปรับปรุง ได้เรียนรู้ถึงแนวคิด และวิธีการใหม่ ฝึกให้มีความสังเกต แสดงความคิดเห็นได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

สามารถที่จะแก้ปัญหาได้ดีด้วยวิธีการที่ถูกต้อง ส่งเสริมให้กำลังใจเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ดีกว่า มีความยุติธรรมเสมอภาค เปิดเผยและซื่อสัตย์ กำหนดจุดประสงค์การประเมินผลอย่างชัดเจน แล้วจึงพิจารณาเลือกวิธีการและเครื่องมือประเมินผลที่เหมาะสม โดยเน้นประเมินผลพัฒนาการความเจริญงอกงามของนักเรียนในทุกด้าน ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านสุนทรียภาพ ด้านการรับรู้ ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์ ด้านร่างกาย ด้านสังคม

5. การรับรู้สุนทรียภาพ

ฉลอง สุนทรนนท์ (2558: 35-39) กล่าวว่า การรับรู้ของมนุษย์จากประสบการณ์สัมผัสต่างๆ เช่น การเห็น การได้ยิน การสัมผัสจากสิ่งที่มีมนุษย์เข้าไปมีส่วนร่วมในประสบการณ์นั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ตรงหรือประสบการณ์ทางอ้อมนอกจากจะทำให้มนุษย์ได้มีความรู้ ความเข้าใจเพิ่มขึ้นมากขึ้นจากประสบการณ์เดิมที่ได้รับการสั่งสมไว้แล้ว ความรู้สึกของมนุษย์ก็เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของมนุษย์จากประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งความรู้สึกที่ทำให้เกิดความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจ โดยเฉพาะความพึงพอใจในความงามความเป็นสุนทรียะ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่มนุษย์ย่อมจะไม่ปฏิเสธ ตรงกันข้ามมนุษย์กลับพยายามที่จะสืบเสาะแสวงหา ค้นหาความงามจากสรรพสิ่งต่างๆ ทั้งที่มีอยู่ในธรรมชาติรอบ ๆ ตัว และที่มีอยู่ในผลงานที่มนุษย์สร้างขึ้น การได้มาซึ่งประสบการณ์ทางสุนทรียะ ย่อมส่งผลให้มนุษย์เกิดความรู้สึกพึงพอใจ ประทับใจและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข จึงถือได้ว่า ความงามหรือความเป็นสุนทรียะเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่ของมนุษย์ทุกคน การรับรู้ทางความงามของมนุษย์ไม่ได้เป็นการรับรู้เกี่ยวกับข้อเท็จจริง หรือความสัมพันธ์ของข้อเท็จจริงในสิ่งนั้น ๆ แต่ความงามเป็นเรื่องของคุณค่า เป็นอารมณ์ความรู้สึกความพึงพอใจที่มนุษย์พึงมีในสิ่งนั้น ๆ สิ่งที่เป็นสุนทรียะหรือรับรู้สึกของมนุษย์จัดจึงเป็นคุณค่าพิเศษเฉพาะไม่เกี่ยวข้องกับการตัดสินด้วยเหตุผล ซึ่งเป็นการตัดสินด้วยข้อเท็จจริง แต่เป็นการตัดสินด้านทางด้านคุณค่า ซึ่งเน้นอารมณ์ ความรู้สึกพึงพอใจเป็นประการสำคัญ ในด้านความพึงพอใจของมนุษย์นั้น มีทั้งความพอใจในด้านผัสสะหรือร่างกายกับความพึงพอใจในด้านประสบการณ์ทางสุนทรียะหรือการรับรู้ถึงความงาม ซึ่งความพอใจทั้งสองประการนั้นมีข้อแตกต่างกัน กล่าวคือ ความพึงพอใจทางด้านผัสสะ จึงยึดถือตัวเองเข้าเกี่ยวข้อง เช่น ความรู้สึกชอบของตัวเอง ส่วนความพึงพอใจที่บริสุทธิ์ในสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ยึดถือตัวตนหรือประโยชน์ใด ๆ ประสบการณ์ทางสุนทรียะหรือความพึงพอใจทางความงามนั้นเป็นประโยชน์โดยตรงแบบฉับพลันทันทีของมนุษย์ โดยไม่มีขบวนการของการคิดด้วยเหตุผลเข้ามาเกี่ยวข้องประสบการณ์ทางสุนทรียะจึงเป็นการรู้โดยสัญชาตญาณของมนุษย์ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นเองในใจและความรู้สึกดังกล่าวมีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีการแยกระหว่างความจริงและความไม่จริง สัญชาตญาณเป็นสิ่งที่มิได้อยู่ในมนุษย์ทุกคน จะมีมากหรือน้อยแตกต่างกันไป จะสังเกตได้ว่าบางคนสามารถแสดงความรู้สึกภายใน ถ่ายทอดออกมาสู่โลกภายนอกใน

รูปแบบต่าง ๆ ได้ มากกว่าคนอื่น เช่น ศิลปินสร้างสรรค์ผลงานศิลปะแขนงต่าง ๆ เป็นต้น และสิ่งที่มนุษย์ถ่ายทอดออกมา นั้น มนุษย์สามารถสร้างสรรค์สิ่งที่เป็นความงามเพื่อสนองตอบความต้องการของตัวเองเป็นพื้นฐาน ในรูปแบบชิ้นใหม่ของตนเอง โดยการนำประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้จากธรรมชาติมาหล่อหลอมจัดรูปแบบชิ้นใหม่ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัด คือ การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีความแตกต่างกันอย่างหลากหลายนั่นเอง ในประสบการณ์ทางสุนทรียะของมนุษย์ซึ่งเป็นผลจากการรับรู้สิ่งต่าง ๆ นั้น ส่งผลให้มนุษย์เกิดกริยาอาการที่เรียกว่า “ความพึงพอใจ” ซึ่งความพึงพอใจที่มีลักษณะเป็นสุนทรียะนั้นมีความแตกต่างจากความพึงพอใจโดยทั่ว ๆ ไป คือ เกิดขึ้นจากการรับรู้ “อันไม่ประสงค์สิ่งใด” (uninterested) โดยไม่นึกคิดถึงเรื่องประโยชน์สิ่งนั้น ๆ ให้ความสนใจในทรวดทรง (form) ของสิ่งนั้น มากกว่าให้ความสนใจในประโยชน์ของจากสิ่งนั้น ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดเป็นช่วงเวลาแห่งการหยุดพัก โดยหลุดพ้นจากกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตจริงลงชั่วขณะหนึ่ง เช่น การดูตมหรสพต่าง ๆ เป็นต้น การรับรู้มีขอบเขตจำกัดอยู่เพียงการมองดูว่างามหรือไม่งามอย่างไร มีลักษณะเป็นความเพลิดเพลินโดยเฉพา มีอารมณ์ร่วม (empathy) ระหว่างผู้ดูกับวัตถุและความคิดล่องลอย

กระบวนการรับรู้โดยทั่วไปนั้น จำเป็นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 องค์ประกอบ คือ ผู้รับรู้ วิธีการ หรือกระบวนการในการรับรู้ และสิ่งที่ต้องการจะรับรู้ เช่น กระบวนการรับรู้เกี่ยวกับการผ่อนรำจะต้องประกอบด้วยผู้รับรู้ คือ ผู้ดู วิธีการหรือกระบวนการในการรับรู้ คือ การมองดู และสิ่งที่ต้องการรับรู้ คือ ผู้ที่ทำการผ่อนรำ เป็นต้น กระบวนการรับรู้ทางด้านความงามหรือความเป็นสุนทรียะก็มีองค์ประกอบเช่นเดียวกันกล่าวคือ จะต้องมีการรับรู้ มีวิธีการหรือมีวิธีการหรือกระบวนการในการรับรู้ เช่น ดู สัมผัส ลูบคลำ หรือ ฟัง และจะต้องมีสิ่งที่ต้องการรับรู้ เช่น วัตถุ สิ่งของ หรือสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีคุณค่าแห่งความงามหรือความเป็นสุนทรียะ อยู่ซึ่งเรียกว่า สุนทรียวัตถุ การศึกษาคุณค่าของความงามโดยใช้วัตถุเป็นเกณฑ์เรียกว่า Aesthetic Object Study จะทำให้เกิดทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Theory) ขึ้น ซึ่งจะนำมาสู่ระบบการศึกษา เรียกว่า สุนทรียศาสตร์ (Aesthetic Education) ในการรับรู้สิ่งที่เป็นสุนทรียวัตถุ นั้น จะทำให้คนที่รับรู้เกิดสุนทรียรส (Aesthetic Quality) ขึ้นเป็นค่าที่เกิดขึ้นในตัวเอง และบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการสร้างสุนทรียรสให้แก่ตนเอง ได้แก่ ศิลปิน ซึ่งหมายถึงผู้ที่ทำหน้าที่แยกแยะให้เห็นถึงรายละเอียดในส่วนข้อดีข้อเสียของผลงานศิลปะนั่นเอง ในการรับรู้ทางความงามหรือความเป็นสุนทรียะในงานทัศนศิลป์นั้น กระบวนการหรือวิธีการที่สำคัญประการหนึ่ง ก็คือ การเรียนรู้จากการมองและการตัดสินผลงาน จะทำได้ต้องมองให้รู้ดูให้รู้ เมื่อมองแล้วคุณค่าทางความงามหรือสุนทรียรสก็จะเกิดขึ้นในตัวผู้มอง การมองที่มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องฝึกฝนเรื่องราวต่างๆ ให้มีความเข้าใจอย่างชัดเจน เช่น มูลฐานศิลปะ และหลักการทางศิลปะ เป็นต้น ขณะที่ผู้มองกำลังมองความงามของส่วนรวม ทำให้ความคิดลุ่มลุ่มน้อยน้อย มองส่วนรวมแล้วมองส่วนย่อย แล้วแยกส่วนย่อยดูว่าให้คุณค่าใดบ้าง เช่น เส้นมีความเคลื่อนไหวหรือไม่ ระหว่างมีความเหมาะสมสอดคล้องกับขนาดและปริมาณของรูปแบบหรือไม่

เป็นต้น ผลจากการมองดูงานทัศนศิลป์นั้นย่อมจะทำให้ผู้มองเกิดความรู้สึกต่าง ๆ นานา เช่น เข้าใจ หรืออาจไม่เข้าใจ

อย่างไรก็ตาม ความสามารถหรือประสิทธิภาพในการรับรู้ของมนุษย์เรานั้นย่อมจะไม่เท่าเทียมกันบางคนรับรู้ได้มากกว่า รวดเร็วกว่า รับได้อย่างละเอียดและลึกซึ้งกว่าคนอื่นในเรื่องเดียวกัน บางคนอาจจะรับรู้ได้ช้าหรืออาจจะไม่สามารถรับรู้หรือเข้าใจได้เลย โดยเฉพาะในการรับรู้เกี่ยวกับคุณค่าของความงามหรือความเป็นสุนทรียะนั้น จะมองเห็นถึงความแตกต่างในการรับรู้ได้อย่างชัดเจนดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเหตุผลหลายประการ เช่น ความสมบูรณ์ของอวัยวะในการรับรู้ ความสามารถในการวิเคราะห์หรือแยกแยะรายละเอียดในสิ่งที่กำลังรับรู้ ประสบการณ์ที่สั่งสมมาเป็นต้น ตัวอย่างเช่น คนที่สายตาไม่ดีหรือสภาพของการมองเห็นไม่สมบูรณ์ประสิทธิภาพรับรู้งานทัศนศิลป์ซึ่งจำเป็นต้องใช้สายตาในการรับรู้ได้ไม่ดีเท่าที่ควรหรือคนที่ไม่เคยรู้จักงานทัศนศิลป์มาเลย หรือรู้จักเพียงผิวเผิน มีประสบการณ์ทางด้านนี้น้อยก็จะรับรู้ได้ช้า เข้าใจในคุณค่าของความหรือความเป็นสุนทรียะได้น้อยเช่นเดียวกัน นอกจากนี้อวัยวะหรือประสาทที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และประสบการณ์ของผู้รับรู้จะมีอิทธิพลต่อความสามารถในการรับรู้แล้ว ยังมีองค์ประกอบอื่นที่ส่วนเกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อการรับรู้เป็นอย่างมาก สิ่งนั้น คือ ความซาบซึ้งในสุนทรียะ (Aesthetic Appreciation) ซึ่งมนุษย์ย่อมจะมีความซาบซึ้งไม่เท่าเทียมกันเช่นเดียวกับการรับรู้ และลักษณะของความซาบซึ้งในสุนทรียะก็มีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปอีกด้วย พอสรุปได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. ความซาบซึ้งในสุนทรียะประเภท “Feeling”

ความซาบซึ้งในสุนทรียะประเภทนี้ เป็นความรู้สึกขั้นพื้นฐานของมนุษย์โดยทั่วๆ ที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ภายหลังการรับรู้ ภายหลังเกิดประสบการณ์กับสิ่งนั้นๆ หรือภายหลังการผ่านกระบวนการเรียนรู้มาแล้ว ลักษณะของความรู้สึกในประเภทนี้ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับมนุษย์แบบรวดเร็ว มีปริมาณการรับรู้ในสิ่งต่าง ๆ มาก เป็นความรู้สึกเน้นลักษณะภายนอกแบบผิวเผินไม่ละเอียดลึกซึ้ง ตัวอย่างเช่น ความรู้สึกชอบ ฟังพอใจ ชื่นชม ในบทเพลงที่มีเนื้อร้องเพลงที่สามารถเข้าใจได้ง่าย เป็นลักษณะแบบประโยคบอกเล่า เป็นต้น รูปแบบของงานทัศนศิลป์แต่ละประเภทที่ให้คุณค่าทางความงาม หรือความเป็นสุนทรียะสอดคล้องกับความรู้สึกในประเภทนี้ หรือสามารถทำให้มนุษย์ที่มีความรู้สึกอยู่ในประเภทนี้ได้ดีที่สุุดก็คือ รูปแบบที่มีความเหมือนจริง ซึ่งศิลปินสร้างสรรค์ขึ้นจากทฤษฎีการเลียนแบบ เป็นรูปแบบที่มนุษย์ส่วนใหญ่เคยรู้ หรือมีประสบการณ์มาก่อน เช่น รูปคน พืช สัตว์ หรือธรรมชาติ โดยทั่ว ๆ ไป เป็นต้น

2. ความซาบซึ้งในสุนทรียะประเภท “Emotion”

ความซาบซึ้งในสุนทรียะประเภทนี้ มีลักษณะรูปแบบที่แตกต่างไปจากประเภทที่ 1 กล่าวคือ ความรู้สึกจะเริ่มมีความละเอียดอ่อนขึ้น มีการพิจารณา แยกแยะในข้อปลีกย่อยมากขึ้น กระบวนการรับรู้มนุษย์จะเปลี่ยนแปลงไป สื่อในการรับรู้ที่สามารถสร้างประสบการณ์ทางสุนทรียะให้กับมนุษย์

โดยเฉพาะงานทัศนศิลป์จะเริ่มสลับซับซ้อน ซึ่งมนุษย์จำเป็นจะต้องเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการรับรู้ให้อยู่ในลักษณะสุขุมคัมภีรภาพมากขึ้น จึงสามารถเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของความเป็นสุนทรียะได้ในที่สุด

3. ความซาบซึ้งในสุนทรียะประเภท “Mind”

ความซาบซึ้งในสุนทรียะประเภทนี้ มีความแตกต่างไปจาก 2 ประเภทมากยิ่งขึ้นลักษณะของความรู้ทางสุนทรียะจะลึกซึ้งยิ่งขึ้นอีก การรับรู้ก็เปลี่ยนไปทั้งรูปแบบของสุนทรียวัตถุและกระบวนการรับรู้คุณค่าแห่งความงามหรือความเป็นสุนทรียะจะได้มาจากการสั่งสมประสบการณ์ทางสุนทรียะจนสามารถแยกแยะองค์ประกอบทางความงามที่มีอยู่ในธรรมชาติหรือศิลปวัตถุได้อย่างชัดเจน

4. ความซาบซึ้งในสุนทรียะประเภท “Spirit”

ความซาบซึ้งในสุนทรียะประเภทนี้ จัดเป็นความซาบซึ้งในความเป็นสุนทรียะที่ละเอียดอ่อนลึกซึ้งและลุ่มลึกที่สุด ลักษณะของการรับรู้ไม่ว่าจะใช้อวัยวะประสาทสัมผัสชนิดใดจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอันอาจเกิดจากผลแห่งการหลอมรวมของประสบการณ์ทั้งหมดที่ได้รับมาโดยตลอดจนสามารถพัฒนากระบวนการรับรู้ได้อย่างลึกซึ้ง สามารถแปลคุณค่าแห่งความเป็นนามธรรม ให้เกิดรูปลักษณะในมโนภาพหรือปรากฏเป็นรูปแบบต่างๆ ที่สามารถทำให้เกิดคุณค่าทางความงามหรือความเป็นสุนทรียะขึ้นได้ในสื่อทางด้านความงามประเภทต่าง ๆ เช่น ค่าของความเป็นสุนทรียะในงานทัศนศิลป์ประเภทนามธรรม บทเพลงที่เน้นเฉพาะลีลา ท่วงทำนอง จังหวะ โดยปราศจากเนื้อร้องเป็นต้นอย่างใดก็ตาม สุนทรียศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงานศิลปะอย่างแยกไม่ออก ทั้งนี้เพราะสุนทรียศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มุ่งหมายเพื่อศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความงามและผลงานศิลปะก็มีจุดหมายเพื่อแสดงออกถึงความงาม เป้าหมายของวัตถุที่จะศึกษาตามกระบวนการของสุนทรียศาสตร์นอกจากจะเป็นสิ่งของที่เกิดตามธรรมชาติแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญที่สุด ก็คือ ผลงานศิลปะ รวมทั้งความสามารถของมนุษย์ในการเข้าถึงความรู้สึกทางความสุนทรียะก็มีถึง 4 ประเภท เช่นเดียวกับมนุษย์คนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งอาจจะมีความรู้สึกที่แตกต่างกันออกไป และความแตกต่างกันดังกล่าวก็หาว่าใช่เป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นถึงระดับแห่งขีดความสามารถในการรับรู้ทางความงามหรือความเป็นสุนทรียะว่าใครมีประสิทธิภาพกว่ากัน หรือมากกว่ากัน ทั้งนี้เพราะยังมีองค์ประกอบอื่นๆ อีกหลายประการที่มีอิทธิพลต่อการสร้างความรู้สึกทางความซาบซึ้ง ในความเป็นสุนทรียะที่มีอยู่ในสิ่งต่างๆ ให้มนุษย์มีความรู้สึกที่แตกต่างกันไป ตัวอย่างองค์ประกอบดังกล่าว ได้แก่ ประสิทธิภาพของอวัยวะที่ใช้ในการรับรู้ สถานการณ์ที่แตกต่างกันในการรับรู้ประสบการณ์ที่แตกต่างกันรวมทั้งรสนิยมในความรู้สึกทางความงามหรือความเป็นสุนทรียะของแต่ละคนที่แตกต่างกัน เป็นต้น ความซาบซึ้งทางสุนทรียะ สามารถสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นได้โดยกระบวนการทั้งการเรียนรู้ทางการศึกษาและทางการปลูกฝัง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดประสบการณ์ทางสุนทรียะเป็นประการสำคัญ การสร้างประสบการณ์ทางสุนทรียะจึงเป็นสิ่งที่มีความหมาย และมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อความเข้าใจในคุณค่า

แห่งความงามหรือความเป็นสุนทรีย์ะ ที่มีอยู่ในงานทัศนศิลป์แต่ละประเภทเพื่อพัฒนาระดับความรู้ความเข้าใจ ในคุณค่าแห่งความเป็นสุนทรีย์ะให้เกิดขึ้นในความรู้สึกภายหลังจากมนุษย์ได้ผ่านกระบวนการการรับรู้เพื่อแสวงหาคคุณค่าแห่งความงามเป็นสุนทรีย์ะในงานทัศนศิลป์ได้อย่างมีระบบถูกต้องและสมบูรณ์ในที่สุด ซึ่งในสภาพความเป็นจริงของการดำรงชีวิตของมนุษย์นั้น มนุษย์ทุกคนย่อมจะได้รับประสบการณ์ในด้านต่างๆ รวมทั้งประสบการณ์ทางสุนทรีย์ะด้วย ประสบการณ์ดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นจากความตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ เช่น การเกิดความรู้สึกพอใจกับความสวยงามในสีสันทันของดอกไม้ การได้ฟังเพลงที่มีท่วงทำนองที่ไพเราะ การได้ดูผลงานศิลปะที่สวยงาม เป็นต้น ประสบการณ์ของมนุษย์ย่อมแตกต่างกันไป ทั้งประเภทและปริมาณของประสบการณ์ทั้งที่เกิดจากสถานการณ์ที่แตกต่างกันและไม่เท่าเทียมของมนุษย์ในหลายๆประการ เช่น สภาพแวดล้อม คุณสมบัติแห่งความสนใจเฉพาะตัวของมนุษย์และแต่ละคน เป็นต้น หรือแม้กระทั่งความรู้สึกที่เกิดขึ้นภายหลังจากมนุษย์ได้รับประสบการณ์แล้วและเป็นประสบการณ์เดียวกัน ก็ย่อมจะมีความรู้สึกที่แตกต่างกันหรือไม่เท่าเทียมกัน ตัวอย่าง เช่น นาย ก. และ นาย ข. ยืนมองดวงอาทิตย์ที่กำลังจะลับขอบฟ้า จมหายไปกับทะเลอันแจ่มใส ซึ่งทั้งสองคนกำลังอยู่ในสถานการณ์เดียวกัน ประสบการณ์เดียวกัน และในเวลาเดียวกัน แต่ความรู้สึกจากประสบการณ์ตรงหน้านั้นก็ย่อมจะไม่เหมือนกัน คุณค่าทางความงามหรือความเป็นสุนทรีย์ะก็แตกต่างกันไปด้วย (สุชาติ สุทธิ, 2535: 7)

ประสบการณ์ทางสุนทรีย์ะเป็นสิ่งจำเป็นในกระบวนการรับรู้ของมนุษย์ ส่งผลต่อความรู้สึกต่างๆ และความรู้สึกนั้นก็เป็นตัวการสำคัญประการหนึ่งในการเปลี่ยนแปลง ควบคุมพัฒนา หรือสร้างรูปแบบแห่งพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปในทางที่ดี สร้างความพึงพอใจ ความประทับใจ และแปรสภาพเป็นสิ่งที่เรียกว่า “ความสุข” ในที่สุด นอกจากมนุษย์จะเกิดประสบการณ์ขึ้นด้วยของตัวเองตามสภาพหรือกลไกแห่งการดำรงชีวิต การสร้างประสบการณ์ขึ้นเพื่อให้มนุษย์ได้รับรู้หรือมีประสบการณ์นั้นก็สามารถทำได้ รวมทั้งประสบการณ์ทางสุนทรีย์ะอีกด้วย

ความหมายและความเป็นมาของสุนทรีย์ศาสตร์

สุนทรีย์ศาสตร์ (Aesthetics) หมายถึง วิชาความรู้ทางด้านความงาม ทั้งความงามในสรรพสิ่งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติ เช่น ภูเขา ทะเล ต้นไม้ ฯลฯ และความงามในสิ่งที่มีมนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น บ้าน รถยนต์ ภาพเขียน เป็นต้น

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2525 ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความงามหรือความเป็นสุนทรีย์ะไว้ ดังต่อไปนี้

สุนทรีย์ -, สุนทรีย์ ว. เกี่ยวกับความนิยมความงาม

สุนทรีย์ภาพ (ศิลปะ) น. ความรู้สึกถึงคุณค่าของสิ่งที่งามและความงาม และความเป็นระเบียบของเสียงและถ้อยคำที่ไพเราะ

สุนทรีย์ศาสตร์ น. วิชาว่าด้วยความนิยมความงาม

พจนานุกรมศัพท์ศิลปะอังกฤษ – ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2530 ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับความงามไว้ดังนี้

Aesthetic สุนทรีย์เกี่ยวกับความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งงดงามไพเราะ หรือรื่นรมย์ ไม่ว่าจะ เป็นของธรรมชาติหรือศิลปะ ความรู้สึกนี้เจริญได้ด้วยประสบการณ์หรือการศึกษา อบรม ฝึกฝน จนเป็นอุปนิสัย สังคมศาสตร์ รวมทั้งประวัติ รสนิยมการวิจารณ์งามศิลปะด้วย

คำว่า “สุนทรียศาสตร์” มาจากคำศัพท์ว่า “สุนทรีย์ + ศาสตร์” แปลว่า ดึงงาม สุนทรียศาสตร์ จึงมีความหมายว่า วิชาที่ว่าด้วยความงาม (กิริติ บุญเจือ, 2522: 3)

คำว่า “Aesthetics” ซึ่งแปลว่า “สุนทรียศาสตร์” นั้น ได้ปรากฏขึ้นใน บทความชื่อ “Reflection on Poetry” โดยนักปรัชญาชาวเยอรมัน ชื่อ โบรมการ์เต็น (Baunmgarten) นำมาใช้ใน ครั้งแรกใน ค.ศ.1735 ซึ่งตรงกับภาษากรีกว่า “Aesthetika” และตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Perceptible” แปลว่า เข้าใจได้สัมผัสได้ หรือการรับรู้ได้ด้วยผัสสะ (Harold Osborn 1970: 12) โบรมการ์เต็น เป็นนักคิดปัญญานิยมโดยรับอิทธิพลจากไลบิซซ์ (Leiviz) และเดสการ์ต (Descartce) นักปรัชญาชาวเยอรมัน ซึ่งนักปรัชญาทั้งสองไม่ได้สนใจ หรือเอาใจใส่ต่อเนื้อหาสาระของ สุนทรียศาสตร์ แต่กลับในใจอยู่กับสิ่งที่เดสการ์ตเรียกว่า “clear & distinct idea” ซึ่งเป็นระบบ ความคิดที่พัฒนาอยู่ในพัฒนาอยู่ในวิชาคณิตศาสตร์และตรรกวิทยา โดยเดสการ์ตจะจำกัดความรู้ว่า เป็นความรู้ทางด้านความคิด (Conceptual) เท่านั้น แต่บรมการ์เต็นได้สังเกตว่าความรู้ทางผัสสะและ ความรู้สึก (Sensory & Perceptual) ได้ถูกตัดทิ้งไป เขาจึงเริ่มศึกษาค้นคว้าอย่างจริงจัง เพื่อเสนอ แนวคิดของเขาที่แตกต่างไปจากแนวความคิดเดสการ์ตโดยการเริ่มค้นหาความรู้ที่ปรากฏใน คำประพันธ์และศิลปะประเภทอื่นๆ

ในด้านความแตกต่างระหว่างความคิดของเดสการ์ตกับบรมการ์เต็นนั้นพอสรุปได้ว่า เดสการ์ตจะเน้นความรู้ที่มาจากการคิดด้วยเหตุผลว่า เป็นความรู้ที่แท้จริงเพราะมีความแน่นอนตายตัว ส่วนบรมการ์เต็นจะเน้นความรู้ทางการรับรู้ด้วยผัสสะที่เขาค้นพบในคำประพันธ์และศิลปะ อื่น ๆ คำว่า “Aesthetics” จึงเกิดขึ้นและใช้กันแพร่หลายในทุกวันนี้โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญใน การศึกษาเกี่ยวกับการตอบสนองหรือประสบการณ์ที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะที่สิ่งสวยงามศิลปะหรือใน สิ่งที่เป็นธรรมชาติก่อให้เกิดขึ้นนั่นเอง

บทสรุปในเบื้องต้นและสมมติฐานของบรมการ์เต็นสามารถอธิบายในคุณค่าทาง สุนทรียศาสตร์ความงามของบทกวีได้อย่างพอเหมาะพอควร และสามารถขยายความได้ชัดเจนและ กว้างขวางขึ้น จากความคิดที่ถูกจำกัดอยู่ในวงแคบ เขามีความเชื่อว่าคุณค่าทางสุนทรียศาสตร์ของงาน ศิลปะเป็นสิ่งที่ได้สัดส่วนที่สามารถรับรู้ได้ด้วยสัญชาตญาณของการหลอมรวมกับคุณค่าของ ประสบการณ์ซึ่งมันทำให้เกิดขึ้น

บทความของโบบบการ์เด็น มีความสำคัญในประวัติศาสตร์ของสุนทรียศาสตร์ ถึงแม้ว่าจะเป็น ส่วนของแนวคิดที่แปลก และน่าจะเกิดอันตรายจากการไม่ยอมรับ โดยเฉพาะในวงการของนักปรัชญา เช่น ค้านท์ (Kant) เป็นต้น อีกทั้งในเวลานั้นยังเป็นระยะเวลาแห่งการยอมรับ และมีความนิยมในการ ใช้วิชาเรขาคณิต (Like a Euclidean) ปรากฏอยู่อย่างโดดเด่นอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าความคิดของเขาจะเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ในบทกวีเกือบทั้งหมดจะยังคง เป็นเพียงเสมือนภาพประกอบ ซึ่งไม่สามารถทำให้ใครเข้าใจได้ในระยะเวลานั้น แต่ยังมีคุณค่าต่อ การอ่านและสำหรับในด้านวัตถุประสงคนั้นนับว่าเป็นการเริ่มต้น “สุนทรียศาสตร์” ให้เป็นสาขาวิชา พิเศษที่รอการสืบสวนต่อไป

โบบบการ์เด็นได้สร้างความเจริญเติบโตในการริเริ่มสุนทรียศาสตร์ รวมทั้งได้มีการตรวจ บางอย่างในโครงร่างสำคัญของทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ที่ปรากฏออกมา และยืนยันสิ่งเหล่านั้น คำถามที่ เด็ดขาดซึ่งประกอบขึ้นในเนื้อหาวิชาสำหรับให้เป็นประเภทของการศึกษาโดยเฉพาะ ซึ่งในหลาย ๆ ทางเขาได้กำหนดขอบเขตของมันได้เรียบร้อย เนื้อหาวิชาของมันเป็นประเภทของความรู้สึกตอบรับ และประสบการณ์ทางศิลปะ โดยการสร้างสรรค์ขึ้นซึ่งอาจถูกเสริมจากสิ่งที่เป็นธรรมชาติ และสิ่งอื่น ๆ ซึ่งสามารถทำให้เกิดขึ้นของกับประเภทหนึ่งเหมือนประสบการณ์ และศูนย์กลางของวัตถุที่นั่นคือ ประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์

การสืบสวนและสอบสวนในสาขาวิชานี้ มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างงานศิลปะและ ประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ ทฤษฎีสุนทรียศาสตร์และยืนยันอยู่ไม่ได้ถ้ามันไม่สามารถอธิบายหรือ ชี้แจงเหตุผลว่า ทำไมงานศิลปะบางชนิดยิ่งแก้ไขไม่ตกหรือไม่ยุติ ในการยกตัวอย่างอธิบายการแสดงให้เห็น ปรากฏเป็นรูปร่างหรือเป็นสิ่งกระตุ้นประสบการณ์ทางสุนทรียศาสตร์ โดยไม่จำกัดที่จะเรียกกันผิด ๆ ว่ายอดเยี่ยม (Classic) แม้ว่าสิ่งเหล่านั้นจะปรากฏชัดแจ้ง มีดีกรีสูงของการยืนกราน หรือการเรียน กร้องมากเกินไปในการยอมรับการแสดงความรู้จัก

ในบทความของโบบบการ์เด็น เขาได้ร้องขอให้สนับสนุนทฤษฎีของเขาเพื่อเป็นการช่วยการ กระตุ้นความสนใจในปัญหาทางสุนทรียศาสตร์ให้มากขึ้น เพื่อที่จะอธิบายให้ได้มาซึ่งเหตุผลทางด้าน คุณค่าสำหรับศิลปะต่าง ๆ เช่น บทกวี นาฏศิลป์ ดนตรี จิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม เป็นต้น ซึ่งอาจมีการอธิบายถึงคุณค่าของศิลปะดังกล่าว คุณค่าของศิลปะดังกล่าว ทฤษฎีของเขา อาจจะช่วยขยายคุณค่าเหล่านี้ให้กว้างขวางขึ้น เช่นเดียวกับที่คนเรามีความเข้าใจและรู้ถึงคุณค่าในสิ่งที่เป็นธรรมชาติ การดำรงชีวิต การกินดื่ม การละเล่น รวมทั้งในเรื่องของความรัก และยิ่งไปกว่านั้น มัน จะนำไปสู่ความสามารถที่จะอธิบายและสามารถให้รางวัลงานศิลปะที่ลึกซึ้งลงไปมาก ๆ ได้อีกด้วย ซึ่งจะเป็หนทางทำให้ทฤษฎีทางสุนทรียศาสตร์มีความเป็นมาตรฐานได้ในที่สุด

สุนทรียศาสตร์กับผลงานศิลปะ

ดังได้กล่าวแล้วว่า สุนทรียศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของความงามและความเป็นความงามโดยทั่ว ๆ ไป ทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และความงามในสิ่งมนุษย์สร้างขึ้น ฉะนั้น ผลงานที่เกิดจากธรรมชาติและผลงานที่เกิดจากผลิตผลของมนุษย์จึงเป็นวัตถุศิลปะ หรือเป็นสุนทรียวัตถุ สำหรับใช้ในการศึกษาค้นคว้าหาความงามที่มีอยู่ในสิ่งนั้นๆ นั้นเอง

ในส่วนของสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ นั้น จะสังเกตได้ว่า เป็นสิ่งที่มีความแน่นอนตายตัว ทั้งด้านรูปลักษณ์ทั่ว ๆ ไป และคุณสมบัติเฉพาะตัวอื่น ๆ ซึ่งจะมีความคงที่ ไม่ค่อยเปลี่ยนแปลง แต่จะเกิดลักษณะซ้ำแล้ว ซ้ำอีก ในสภาพแห่งวัฏจักรที่หมุนเวียนเปลี่ยนไปตามระยะแห่งกาลเวลา เช่น รูปลักษณะของต้นไม้ ภูเขา หรือมนุษย์เรา เป็นต้น รวมทั้งมีข้อจำกัดในด้านประเภทหรือชนิดอีกด้วย ซึ่งตรงข้ามกับสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้น เพราะสิ่งที่มนุษย์ได้คิดประดิษฐ์และสร้างขึ้นนั้น มีจำนวนหลากหลายทั้งรูปลักษณะ จำนวน และคุณสมบัติที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์ในการสร้าง โดยผ่านกระบวนการแห่งความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ นอกจากนั้นมนุษย์สามารถกำหนดจุดมุ่งหมายในการสร้างสิ่งต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนอีกด้วย เช่น เพื่อประโยชน์ใช้สอย ซึ่งส่งผลต่อความสบายทางกาย เช่น รถยนต์ โต๊ะ เก้าอี้ ภาชนะต่างๆ เป็นต้น หรือประโยชน์ทางความงามเพื่อส่งผลต่อความสุขทางใจ เช่น งามศิลปะประเภทต่างๆ เป็นต้น

ศิลปะเป็นผลงานของมนุษย์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสรรค์และแสดงออกถึงความงามเพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านจิตใจของมนุษย์ ให้มนุษย์มีอารมณ์เพลิดเพลิน และมีความสุขอย่างแท้จริงและถึงแม้ศิลปะจะมีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละประเภทก็ตาม แต่ศิลปะทุกประเภทก็มุ่งแสดงออกถึงคุณค่าของความเป็นสุนทรียะหรือความงามให้เป็นที่ปรากฏทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น จิตรกรรมแสดงออกถึงความงามในด้านสี สัน รูปร่าง รูปทรง จังหวะ ลีลา ฯลฯ ดนตรี แสดงออกถึงความงามในจังหวะ ท่วงทำนองสถาปัตยกรรมแสดงออกถึงความงามในเรื่องของโครงสร้างและความโดดเด่นแห่งคุณสมบัติของวัตถุที่นำมาใช้ เป็นต้น ผลงานศิลปะจึงถือเป็นสุนทรียะวัตถุ เป็นวัตถุศิลปะเพื่อใช้ในการศึกษาทางด้านวิชาการสุนทรียศาสตร์ที่แท้จริง และมีความชัดเจน

ผลงานศิลปะที่เกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์ของมนุษย์เรานั้น มีลักษณะที่ต่างกันไปหลายประเภท ทั้งด้านจุดมุ่งหมายในการสร้าง รูปแบบและคุณสมบัติ ตลอดจนรายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ ซึ่งเกิดจากแนวความคิดของมนุษย์ที่ต่างกันไปนั่นเอง ศิลปะบางประเภทแสดงรูปลักษณ์ชัดเจนสามารถรับรู้และเข้าใจได้ง่าย แต่ศิลปะบางประเภทไม่เน้นการแสดงรูปลักษณ์ที่เคยพบเคยเห็นแต่แสดงออกถึงความงามนามธรรม ที่ปรากฏเป็นรูปลักษณ์ที่แปลกใหม่หรือรูปลักษณ์ที่ยากต่อการเรียนรู้หรือเข้าใจในทันทีทันใด เป็นต้น

รูปแบบของผลงานศิลปะซึ่งศิลปินสร้างสรรค์ขึ้น อาจจะปรากฏในลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. รูปแบบเหมือนจริง (Realistic)

2. รูปแบบกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract)

3. รูปแบบนามธรรม (Abstract)

จากรายละเอียดข้อปลีกย่อยในผลงานศิลปะแต่ละประเภทที่แตกต่างกัน ทำให้รูปลักษณะแห่งอินทรีย์วัตถุในศิลปะนั้นๆ แตกต่างกันไปด้วย ทั้งวัตถุ รูปแบบ ขนาด ตำแหน่ง ฯลฯ ส่งผลต่อความยากง่ายในการศึกษาคุณค่าแห่งความงามหรือความเป็นสุนทรีย์ะ ตามกระบวนการศึกษาในวิชาสุนทรียศาสตร์อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม สุนทรียศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับงานศิลปะอย่างแยกไม่ออกทั้งนี้เพราะสุนทรียศาสตร์เป็นศาสตร์ที่มุ่งหมายเพื่อศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความงามและผลงานศิลปะก็มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงออกถึงความงาม เป้าหมายของวัตถุที่จะศึกษาตามกระบวนการของสุนทรียศาสตร์นอกจากจะเป็นสิ่งของที่เกิดตามธรรมชาติแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญที่สุด ก็คือ ผลงานศิลปะนั่นเอง

5.1 ทฤษฎีสุนทรียศึกษา (Aesthetic Education) ของ Harry Broudy

มะลิฉัตร เอื้ออาพันธ์ (2545: 83) กล่าวถึงสาระสำคัญของทฤษฎีสุนทรียศึกษาของ Broudy ไว้ว่าทฤษฎี สุนทรียศึกษา ของ Broudy เป็นระบบของการเรียนการสอนวิชาศิลปะ ในที่นี้หมายถึงสามารถปรับใช้กับศิลปะทุกๆ หมวด ในสายวิจิตรศิลป์ เช่น ดนตรี ทัศนศิลป์ การเต้นรำ ศิลปะการแสดง หัวใจของทฤษฎีนี้อยู่ที่สิ่งที่โบรดีเรียกว่า การรับรู้อย่างมีศิลปะ (Artistic perception) ซึ่งเขาจัดให้ศูนย์กลางของสุนทรียศึกษา การรับรู้อย่างมีศิลปะนี้ เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการรับรู้สองทางคือ ความรู้ซึ่งอย่างมีสุนทรีย์ (Aesthetic apprehension) และการวิเคราะห์ต่าง ๆ (Analysis into parts) และสิ่งเหล่านี้จะก่อให้เกิดความรักอย่างรู้แจ้ง (Enlightened cherishing) นั่นคือ ความสามารถที่จะรักทะนุถนอมเห็นคุณค่าของสิ่งอันเป็นสุนทรีย์วัตถุ (aesthetic objects) เพราะได้รู้แจ้งถึงคุณค่าของสุนทรีย์วัตถุ นั้น ๆ โดยมีประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ผู้ชำนาญพิจารณาถึงมาตรฐานของศิลปะ โบรดีแยกออกเป็น สองจำพวกใหญ่คือ

1.1 ศิลปะที่เป็นศิลปะแท้ (Serious art)

1.1.1 ศิลปะในระบบ (Classic)

1.1.2 ศิลปะนอกระบบ (Avant – garde)

1.2 ศิลปะทั่วไป (Popular art)

ขั้นที่ 2 ผู้สร้างและวางแผนหลักสูตรเลือกสื่อการสอนตามมาตรฐาน 4 ด้าน

2.1 สื่อที่มีคุณสมบัติการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (Sensory properties)

2.2 สื่อที่มีคุณสมบัติด้านโครงสร้าง (Formal properties)

2.3 สื่อที่มีคุณสมบัติแสดงความรู้สึก (Expressive properties)

2.4 สื่อที่มีคุณสมบัติด้านเทคนิค (Technical properties)

ขั้นที่ 3 ผู้สร้างและวางแผนหลักสูตรเลือกตัวอย่างสุนทรียวัตถุ (Aesthetic exemplars) เพื่อใช้ในการเรียนการสอน วัตถุที่เลือกมี 5 ประเภท คือ

- 3.1 ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านส่วนประกอบประสาธสัมพันธ์
- 3.2 ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านโครงสร้าง
- 3.3 ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านความรู้สึก
- 3.4 ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านเทคนิค
- 3.5 ผลงานศิลปะที่มีคุณสมบัติด้านสุนทรีย์

ขั้นที่ 4 ครูเป็นผู้นำบทเรียนในประสบการณ์การแสดงออกสามด้าน คือ

- 4.1 ประสบการณ์ศิลปะปฏิบัติ (จากวัสดุต่างๆ)
- 4.2 ประสบการณ์ด้านสุนทรีย์(จากงานศิลปะ เลือกสรร)
- 4.3 ประสบการณ์ด้านศิลปะวิจารณ์

ประสบการณ์ข้างต้นจะเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในศิลปะ เนื่องจากสองสาเหตุคือ

- เนื่องจากเกิดความกระจ่างแจ้ง (Clarification)
- เนื่องจากเกิดความรู้สึกการศึกษาที่เข้มข้น (Intensification)

ขั้นที่ 5 ผู้เรียนจะสามารถที่จะรับรู้ เฉกเช่น นักประวัติศาสตร์ด้านศิลปะ (Art historian) นักวิจารณ์ด้านศิลปะ (Art critic) และผู้รักความงาม (Aesthetician)

จากหลักการทฤษฎีสุนทรียศึกษาของ Harry Broudy ในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาผู้เรียนให้มีสุนทรียภาพ สามารถรับรู้ถึงคุณค่าของความงามจากสิ่งที่ตนประสบพบเห็น ไม่ว่าจะเป็นผลงานจากศิลปะหรือสภาพแวดล้อมในธรรมชาติ ผู้สอนจะต้องช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดประสบการณ์การรับรู้ของตนที่มีต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งที่พบเห็นโดยจะต้องอาศัยกระบวนการให้ผู้เรียนรู้จักสังเกต มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซักถาม ตลอดจนรู้จักคิดวิเคราะห์เพื่อให้เกิดการตีความหมายของสิ่งเร้าต่างๆ อันจะทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ทางการรับรู้และจะเป็นหนทางไปสู่ประสบการณ์การรับรู้คุณค่าทางความงามหรือการรับรู้ทางสุนทรียะได้

5.2 ทฤษฎีพัฒนาสุนทรียภาพของ Michael J. Parson

Parsons มีความสนใจในเรื่องปรัชญาของศิลปะและการศึกษาในการพัฒนาความเข้าใจของเด็กในหลักสูตรรวมและวิธีการใหม่ในการประเมินผลของการคิดในทางจิตวิทยาทางศิลปะร่วมสมัย เป็นผู้เขียนหนังสือเกี่ยวกับความเข้าใจของเด็กที่มีต่อศิลปะมีชื่อว่า วิธีที่เราเข้าใจศิลปะ: การพัฒนาทางปัญญาเรื่องการตัดสินใจทางสุนทรียภาพ (HOW WE UNDERSTAND ART : A COGNITIVE DEVELOPMENTAL ACCOUNT OF AESTHETIC JUDGMENT) ซึ่งได้รับการแปลเป็นภาษาต่างๆ และใช้ในการสอนสุนทรียศาสตร์ในโรงเรียน โดยได้พัฒนาจากประสบการณ์มากกว่า 10 ปี Parson

ได้บันทึกคำสัมภาษณ์และนำมาสังเคราะห์ ในปี ค.ศ. 1976 มีระดับพัฒนาการของประสบการณ์ทางสุนทรียะ 4 ชั้นได้แก่ ชั้นแรกจะพูดถึงคุณภาพความสัมพันธ์ของตนกับวัตถุชั้นสองเด็กรับรู้และจัดระบบความคิดขึ้นสามความคิดสร้างสรรค์กับการตัดสินใจตามบุคลิกลักษณะเฉพาะตัวชั้นสุดท้ายรับรู้มุมมองที่เป็นสากลต่อวัตถุ และในปี ค.ศ.1978 มีระดับพัฒนาการของประสบการณ์ทางสุนทรียะ 6 ชั้นได้แก่ ชั้นแรกรูปลักษณะภายนอกชั้นสองหัวข้องานศิลปะชั้นสามความรู้สึกชั้นสี่สี่ชั้นห้าคุณสมบัติของศิลปะชั้นสุดท้ายการตัดสินใจ ภายหลังในปี ค.ศ.1987ได้ปรับปรุงประกอบด้วย 5 ชั้นซึ่งมีส่วนประกอบที่แยกออกจากกันและเน้นเกี่ยวกับการพัฒนาความเข้าใจโดยพื้นฐานคือการกำหนดกลุ่มและเป็นลักษณะขั้นในที่นี่คือกลุ่มแนวความคิดไม่ใช่คุณสมบัติของตัวบุคคลเป็นแบบแผนหรือมีโครงสร้างของภายใน เขาเชื่อว่าจะเป็นไปได้ตามลำดับขั้นในวิถีของแต่ละบุคคล เช่นเด็กเล็กจะเริ่มต้นความเข้าใจในลำดับใกล้เคียงกันซึ่งอยู่ในขั้นต้นๆและจะมีการปรับปรุงความเข้าใจที่มีต่องานศิลปะที่ดียิ่งขึ้น โดย Parsons นำเสนอทฤษฎีนี้ขึ้นมาจากฐานทฤษฎีพัฒนาการทางจิตวิทยา ต่าง ๆ รวมถึง Piaget ,Kohlberg , Fowler , Broughton , Loevinger และ Baldwin ตามทฤษฎีนี้ Parsons ให้ความสำคัญในเรื่องของการรับรู้การเข้าใจ เพราะเราจะเข้าใจบุคคลหนึ่งได้ก็ต่อเมื่อเราเข้าใจสิ่งที่เขาคิด การเข้าใจงานศิลปะเป็นลำดับพัฒนาการ นอกจากนี้ขั้นการพัฒนาของ Parsons ได้มาจากทฤษฎีพัฒนาการทางจิตวิทยาที่เป็นลำดับขั้นรูปแบบ ซึ่งบุคคลควรมีลำดับขั้นจาก 1 ไป 5 สามารถเทียบเคียงกับระดับอายุได้อย่างชัดเจน ประกอบด้วย 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)

ระดับที่ 2 ความงามและความจริง (Beauty and Realism)

ระดับที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness)

ระดับที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)

ระดับที่ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy)

ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)

เป็นระดับขั้นพื้นฐานเกิดจากความประทับใจและพอใจของตนเองที่มีต่อรูปภาพ สนใจสิ่งที่ชอบ ไม่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างวัตถุที่เป็นศิลปะและสิ่งที่เป็นธรรมชาติอื่น ๆ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของภาพกับประสบการณ์ของตนเองไปยังความทรงจำส่วนตัว มีความเป็นอิสระในการตอบสนองที่เรียกว่าการรับรู้แบบพึงพอใจ โดยไม่สามารถแยกแยะรูปแบบและเนื้อหาว่ารับรู้ได้หรือรับรู้ไม่ได้

ตัวบ่งชี้

นักเรียนสามารถบอกถึงความพึงพอใจส่วนตัวตามสัญญาคุณธรรมที่มีต่อรูปภาพโดยปราศจากคำถาม ด้วยการเอาใจใส่เต็มที่ต่อสีแล้วเชื่อมโยงการตอบสนองของตนไปเรื่อย ๆ อย่างไรก็ตามต่อเรื่องราว/เนื้อหาแล้วคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ ที่นำไปสู่ข้อสรุป ลักษณะการใช้คำพูด เช่นฉันชอบมันเพราะฉันมีสุนัข มันเป็นสีที่ฉันโปรดปราน ฉันไม่ชอบสีดำดังนั้นฉันไม่ชอบพื้นหลัง เป็นต้น

ระดับที่ 2 ความงามและความจริง (Beauty and Realism)

รับรู้และจัดระบบความคิดมุมมองภาพวาดที่แสดงออกมา โดยพูดถึงเรื่องราวพื้นฐานจากความเหมือนจริงและพิจารณาการรับรู้ที่แตกต่างจากผู้อื่นด้วยภาพวาดที่ตนสนใจและรูปแบบที่เข้าใจได้ในความเป็นจริงที่เห็นมีการชื่นชมในทักษะความชำนาญ เข้าใจเนื้อหาในศิลปะสามารถตั้งข้อสงสัยวิเคราะห์ประสบการณ์ของตนเองที่มีต่อศิลปะอย่างมีสุนทรียภาพ เช่นความแตกต่างระหว่างม้าลักษณะดีแต่ลงสีไม่ดี กับม้าลักษณะไม่ดีแต่ลงสีอย่างดี

ตัวบ่งชี้

นักเรียนสามารถตีความงานศิลปะผ่านเรื่องราว/เนื้อหาซึ่งเป็นความงามจริง เหมือนจริงที่ปรากฏขึ้นในภาพผลงานศิลปะ และ ชื่นชมเทคนิคความชำนาญที่ถ่ายทอดโดยศิลปิน คาดคะเนสิ่งต่าง ๆ นำไปสู่ข้อสรุป เช่น การเห็นวัตถุแล้วสามารถจำแนก ระบุ ลักษณะที่สวยงามและน่าเกลียดได้ ลักษณะการใช้คำพูด เช่น เหมือนสุภาพสตรีบนเรือหรือกวางสองตัวในภูเขา เธอดูหงุดหงิดเหมือนแม่มด มันดูเหมือนของจริงมาก มันดูเหมือนการวาดแบบไม่สนใจของสาวฉันก็ทำได้

ระดับที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness)

มีความเข้าใจลึกซึ้งในการแสดงออกของเนื้อหาตามความรู้สึกของตนมากยิ่งขึ้นและรับรู้กระบวนการสร้างผลงานการแสดงออกทางอารมณ์ สร้างสรรค์จากประสบการณ์เดิมของตนความงามเป็นรองอารมณ์ความรู้สึก มีความคิดสร้างสรรค์ ความแปลกใหม่ของศิลปิน ใช้เกณฑ์การตัดสินที่เป็นไปได้ แต่ยังคงความรู้สึกส่วนตัวอยู่ แต่ก็ตระหนักถึงประสบการณ์ของผู้วาดด้วยหรือสามารถเปรียบเทียบเชื่อมโยงประเด็นในภาพวาดสู่ความเข้าใจตนเองได้

ตัวบ่งชี้

นักเรียนสามารถบ่งบอกเรื่องราวหรือแนวความคิดงานศิลปะนอกเหนือที่เห็น ตีความหมายโดยรวม มองสิ่งที่ศิลปะต้องการแสดงออกในแง่ของข้อมูลเชิงประสบการณ์ส่วนตัวคุณลักษณะในการแสดงออกเป็นสิ่งสำคัญ ลักษณะการใช้คำพูด เช่น เธอกำลังพยายามนึกถึงอดีตหรือบางสิ่ง เสื้อผ้าของเธอดูเหมือนนักแสดงโชว์ หรือคนที่อยู่ในสวนสัตว์หรือบางสิ่งเธอกำลังแปลงโฉม

ระดับที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)

แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพวาดคุณภาพของชิ้นงาน สื่อ วัสดุ รูปร่าง บอกความสำคัญในภาพวาดและวิจารณ์งานศิลปะ เป็นรูปแบบและแบบอย่างมีความหมาย สามารถขยายความสำคัญใน

ภาพวาดได้เกิดการวิจารณ์งานศิลปะมีเหตุผลปะเข้าใจเรื่องราวเนื้อหาของภาพการวินิจฉัยจากนี้ไปคือความสำคัญของภาพวาดที่เป็นทางการมากกว่าความคิดเห็นส่วนตัวมันอยู่ภายใต้หลักการที่มีอยู่แล้วทุกคนยอมรับ และเกิดจากการตีความที่ได้มาตรฐาน

ตัวบ่งชี้

นักเรียนแสดงความคิดของการรับรู้ การยอมรับความสำคัญของงานศิลปะเป็นมิติทางสังคม ดำรงอยู่ในวัฒนธรรม สังคมและความเป็นอยู่และโลกศิลปะ ตีความและตัดสินใจในการใช้สื่อ ลักษณะ รูปแบบ และเทคนิค ถ่ายทอดความหมาย ปรับเปลี่ยนความคิดใช้เวลาในการคิดและตีความ ลักษณะการใช้คำพูด เช่น มันกระจัดกระจายแต่ก็ไม่ได้ทั้งหมดมีบางที่รู้สึกเป็นระเบียบฉันคิดว่ามีข้อพิจารณาของสิ่งนี้ รูปแบบที่ถูกจัดกลุ่มตรงกลางและใช้สีรุนแรงมีพลังและแสดงเป็นนัยในการกระทำและเต็มไปด้วยความกุลิกุจอ มีสิ่งของมากมายฉันคิดว่าเป็นระบบรอบๆรูปทรงที่มีความสมดุลในหัวของเขาและสมดุลในภาพวาดและมีรูปทรงที่ลอยอยู่รอบมันเป็นความกลมกลืน

ระดับที่ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy)

รู้คุณค่าศิลปะเข้าใจในความแตกต่างของแต่ละคนที่มีความคิดมีทั้งการสร้างสรรค การประเมินคุณค่า การตีความคือการสร้างความหมายขึ้นใหม่ การตัดสินใจคือการประเมินค่าของความหมาย ในขั้นก่อนหน้าเราไม่แยก 2 สิ่งนี้ทำให้คนๆหนึ่งเกิดปฏิกิริยาที่ละเอียดอ่อนและทำให้เราคิดถึงทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้อง การมองคุณค่างานศิลปะด้วยตัวเองและการเปลี่ยนแปลงของสังคมวัฒนธรรมเป็นไปตามประวัติศาสตร์และมีการปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆให้เข้ากับสภาพปัจจุบัน

ตัวบ่งชี้

นักเรียนสามารถตีความสร้างคำตัดสิน มีความเข้าใจลึกซึ้ง ในความหมายของผลงานศิลปะที่เป็นอิสระอยู่บนพื้นฐานของความรู้และวัฒนธรรม สังคม และความเป็นอยู่ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยหรือสภาพปัจจุบันอาจมีการให้เหตุผลโต้แย้ง ซึ่งยังคงเชื่อมโยงกับความคิดของตนเองอยู่ด้วย อาจมีข้อสงสัยที่สร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนความคิดการตัดสินใจจากการสร้างสรรค์ ไปสู่การตีความหมายและลักษณะสำคัญของงาน

นอกจากนี้การใช้คำถามเป็นอีกหนึ่งส่วนประกอบสำคัญในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเน้นสุนทรียภาพ โดยการใช้คำถามแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. คำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) เป็นเครื่องมือของการสอนที่มีอำนาจมาก คำถามเหล่านี้นำไปสู่ความคิดแบบเอกนัย (Divergent) และเป็นคำถามที่ทำให้เด็กใช้ความคิด ความรู้ หรือการตัดสินใจ นัยว่าเป็นคำถามที่ยกระดับความคิดของเด็กให้สูงขึ้น

2. คำถามปลายปิด (Closed Question) เป็นคำถามที่เฉพาะและมีคำตอบเดียวคำถามนี้ นำไปสู่ความคิดแบบเอกนัย (Convergent) และเป็นคำถามที่เด็กตอบได้โดยการนำสิ่งที่จำไว้มาตอบ

ตัวอย่างคำถามตามแนวทางการใช้คำถามตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วยคำถามปลายเปิด 7 คำถาม ดังนี้

1. นักเรียนเห็นอะไรในภาพวาดนี้ อธิบายภาพ คำถามนี้เพื่อต้องการให้นักเรียนพิจารณาถึงเนื้อหาและรายละเอียดในตัวภาพงานศิลปะ

2. ภาพวาดนี้เป็นเรื่องราวอะไร ดีหรือไม่ คำถามนี้เพื่อต้องการให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ถึงเนื้อหา แสดงความคิดเห็นที่ปรากฏในภาพงานศิลปะ

3. นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพวาดนี้ คำถามนี้เพื่อต้องการให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกที่มีต่อภาพงานศิลปะ

4. ถ้าสมมุติว่านักเรียนเป็นผู้วาดภาพนี้ ให้อธิบายว่าทำไมถึงวาดภาพแบบนี้ คำถามนี้เพื่อต้องการให้นักเรียนได้สะท้อนมุมมองของตนเองที่มีต่อภาพงานศิลปะ

5. ภาพวาดนี้เป็นภาพวาดที่ดีหรือไม่ เพราะอะไร คำถามนี้เพื่อต้องการให้นักเรียนตัดสินและประเมินคุณค่าทางความงามที่มาจากความรู้สึกของตนเอง

6. นักเรียนชอบอะไรในภาพวาดนี้ เป็นเพราะอะไร คำถามนี้เพื่อต้องการให้นักเรียนได้แสดงความพึงพอใจที่มีต่อภาพงานศิลปะ

7. นักเรียนอยากปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงภาพวาดนี้ให้เป็นอย่างไร คำถามนี้เพื่อต้องการให้นักเรียนได้แสดงออกทางความคิดในเชิงสร้างสรรค์ต่อภาพงานศิลปะ

ในกรณีที่นักเรียนไม่สามารถแสดงการตอบสนองของผู้วิจัยจะใช้คำถามเสริม เช่น

นักเรียน หมายถึงอะไร

นักเรียนสามารถยกตัวอย่างได้เพิ่มเติมหรือไม่

นักเรียนสามารถพูดเกี่ยวกับภาพนี้ได้อีกหรือไม่

จากแนวทางการพัฒนาสุนทรียภาพของ Parsons แสดงให้เห็นถึงระดับพัฒนาการสุนทรียภาพในแต่ละระดับซึ่งมีความจำเป็นในการเตรียมการอย่างดีสำหรับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นสุนทรียในแต่ละขั้นตอนต้องสร้างประสบการณ์ตรงให้กับนักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหากับวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทางสังคมที่มีต่อสุนทรียต่อภาพงานศิลปะ

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

6.1 งานวิจัยในประเทศ

สุภลักษณ์ วงศ์หน่อ (2558: 471-483) งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมศิลปะแนวศึกษาค้นหาที่ส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียภาพของเด็กอายุ 7-9 ปี 2) ศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมศิลปะแนวศึกษาค้นหาที่เหมาะสมกับเด็กอายุ 7-9 ปี กลุ่มตัวอย่าง

ที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กอายุ 7-9 ปี โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 39 คน โดยไม่จำแนกเพศ ใช้ระยะเวลาดำเนินการทดลอง 7 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย พัฒนาขึ้นโดยผู้วิจัยจากแนวทางศึกษาค้นคว้าของ Randy White และทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพ ของ Michael J. Parsons ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อ ภาพผลงานศิลปะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนผ่านกิจกรรมศิลปะแนวศึกษาค้นคว้าอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 2) ค่าเฉลี่ยสูงสุดของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงาน ศิลปะอยู่ที่ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) ($\bar{X} = 2.02$) 3) พฤติกรรมประสบการณ์ทาง สุนทรียะของนักเรียนในระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะแนวศึกษาค้นคว้าที่ปรากฏมากที่สุด คือ สนใจ ต่อเนื้อหา 4) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมศิลปะแนวศึกษาค้นคว้า คือ นักเรียน พึงพอใจกิจกรรมดินแดน BABAPAPA และนักเรียนใฝ่ฝันที่จะแสดงผลงานศิลปะของตนเองมากที่สุด และ 5) พฤติกรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในแต่ละขั้นตอนของแผนการจัดการเรียนรู้แนวทางศึกษาค้นคว้า คือ ชื่นนำเกิดพฤติกรรมการสังเกต พิจารณา และริเริ่มเรียนรู้ด้วยตนเอง ชั้นกิจกรรมเสริม ประสบการณ์เกิดพฤติกรรมความร่วมมือและการทดลอง ชื่นดำเนินงานเกิดพฤติกรรมทดลองและ ทำซ้ำ และขั้นสรุปเกิดพฤติกรรมวิเคราะห์

ธาริน กลิ่นเกสร (2554: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทาง สุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา งานวิจัยนี้มี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถาน ศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษาและศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการกิจกรรมที่สามารถ นำไปใช้จัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ ฝ่ายประถมจำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้จากแนวทางการจัดการศึกษาใน พิพิธภัณฑสถานศิลปะของ Denise L. Stone และทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Michael J. Parsons ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบบันทึกประสบการณ์ที่เกี่ยวขมพิพิธภัณฑสถาน ศิลปะ 3) แบบทดสอบสุนทรียภาพ 4) คู่มือสำหรับวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรียภาพ 5) แบบสังเกต พฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะ 6) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัด กิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะ และ 7) แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ซึ่งวิเคราะห์การแสดงออกทางสุนทรี ภาพโดยหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะหลังเรียนผ่านกิจกรรมใน พิพิธภัณฑสถานศิลปะสูงกว่าก่อนเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑสถานศิลปะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 2) ค่าเฉลี่ยสูงสุดของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ อยู่ที่ระดับ 3

การแสดงออก (Expressiveness) ($\bar{X} = 3.61$) 3) พฤติกรรมประสบการณ์ทางสุนทรียะของนักเรียน ในระหว่างการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ที่ปรากฏมากที่สุด คือ สนใจเนื้อหา 4) ความคิดเห็นของ นักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด คือ ชอบกิจกรรมที่จัด ในพิพิธภัณฑ์ศิลปะ และกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะช่วยให้เห็นคุณค่าของการใช้พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่ง เรียนรู้ 5) นักเรียนมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยมากที่สุดในทุกๆกิจกรรมและกิจกรรมพิพิธภัณฑ์ ศิลปะเกาะประตูห้องเรียนมีความคิดเห็นด้วยมากที่สุด

สิทธิพันธ์ รุ่งทวีทรัพย์ และวิสูตร โพธิ์เงิน. (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรม ศิลปะวิจารณ์เพื่อส่งเสริมสุนทรียะและการประเมินค่าสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนฐานปัญญา กรุงเทพฯ ปีการศึกษา 2559 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 จำนวน 21 คน ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมศิลปะวิจารณ์เพื่อส่งเสริมสุนทรียะและการประเมินค่าสำหรับนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 คือ ผลการประเมิน ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ระหว่างเรียน (E_1) ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับร้อยละ 82.03 และผล หลังการประเมินหลังการจัดการเรียนรู้ (E_2) ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับร้อยละ 84.60 โดยผลคะแนน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

Torshilova & Polosukhina (2016: 10751-10759) ได้ศึกษาบทบาทของสุนทรียศาสตร์ใน ประเด็นที่ว่า สุนทรียศาสตร์เป็นพื้นฐานที่สำคัญ ผลการศึกษาพบว่าความสำคัญของการพัฒนา ความรู้สึกของ นักเรียนอาจจะกระทำได้โดยการวางหลักสูตรโครงการจัดการเรียนการสอนและพัฒนา บุคคลากร ของโรงเรียนโดยใช้สุนทรียศาสตร์เป็นพื้นฐาน เนื่องด้วยเป็นการวางรากฐานบนการบูรณา การเชิง สร้างสรรค์ของประสาทสัมผัส ความรู้สึก สัญชาตญาณ และความคิด หลักสูตรศิลปะอาจใช้ ส่งเสริมความตระหนักต่อสุนทรียภาพเพิ่มขึ้น และความเข้าใจโดยการใช้แบบจำลองในการวิจารณ์ ครู และผู้บริหารอาจจะประยุกต์ใช้ โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้เกิดสุนทรียภาพ ส่งเสริม การศึกษาด้าน ปรัชญาและสุนทรียศาสตร์ในหลักสูตรการฝึกหัดครู ให้การศึกษาแก่นักศึกษา ศิลปศึกษาในการมอง สุนทรียศาสตร์ให้กว้างขวางมากขึ้น ใช้ระบบสุนทรียศาสตร์ของวัฒนธรรมที่ แตกต่างกัน และเปิด โอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ สุนทรียศึกษาเป็น วิชาพื้นฐานที่จะช่วยให้ เกิดความคิดผสมผสานรวมเข้ากับความรู้สึกได้ หลักสูตรศิลปศาสตร์ช่วย ในการขัดเกลาการรับรู้ ความรู้สึกของผู้เรียน และความเข้าใจรูปแบบต่างๆในการวิจารณ์ด้วย สุนทรียศึกษาร่วมสมัยใน หลักสูตรครุศาสตร์นั้น สามารถทำให้ผู้เรียนรู้จักแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ทางด้านสุนทรียะกันได้

โดโนฟริโอ และโนดิน (D'Onofrio and Nodine, 1981) ได้ทำการวิจัยเรื่องการตอบสนอง ของเด็ก ต่อผลงานจิตรกรรมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงถึงการประเมินผลของเด็กเกี่ยวกับกลุ่ม ผลงานจิตรกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการมีพัฒนาการในความเข้าใจเกี่ยวกับมุมของศิลปินเพิ่มขึ้น

กลุ่มตัวอย่างคือเด็กจำนวน 15 คน อายุตั้งแต่ 4.5 ปี ถึง 15 ปี ซึ่งทั้งหมดศึกษาอยู่ในโรงเรียน รัฐบาล ในพิลาเดลเฟีย โดยที่ 7 คนอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลในเขตชุมชนอาชีพ ซึ่งอยู่ในวัฒนธรรม แบบเมืองที่มี พิพิธภัณฑสถานและสถานบันเทิง อีก 8 คนมาจากสถานภาพผสม คือ ชนชั้นกลาง และชั้น ที่มีฐานะต่ำกว่า ความถนัดทางวิชาการของนักเรียน อยู่ในระดับมาตรฐานจากค่าเฉลี่ยที่ เหนือกว่านักเรียนทั่วไป เครื่องมือที่ใช้เป็นคำถาม 8 คำถาม ที่เกี่ยวข้องกับผลงานจิตรกรรมที่ จำลองขึ้นจำนวน 4 ชั้น โดย คำถามเป็นแบบชนิดปลายเปิด ผู้ทดสอบสนทนากับเด็กคนละประมาณ 30 นาทีซึ่งการทดลองนี้ภาพ ศิลปะซึ่งเป็นเครื่องมือทั้ง 4 ภาพจะถูกถามด้วยคำถามทั้ง 8 ข้อ และได้รับการตอบรับจากคำตอบของ เด็กๆ ซึ่งทั้งหมดนี้จะทำการทดสอบด้วยตัวแบบการ พัฒนาสุนทรียภาพของพาร์สัน (1977) โดยใช้ วิธีการสำรวจเชิงวิเคราะห์ของเพียเจต์ (1977) ผลการวิจัยพบว่าเด็กสามารถตอบรับต่อคำถาม เกี่ยวกับงานจิตรกรรมทั้ง 4 ชั้น โดยเป็นไปตาม แบบวัดการพัฒนาสุนทรียภาพของ พาร์สัน ทั้ง 4 ลำดับโดยเด็กสามารถสังเกตและซาบซึ้งถึง มุมมองของศิลปิน และความสามารถมีสหพันธ์กับ ความสามารถในการตัดสินใจเลือกที่จะชื่น ชอบผลงานจิตรกรรมอย่างมีเหตุผล

Elena M. Torshilova & Irina A. Polosukhina (2016: 10751-10759) ได้ศึกษาอิทธิพล ของวิถียุ่รุ่นสมัยใหม่ในการรับรู้ศิลปะ ซึ่งเป็นงานวิจัยพัฒนาการด้านสุนทรียของเด็ควัย 9-16 ปี ที่เติบโตในศตวรรษที่ 21 โดยใช้แบบสำรวจและแบบทดสอบผลงานด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกของ นักเรียน 12 แห่งในรัสเซีย การรับรู้สุนทรียมีอิทธิพลต่อผลงานศิลปะคือการปรับทิศทางของปรัชญา อรรถวิททยาว่าด้วยเรื่อง จริยธรรม และสุนทรียศาสตร์ในด้านการตีความผลการประเมินเชิงบวกของ งานสอดคล้องกับผู้สร้างสรรค์ รวมไปถึงศิลปะคลาสสิกเด็กสามารถรับรู้สุนทรียได้จะขึ้นอยู่กับอายุ และลักษณะการพัฒนาประสบการณ์ในการรับรู้ เด็กจะเข้าใจปัญหาและเนื้อหาสาระสำคัญของ สุนทรียในการสร้างงานศิลปะจากวัฒนธรรม สภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นลักษณะของเด็กในศตวรรษที่ 21

จากเอกสารงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังที่กล่าวมาข้างต้นพบว่า การเป็นผู้ที่มี สุนทรียภาพที่ดีนั้นเป็นกระบวนการที่สั่งสมและต้องอาศัยระยะเวลาในและฝึกฝน และที่สำคัญเป็น ผลจากการเรียนการสอนที่เน้นหลักสุนทรียศาสตร์โดยตรง เป็นประเด็นที่ควรพัฒนาเนื่อง ส่วนสำคัญ เป็นผลจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นความรู้ความเข้าใจต่อสุนทรียภาพและควรส่งเสริมตั้งแต่ยัง เด็กโดยการลงมือทำด้วยกิจกรรมที่หลากหลาย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชา ศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียว (One –Shot Case Study) ซึ่งมีรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการ วิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
3. แบบแผนการวิจัย
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ
6. การเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนปากเกร็ด อำเภอ ปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 6 ห้องเรียน ประกอบด้วย ชั้น ม. 5/2, 5/4, 5/6, 5/8, 5/10 และ ม.5/12 รวมทั้งสิ้น 222 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนปากเกร็ด จำนวน 26 คน ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มและ ใช้นักเรียนทั้งหมดในห้องเรียนเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิด อย่างมีศิลปะ

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ประกอบด้วย

2.2.1 การรับรู้สุนทรียภาพ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.2.2 การสร้างผลงานศิลปะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนการวิจัยแบบก่อนการทดลอง (Pre - Experimental Designs) แบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียว (One -Shot Case Study) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2557: 142-144)

ทดลอง	ทดสอบ
X	T ₂

X หมายถึง การทดลองใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ

T₂ หมายถึง คะแนนเฉลี่ยหลังการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีดังต่อไปนี้

1. แผนการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ
2. แบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะ
3. แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ

5. การสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพเครื่องมือ

ในดำเนินการวิจัยการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ เพื่อให้สามารถตรวจสอบตรงตามกรอบแนวความคิดของการศึกษา บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. แผนการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ

การเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ผู้วิจัยใช้แผนกิจกรรมตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะจำนวน 3 แผนกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อใช้จัดกิจกรรมในระยะเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง

ตารางที่ 3 โครงสร้างแผนการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ

โครงสร้างแผนการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ

ลำดับ ที่	ชื่อกิจกรรม	มาตรฐานการ เรียนรู้และตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
1.	กิจกรรม ภาพเหมือนจริง Realistic	ศ 1.1 ม.4-6/1, ม.4-6/2, ม.4-6/3, ม.4-6/7, ม.4-6/8, ม.4-6/10 ศ 1.2 ม.4-6/1, ม.4-6/3	รูปแบบของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏใน ผลงานศิลปะมีรูปลักษณะเหมือน จริงตามที่ตาเห็น ธรรมชาติ สะท้อนวัฒนธรรมตามยุคสมัย	2
	นำเสนอ ผลงาน ภาพเหมือนจริง Realistic	ศ 1.1 ม.4-6/1, ม.4-6/2, ม.4-6/3, ม.4-6/7, ม.4-6/8, ม.4-6/10 ศ 1.2 ม.4-6/1, ม.4-6/3	นำเสนอผลงาน ภาพเหมือนจริง Realistic ที่ปรากฏในผลงาน ศิลปะ อภิปรายเกี่ยวกับการใช้ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคในการ สร้างสรรค์ผลงานของตนเอง	2
2.	กิจกรรม ภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract	ศ 1.1 ม.4-6/1, ม.4-6/2, ม.4-6/3, ม.4-6/7, ม.4-6/8, ม.4-6/10 ศ 1.2 ม.4-6/1, ม.4-6/3	แนวทางการคิดสร้างสรรค์ ศิลปะโดยวิธีการหลาย การเพิ่ม การลด การสกัดตัดทอนเป็น รูปลักษณะที่มีความแปลกใหม่ น่าสนใจสะท้อนวัฒนธรรมตาม ยุคสมัย	2
	นำเสนอ ผลงาน ภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract	ศ 1.1 ม.4-6/1, ม.4-6/2, ม.4-6/3, ม.4-6/7, ม.4-6/8, ม.4-6/10 ศ 1.2 ม.4-6/1, ม.4-6/3	นำเสนอผลงาน ภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract ที่ปรากฏใน ผลงานศิลปะ อภิปรายเกี่ยวกับ การใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิค ในการสร้างสรรค์ผลงานของ ตนเอง	2

ตารางที่ 3 โครงสร้างแผนการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ (ต่อ)

ลำดับ ที่	ชื่อกิจกรรม	มาตรฐานการ เรียนรู้และตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	เวลา (ชั่วโมง)
3.	กิจกรรม ภาพนามธรรม Abstract	ศ 1.1 ม.4-6/1, ม.4-6/2, ม.4-6/3, ม.4-6/7, ม.4-6/8, ม.4-6/10 ศ 1.2 ม.4-6/1, ม.4-6/3	ความอิสระของรูปลักษณะผลงาน ที่ปรากฏจะแตกต่างกันไปเป็น ผลงานที่ผู้รับรู้เกิดความรู้สึกต่างๆ ขึ้นสะท้อนวัฒนธรรมตามยุคสมัย	2
	นำเสนอ ผลงาน ภาพนามธรรม Abstract	ศ 1.1 ม.4-6/1, ม.4-6/2, ม.4-6/3, ม.4-6/7, ม.4-6/8, ม.4-6/10 ศ 1.2 ม.4-6/1, ม.4-6/3	นำเสนอผลงาน ภาพนามธรรม Abstract ที่ปรากฏในผลงาน ศิลปะ อภิปรายเกี่ยวกับการใช้ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคในการ สร้างสรรค์ผลงานของตนเอง	2
รวม				12

สร้างขึ้นโดยใช้ร่วมกับทฤษฎีการสอนสุนทรียศึกษา การพัฒนาสุนทรียตามทฤษฎีพัฒนาสุนทรียภาพของ Parsons (1987) ผู้วิจัยดำเนินการโดยมีขั้นตอนการสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะมีดังต่อไปนี้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 และหลักสูตรศิลปะของโรงเรียนปากเกร็ด รวมทั้งคู่มือครู สาระทัศนศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อใช้ในการวางกรอบการสร้างโครงสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ

1.2. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี จากหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่เกี่ยวข้องของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ

1.3. ศึกษาแนวทางการสอนสุนทรียศึกษา พัฒนาการทางสุนทรียะ ประสบการณ์ทางสุนทรียะ ทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1976-2002) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ

1.4. ศึกษาการสร้างสรรคงานศิลปะ วัสดุอุปกรณ์ ขั้นตอน เทคนิค ของศิลปิน คัดเลือกภาพจิตรกรรมตามทฤษฎีสุนทรียศึกษาแนวคิดแฮร์รี โบรดี

1.5 เขียนแผนกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 แผนกิจกรรมการเรียนรู้ แผนละ 4 ชั่วโมง และนำเสนอแผนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุงแก้ไข โดยมีรายละเอียดของแผนกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1.5.1 มาตรฐานการเรียนรู้

1.5.2 สาระสำคัญ

1.5.3 วัตถุประสงค์

1.5.4 กิจกรรมการเรียนรู้ แบ่งกระบวนการจัดกิจกรรมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้พื้นฐานเรื่อง รูปแบบการสร้างผลงานศิลปะ คือ เหมือนจริง กึ่งนามธรรม และนามธรรม ด้วยการให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็นบันทึกเป็นแผนภาพประกอบความเข้าใจ แล้วร่วมกันสรุป

ขั้นที่ 2 ให้นักเรียนร่วมกันทำการวิเคราะห์ภาพ สักรวจภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์ เทคนิควิธีการและการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน จากภาพวาดของศิลปินที่คัดเลือกมาและนำไปสู่

ขั้นที่ 3 ตีความ โดยด้วยการให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็นบันทึกเป็นแผนภาพประกอบความเข้าใจ แล้วร่วมกันสรุป แนวคิดกิจกรรมที่ 2 การสำรวจมุมมอง ให้นักเรียนร่วมกันทำการวิเคราะห์ภาพ สักรวจภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์ เทคนิควิธีการและการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน

ขั้นที่ 4 ตัดสิน โดยการให้นักเรียนตัดสินจากการรับรู้ของตนเองและตัดสินจากการรับรู้บริบทร่วมสมัยของผลงานศิลปะ

ขั้นที่ 5 เชื่อมโยง สู่การสร้างผลงานศิลปะ โดยการให้นักเรียนสร้างผลงานศิลปะของตนเองสอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก จินตนาการ

1.5.5 สื่อการเรียนรู้

1.5.6 การวัดผลและประเมินผล (Measurement and Evaluation) ระดับประสิทธิภาพของกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ซึ่งเป็นอัตราส่วนระหว่างประสิทธิภาพของกระบวนการต่อประสิทธิภาพของผลลัพธ์ทางการรับรู้สุนทรียภาพและการสร้างงานศิลปะ โดยยึดถือเกณฑ์ 90/90

เกณฑ์ 90 ตัวแรก หมายถึง ค่าเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับสุนทรียภาพในระดับ 5 จากการประเมินการรับรู้สุนทรียภาพและค่าเฉลี่ยคะแนนประเมินการสร้างผลงานศิลปะระหว่างการจัดเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ โดยคะแนนที่ได้นำมาคำนวณหาร้อยละ (ได้ค่า 90 ขึ้นไป)

เกณฑ์ 90 ตัวหลัง หมายถึง ค่าเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนที่ได้ระดับสุนทรียภาพในระดับ 5 จากการประเมินการรับรู้สุนทรียภาพและค่าเฉลี่ยคะแนนประเมินการสร้างผลงานศิลปะหลังการจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ โดยคะแนนที่ได้นำมาคำนวณหาค่าร้อยละ (ได้ค่า 90 ขึ้นไป)

โดยนำแผนให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบภาพ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งมีค่า IOC = 0.67 - 1.00 โดยมีการเสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. ให้เพิ่มรายละเอียดของข้อมูลรูปภาพผลงานศิลปะประเภทจิตรกรรมที่ใช้เป็นสื่อการสอน

2. ให้มีการปรับหน้าห้คะแนนในแบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะ

2. แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ

แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพประกอบด้วยภาพผลงานศิลปะประเภทจิตรกรรม 3 รูปแบบ คือ

2.1 ภาพจิตรกรรม

1. ภาพเหมือนจริง (Realistic) เป็นศิลปะที่ถ่ายทอดลักษณะเหมือนจริงตามที่ตามองเห็น โดยใช้จำนวน 5 ภาพ

2. ภาพกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) เป็นศิลปะที่ถ่ายทอดสิ่งที่มองเห็นโดยตัดทอนให้เหลือไว้แต่สิ่งสำคัญที่ต้องเน้นโดยเหลือเค้าโครงเนื้อเดิมไว้บางส่วน จำนวน 5 ภาพ

3. ภาพนามธรรม (Abstract) เป็นศิลปะที่ไม่แสดงเรื่องราว แต่จะให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกที่ผู้ดูมีต่อผลงาน จำนวน 5 ภาพ

ขั้นตอนในการคัดเลือกภาพผลงานจิตรกรรม มีดังนี้

1. ศึกษารูปแบบ ลักษณะ และประเภท การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศิลปิน โดยภาพจิตรกรรมนั้นมีมุมมองในการตีความ สามารถตีความหลากหลายและควรตีความได้สมบูรณ์ เป็นผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงได้รับการยอมรับจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านศิลปะและเหมาะสมกับวัยรวมถึงเหมาะสมกับพัฒนาการของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2. ศึกษาเนื้อหาของภาพผลงานจิตรกรรม 3 รูปแบบ โดยคำนึงถึงควมมีรูปแบบเนื้อหา และองค์ประกอบศิลป์ของภาพที่เป็นสากลสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ มาตรฐาน ศ 1.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

3. ศึกษาหลักเกณฑ์การเลือกภาพผลงานจิตรกรรมตามแนวคิดของ Harry Brody ประกอบด้วย 1) คุณสมบัติการรับรู้ทางประสาทสัมผัส (Sensory properties) 2) คุณสมบัติด้าน

โครงสร้าง (Formal properties) 3) คุณสมบัตินี้แสดงความรู้สึก (Expressive properties)

4) คุณสมบัตินี้ด้านเทคนิค (Technical properties) โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกภาพ ดังนี้

- 3.1. เป็นผลงานที่มีความชัดเจนในด้านลักษณะประเภทงานจิตรกรรม
- 3.2. เป็นผลงานที่มีความสมบูรณ์ตามหลักการใช้ทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์
- 3.3. เป็นผลงานที่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและความมีชื่อเสียงของศิลปิน
- 3.4. เป็นผลงานที่มีเรื่องราวเหมาะสมกับวัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

4. ดำเนินการค้นคว้าและรวบรวมภาพผลงานจิตรกรรมทั้ง 3 รูปแบบ คัดประเภทละ 5 ภาพ รวมทั้งสิ้น 15 ภาพ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาตามเกณฑ์ข้างต้น และความเหมาะสม แบ่งตามรูปแบบการสร้างผลงานศิลปะ

5. ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.2 เกณฑ์การประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ

2.2.1 นำคำตอบของนักเรียนแต่ละคนมาวิเคราะห์หาคำสำคัญที่ระบุได้ว่านักเรียนมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการแสดงออกถึงการรับรู้สุนทรียภาพที่มีต่อภาพจิตรกรรม

2.2.2 พิจารณาคำตอบเพื่อเปรียบเทียบตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) ใน 5 ระดับ โดยสรุประดับการรับรู้สุนทรียภาพของนักเรียนรายบุคคล โดยใช้พิจารณาตามเกณฑ์การประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ ดังนี้

ตารางที่ 4 เกณฑ์การประเมินระดับการรับรู้สุนทรียภาพ

ระดับการรับรู้สุนทรียภาพ	ตัวบ่งชี้	ตัวอย่างคำตอบ
ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) เป็นระดับขั้นพื้นฐานเกิดจากความประทับใจและพอใจของตนเองที่มีต่อรูปภาพ สนใจสิ่งที่ชอบ ไม่มีความแตกต่างอย่างชัดเจนระหว่างวัตถุที่เป็นศิลปะและสิ่งที่เป็นธรรมชาติ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของภาพกับประสบการณ์ของตนเองไปยังความทรงจำส่วนตัว มีอิสระในการตอบสนองการรับรู้แบบพึงพอใจ โดยไม่สามารถแยกรูปแบบและเนื้อหาว่ารับรู้ได้หรือรับรู้ไม่ได้	นักเรียนสามารถบอกถึงความพึงพอใจส่วนตัวตามสัญชาตญาณที่มีต่อรูปภาพโดยปราศจากคำถาม ด้วยการเอาใจใส่เต็มที่ต่อสีแล้วเชื่อมโยงการตอบสนองของตนไปเรื่อย ๆ อย่างไม่รู้จุดหมายต่อเรื่องราว/เนื้อหาแล้วคาดคะเนสิ่งต่าง ๆ ที่นำไปสู่ข้อสรุป	1. ฉันชอบภาพนี้ มันมีภาพสุนัขอยู่ในภาพเพราะฉันมีสุนัขชื่อ โทบี้ 2. ฉันชอบภาพนี้เพราะมันเป็นสีที่ฉันชอบ 3. ฉันไม่ชอบสีดำ ฉันไม่ชอบพื้นหลัง เพราะภาพนี้มีพื้นหลังสีดำ 4. ดูเหมือนมีขนมก้อนใหญ่หล่นลงมาจากท้องฟ้า

ตารางที่ 4 เกณฑ์การประเมินระดับการรับรู้สุนทรียภาพ (ต่อ)

ระดับการรับรู้สุนทรียภาพ	ตัวบ่งชี้	ตัวอย่างคำตอบ
ระดับที่ 2 ความงามและความจริง (Beauty and Realism) แปลความหมายในการรับรู้ และจัดระบบความคิดมุมมองภาพวาดที่แสดงออกมา โดยพูดถึงเรื่องราวพื้นฐานจากความเหมือนจริง ความงามและพิจารณาการรับรู้ที่แตกต่างจากผู้อื่น จากความชื่นชอบของตนเอง ต่อความสามารถ เทคนิค วิธีการสร้างงาน ได้สวยงามและเหมือนจริง ด้วยทักษะความชำนาญ เช่นบอกได้ว่าภาพวาดมีลักษณะไม่ดีแต่ลงสีอย่างดี หรือสีสว่าง แสดงความสดใส สีส้มแสดงความทุกข์	นักเรียนสามารถตีความงานศิลปะผ่านเรื่องราว/เนื้อหาซึ่งเป็นความงามเหมือนจริงที่ปรากฏขึ้นในภาพผลงานศิลปะ และ ชื่นชมเทคนิคความชำนาญจากการถ่ายทอดของศิลปิน โดยการคาดคะเนสิ่งต่างๆนำไปสู่ข้อสรุป เช่น การเห็นวัตถุแล้วสามารถจำแนกระบุ ลักษณะที่สวยงามและน่าเกลียดได้	1.ภาพนี้เหมือนสุภาพสตรีอยู่บนเรือหรือไม่ก็มีกวางสองตัวที่ภูเขา 2.ภาพนี้ดูเธอหงุดหงิดเหมือนแหม่มเดเลนะ 3.มันดูเหมือนการวาดแบบไม่ตั้งใจน้องชายคนเล็กของฉันก็วาดแบบนี้ได้ 4.ภาพดูเหมือนจริงมาก ๆ
ระดับที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness) อธิบายความหมาย ความเข้าใจลึกซึ้งในการแสดงออกผลงานศิลปะที่ชื่อเรื่องและแนวความคิด มองจากผลงานศิลปะเพื่อดูว่ามีอะไรที่เป็นการแสดงออกของผู้สร้างงานเป็นที่มาของประสบการณ์นั้นๆ ผ่านความรู้สึกต่อข้อสงสัยและการใช้เกณฑ์ตัดสินความคิด ความรู้สึก และรับรู้กระบวนการสร้างผลงานการแสดงออกทางอารมณ์ ความงามเป็นรองอารมณ์ความรู้สึก มีความคิดสร้างสรรค์ ความแปลกใหม่ของศิลปิน	นักเรียนสามารถบ่งบอกเรื่องราว หรือแนวความคิดต่อผลงานศิลปะโดยพิจารณาจากเนื้อหาเรื่องราวในผลงาน นอกเหนือจากสิ่งที่เห็นตีความหมายโดยรวมมองสิ่งที่ศิลปะต้องการแสดงออกในลักษณะการสร้างสรรค์ ในแง่ของข้อมูลเชิงประสบการณ์ส่วนตัว สามารถตัดสินความคิด ความรู้สึกด้วยตนเอง	1.เธอกำลังพยายามนึกถึงอดีตหรือบางสิ่งบางอย่าง เสื้อผ้าของเธอดูเหมือนนักแสดงโชว์หรือคนอยู่ที่สวนสัตว์หรือเธอกำลังแปลงโฉม 2.ทุกคนมีประสบการณ์ที่มันแตกต่างกันบอกไม่ได้ว่าดีหรือเลวเป็นเรื่องของแต่ละคน 3.คุณมองออกไปที่ปากกำลังกรีดร้อง คนตรงนี้เหมือนกับเธอกำลังมองแสงไฟและก็ไม่รู้ว่าจะไปทางไหนและผู้ชายตรงมุมนี้กำลังร้องบอกให้ผมออกไป

ตารางที่ 4 เกณฑ์การประเมินระดับการรับรู้สุนทรียภาพ (ต่อ)

ระดับการรับรู้สุนทรียภาพ	ตัวบ่งชี้	ตัวอย่างคำตอบ
ระดับที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) แสดงความคิดเห็น บอก ความสำคัญ เกี่ยวกับภาพวาด คุณภาพ ของชิ้นงาน สี วัสดุ รูปร่าง และ วิจัยงานศิลปะ เป็นรูปแบบและมีความหมาย สามารถขยายความสำคัญ ในภาพวาดได้ มีเหตุผลและเข้าใจ เรื่องราวเนื้อหาของภาพการวินิจฉัยจาก นี้ไปคือความสำคัญของภาพวาดที่เป็น ทางการมากกว่าความคิดเห็นส่วนตัวอยู่ ภายใต้อาคารที่มีอยู่แล้วทุกคนยอมรับ และเกิดจากการตีความที่ได้มาตรฐาน	นักเรียนแสดงความคิด ของการรับรู้ การยอมรับ ความสัมพันธ์แล้ว เชื่อมโยงระหว่างส่วน ต่างๆของของผลงาน ศิลปะลักษณะ รูปแบบ และเทคนิค ถ่ายทอด ความหมาย ปรับเปลี่ยน ความคิดใช้เวลาในการ คิดและตีความเป็นมิติ ทางสังคม วัฒนธรรม และความเป็นอยู่	1.ลักษณะฝีแปรงมันกระจัด กระจายแต่ก็ไม่ได้ทั้งหมดมี บางที่รู้สึกเป็นระเบียบฉันคิดว่ามี รูปแบบถูกจัดกลุ่มตรง กลางใช้สีรุนแรงมีพลังและ แสดงเป็นนัยของการกระทำ และเต็มไปด้วยความกุลิกุจ 2. มองเห็นดวงตา มันมีรูปร่าง เหมือนกับถ้วยกาแฟหรือเรือ เป็นการอุปมาของการมองเห็น เป็นรูปแบบของลัทธิCubism 3. ลักษณะคล้ายแสงที่อยู่บน ผ้าปูโต๊ะทำให้เห็นสี
ระดับที่ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy) รู้คุณค่าศิลปะเข้าใจในความ แตกต่างของแต่ละคนที่มีความคิดมีทั้ง การสร้างสรรค์ การประเมินคุณค่า การ ตีความคือการสร้างความหมายขึ้นใหม่ การตัดสินคือการประเมินค่าของ ความหมาย ในขั้นก่อนหน้าเราไม่แยก 2 สิ่งนี้ทำให้คนๆหนึ่งเกิดปฏิกิริยาที่ ละเอียดอ่อนและทำให้เราคิดถึงทฤษฎี ต่างๆที่เกี่ยวข้อง การมองคุณค่างาน ศิลปะด้วยตัวเองและการเปลี่ยนแปลง ของสังคม วัฒนธรรมเป็นไปตาม ประวัติศาสตร์และมีการปรับเปลี่ยนไปเรื่อยๆให้เข้ากับสภาพปัจจุบัน	นักเรียนสามารถตีความ สร้างคำตัดสิน มีความ เข้าใจ ลึก ซึ้ง ใน ความหมายของผลงาน อาจมีการให้เหตุผล โต้แย้ง ซึ่งยังเชื่อมโยงกับ ความคิดของตนเองอยู่ อาจมีข้อสงสัยที่สร้าง ขึ้น เพื่อ อ ส น บ ส น ุ น ความ คิด ไป สู่ การ ตี ความ ห ม า ย แ ล ซ ะ ลักษณะความสำคัญของ ผลงาน ที่ อ ยู่ น อ ก กฎเกณฑ์ของวัฒนธรรม สังคมและความเป็นอยู่	1.ลักษณะของภาพดูเหมือนว่า จะแตกต่างจากของงานศิลปะ โดยเน้นที่ความเรียบของพื้นผิว 2.ภาพวาดโล่งเกินไปไปปล่อย ตามใจศิลปินฉันไม่ชอบ ฉัน ชอบ แบบ ควบคุม ตัวเอง มากกว่า 3.การเชื่อมโยงงานหุ่นนิ่งและ ภาพวาดในศตวรรษที่ 19 นั้น ชัดเจน รอยแตกของความรู้สึก รุนแรงและความทึบของหุบ เหว ซึ่งภาพเหล่านั้นทำให้เกิด อารมณ์เดียวกับผู้วาดที่ครั้ง หนึ่งเคยดูธรรมชาติ เป็นการ รับรู้ถึงจุดสนใจที่มีพลังมาก

3. แบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะ

การสร้างเกณฑ์ในการประเมินการสร้างผลงานศิลปะ เพื่อประเมินผลงานของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร จุดประสงค์ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังเพื่อใช้กำหนดประเด็นในการวัดและการประเมิน

3.2 สร้างแบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะ โดยใช้เกณฑ์ในการให้คะแนน (Scoring Rubrics) แบบการกำหนดเกณฑ์โดยจำแนกสิ่งที่จะประเมินออกเป็นประเด็นย่อย (Analytic Score) เทียบคะแนนกับเกณฑ์การให้คะแนนในแต่ละระดับ ในแต่ละประเด็น กำหนดให้แต่ละประเด็นมีน้ำหนักแตกต่างกัน โดยนำน้ำหนักคูณกับระดับคะแนน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 แบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะ

รายการประเมิน	คำอธิบายคุณภาพ				น้ำหนัก จุดเน้น	คะแนน เต็ม
	4	3	2	1		
1.ความหมายและความสมบูรณ์ของงาน	สื่อความหมายได้ชัดเจน มีความละเอียด สวยงามประณีต	สื่อความหมายได้ชัดเจน มีความละเอียด สวยงาม	สื่อความหมายได้ มีความละเอียด เหมาะสม	ไม่สามารถสื่อความหมายได้	3	12
2. ทักษะและการจัดองค์ประกอบของภาพ	ใช้หลักทัศนธาตุและการจัดองค์ประกอบของภาพครบทั้ง 5 ข้อ	ใช้หลักทัศนธาตุและการจัดองค์ประกอบของภาพ ได้ 4 ใน 5 ข้อ	ใช้หลักทัศนธาตุและการจัดองค์ประกอบของภาพ ได้ 3 ใน 5 ข้อ	ใช้หลักทัศนธาตุและการจัดองค์ประกอบของภาพ ได้ 2 ใน 5 ข้อ	2	8
3. ความคิดสร้างสรรค์	รูปแบบแปลกใหม่เป็นของตนเอง	มีความแปลกใหม่ ปรับเปลี่ยนแก้ไข ต่อเติม เป็นของตนเอง บางส่วน	มีการปรับเปลี่ยนแก้ไข ต่อเติม จากผลงานของคนอื่น	เหมือนชิ้นงานคนอื่น	2	8
4.เทคนิคการสร้างผลงาน	ใช้เทคนิคหลากหลายมากกว่า 3 เทคนิคขึ้นไป มีความสวยงาม น่าสนใจ	ใช้เทคนิคหลากหลาย 3 เทคนิค มีความสวยงาม	ใช้เทคนิคหลากหลาย 2 เทคนิค มีความสวยงาม	ใช้เทคนิค 1 เทคนิค ในการสร้างผลงาน	1	4
รวมทั้งสิ้น					8	32

โดยเกณฑ์การตัดสินระดับคุณภาพ มีดังนี้

28 – 32	ดีมาก
23 – 27	ดี
18 – 22	พอใช้
13 – 17	ควรปรับปรุง
8 – 12	ตก

3.3 นำแบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งมีค่า IOC = 0.67 – 1.00 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องยอมรับได้โดยใช้เกณฑ์ประเมินดังนี้

+1 หมายถึง	แน่ใจว่าแบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
0 หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าแบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์
-1 หมายถึง	แน่ใจว่าแบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์

3.4 นำแบบประเมินผลงานการสร้างสรรคทางศิลปะไปทดลองใช้ประเมินผลงานนักเรียน

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ติดต่อขอความร่วมมือผู้อำนวยการโรงเรียนปากเกร็ด และวิชาการระดับชั้นมัธยมศึกษา และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
2. ชี้แจงการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำความเข้าใจกับนักเรียนในด้านวิธีการสอน บทบาทของนักเรียน และวิธีการวัดผลและประเมินผล
3. ทำการสุ่มห้องตัวอย่าง จำนวน 26 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนปากเกร็ด
4. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ 3 แผน กิจกรรมการเรียนรู้ แผนละ 4 ชั่วโมง รวมใช้เวลาเรียนทั้งหมด 12 ชั่วโมง ประกอบด้วย
 1. กิจกรรมภาพเหมือนจริง Realisticและนำเสนอผลงานเหมือนจริง Realistic
 2. กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract และนำเสนอผลงานภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract
 3. กิจกรรมภาพนามธรรม Abstract และนำเสนอผลงานภาพนามธรรม Abstract

5. ใช้แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพและแบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะประเมินระหว่างการใช้แผนในแต่ละแผนกิจกรรมการเรียนรู้ แล้วตรวจสอบเก็บคะแนนที่ได้ระหว่างการศึกษาและการประเมินหลังการทดลองผู้วิจัยทำการประเมินด้วยตนเอง ทำการประเมินตามแผนภาพดังนี้

แผนภาพที่ 2 แบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะประเมินระหว่างการใช้แผนในแต่ละแผนกิจกรรมการเรียนรู้

6. เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วผู้วิจัยนำผลคะแนนที่ได้จากการประเมินการรับรู้สุนทรียภาพและประเมินการสร้างผลงานศิลปะมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อสรุปผลการวิจัยต่อไป

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. หาค่าประสิทธิภาพของแผนกิจกรรมการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ โดยใช้สูตรประสิทธิภาพ E_1 / E_2
2. ค่าสถิติที่ใช้ในการพัฒนาระดับการรับรู้สุนทรียภาพและระดับการสร้างผลงานศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และประเมินความสอดคล้องด้วยค่า Index Item Objective Congruence : IOC)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเพื่อการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้เรื่อง การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นี้เป็นลักษณะของการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อ

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2. เพื่อศึกษาผลการสร้างสรรคงานศิลปะของผู้เรียน หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3. เพื่อศึกษาการรับรู้สุนทรียภาพในการสร้างสรรคผลงานศิลปะของผู้เรียน ระหว่างและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

หลังจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยขอเสนอผลของการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตอนที่ 2 ผลการประเมินผลงานสร้างสรรคงานศิลปะของผู้เรียน หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตอนที่ 3 ผลการประเมินการรับรู้สุนทรียภาพในการสร้างสรรคผลงานศิลปะของผู้เรียน ระหว่างและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตอนที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดแผนการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ จากการศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 และหลักสูตรศิลปะของโรงเรียนปากเกร็ด รวมทั้งคู่มือครูสาระทัศนศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ใช้ร่วมกับทฤษฎีการสอนสุนทรียศึกษา การพัฒนาสุนทรียตามทฤษฎีพัฒนาสุนทรียภาพของ Parsons (1987) ในการวางกรอบการสร้างโครงสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะจำนวน 3 แผนกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อใช้จัดกิจกรรมในระยะเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง ในแต่ละแผนจะแบ่งกระบวนการจัดกิจกรรมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้พื้นฐานเรื่อง รูปแบบการสร้างผลงานศิลปะ คือเหมือนจริง กึ่งนามธรรม และนามธรรม ด้วยการให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็นบันทึกในแบบบันทึก Artful Thinking ประกอบความเข้าใจ แล้วร่วมกันสรุป

ขั้นที่ 2 ให้นักเรียนร่วมกันทำการวิเคราะห์ภาพ สักรวภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์ เทคนิควิธีการและการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน จากภาพวาดของศิลปินที่คัดเลือกมาและนำไปสู่

ขั้นที่ 3 ติความ โดยด้วยการให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็นบันทึกเป็นแผนภาพประกอบความเข้าใจ แล้วร่วมกันสรุป แนวคิดกิจกรรมที่ 2 การสำรวจมุมมอง ให้นักเรียนร่วมกันทำการวิเคราะห์ภาพ สักรวภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์ เทคนิควิธีการและการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน

ขั้นที่ 4 ตัดสิน โดยการให้นักเรียนตัดสินจากการรับรู้ของตนเองและตัดสินจากการรับรู้บริบทร่วมสมัยของผลงานศิลปะ

ขั้นที่ 5 เชื่อมโยง สู่การสร้างผลงานศิลปะ โดยการให้นักเรียนสร้างผลงานศิลปะของตนเอง สอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก จินตนาการ

เมื่อได้ทำการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ และคัดเลือกภาพวาดของศิลปินที่คัดเลือกมาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน คืออาจารย์อนิวัฒน์ ทองสีดา, รองศาสตราจารย์ ดร.ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, อาจารย์อินทรา พรหมพันธุ์ ทั้ง 3 ท่านได้ตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมในแต่ละองค์ประกอบของแผนกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (Index Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งมีค่า IOC = 0.67 - 1.00 โดยมีการเสนอแนวทางการปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. ให้เพิ่มรายละเอียดของข้อมูลรูปภาพผลงานศิลปะประเภทจิตรกรรมที่ใช้เป็นสื่อการสอน
2. ให้มีการปรับน้ำหนักคะแนนในแบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะ
3. ให้มีการปรับลดจำนวนข้อคำถามในแบบสอบถามความพึงพอใจของผู้เรียน

ผู้วิจัยจึงนำผลมาจัดทำโครงสร้างแผนกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ โดยในแต่ละแผนกิจกรรมการเรียนรู้เน้นผลงานศิลปะที่แตกต่างกัน

แผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1 เน้นการสร้างผลงานศิลปะด้านภาพเหมือนจริง Realistic

แผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2 เน้นการสร้างผลงานศิลปะด้านภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract และ แผนกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3 เน้นการสร้างผลงานศิลปะด้านภาพนามธรรม Abstract

โดยแผนการจัดการเรียนรู้ และภาพที่ใช้ประกอบการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ มีรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้

ตารางที่ 6 โครงสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ

ลำดับที่ / เวลา (ชั่วโมง)	ชื่อกิจกรรม / มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด	สาระสำคัญ	ผลการเลือกภาพ
1. 4 ชั่วโมง	กิจกรรมภาพเหมือนจริง Realistic / ศ 1.1 ม.4-6/1, ม.4-6/2, ม.4-6/3, ม.4-6/7, ม.4-6/8, ม.4-6/10 ศ 1.2 ม.4-6/1, ม.4-6/3	รูปแบบของสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏในผลงานศิลปะมีรูปลักษณ์เหมือนจริงตามที่ตาเห็น สะท้อนวัฒนธรรมตามยุคสมัย นำเสนอผลงาน ภาพเหมือนจริง Realistic อภิปรายเกี่ยวกับการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง	ชื่อภาพ : Self-Portrait with Thorn Necklace and Hummingbird ศิลปิน : ฟริดา คาห์โล (Frida Kahlo)
2. 4 ชั่วโมง	กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract / ศ 1.1 ม.4-6/1, ม.4-6/2, ม.4-6/3, ม.4-6/7, ม.4-6/8, ม.4-6/10 ศ 1.2 ม.4-6/1, ม.4-6/3	แนวทางการคิดสร้างสรรค์โดยวิธีการหลาย การเพิ่ม การลด การตัดทอนรูปทรงที่มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ นำเสนอผลงาน ภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract อภิปรายเกี่ยวกับการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง	ชื่อภาพ : Girl before a Mirror ศิลปิน : ปาโบล ปิกัสโซ (Pablo Picasso)

ตารางที่ 6 โครงสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ (ต่อ)

3. 4 ชั่วโมง	กิจกรรมภาพนามธรรม Abstract / ศ 1.1 ม.4-6/1, ม.4-6/2, ม.4- 6/3, ม.4-6/7, ม.4-6/8, ม.4-6/10 ศ 1.2 ม.4-6/1, ม.4-6/3	ความอิสระของรูปลักษณะผลงานที่ ปรากฏจะแตกต่างกันไปเป็น ผลงานที่ผู้รับรู้เกิดความรู้สึกต่างๆ ขึ้น นำเสนอผลงาน ภาพนามธรรม Abstract อภิปรายเกี่ยวกับการใช้ วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคในการ สร้างสรรค์ผลงานของตนเอง	ชื่อภาพ : Yellow-Red-Blue ศิลปิน : วาซีลี คันดินสกี (Wassily Kandinsky)
	รวม 12 ชั่วโมง		

ตอนที่ 2 ผลการประเมินผลงานสร้างสรรค์งานศิลปะของผู้เรียน หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผู้วิจัยใช้ระดับประสิทธิภาพของการประเมินผลงานสร้างสรรค์งานศิลปะของผู้เรียน ซึ่งได้มาจากประสิทธิภาพของผลลัพธ์ทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ โดยยึดถือเกณฑ์ 90/90

เกณฑ์ 90 ตัวแรก หมายถึง ค่าเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนที่ได้ค่าเฉลี่ยจากคะแนนประเมินการสร้างผลงานศิลปะระหว่างการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะโดยคะแนนที่ได้นำมาคำนวณหาค่าร้อยละ (ได้ค่า 90 ขึ้นไป)

เกณฑ์ 90 ตัวหลัง หมายถึง ค่าเฉลี่ยของจำนวนนักเรียนที่ได้ค่าเฉลี่ยจากคะแนนประเมินการสร้างผลงานศิลปะหลังการจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ โดยคะแนนที่ได้นำมาคำนวณหาค่าร้อยละ (ได้ค่า 90 ขึ้นไป) ดังนี้

ตารางที่ 7 ผลจากการหาประสิทธิภาพผลงานสร้างสรรค์งานศิลปะของผู้เรียน

จำนวน นักเรียน	คะแนนการสร้างผลงานศิลปะระหว่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้			ประสิทธิภาพ E ₁ / E ₂
	กิจกรรม ภาพเหมือนจริง	กิจกรรมภาพ กึ่งนามธรรม	กิจกรรม นามธรรม	
26	32 คะแนน	32 คะแนน	32 คะแนน	29.47 / 30.05
	30.49	28.46	30.05	
คิดเป็นร้อยละ				92.09 / 93.90

จากตารางที่ 7 พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากผลคะแนนการสร้างผลงานศิลปะมีผลประเมินระหว่างการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ (E1) ได้ค่าประสิทธิภาพ = ร้อยละ 92.09 และผลหลังการประเมินหลังการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ (E2) ได้ค่าประสิทธิภาพ = 93.90 ได้ผลสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 90/90

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาระดับการรับรู้สุนทรียภาพหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

โดยใช้แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพประกอบด้วยภาพผลงานศิลปะประเภทจิตรกรรม 3 รูปแบบ คือ

1. ภาพเหมือนจริง (Realistic) เป็นศิลปะที่ถ่ายทอดลักษณะเหมือนจริงตามที่ตามองเห็น
2. ภาพกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) เป็นศิลปะที่ถ่ายทอดสิ่งที่มองเห็นโดยตัดทอนให้เหลือไว้แต่สิ่งสำคัญที่ต้องเน้นโดยเหลือเค้าโครงเนื้อเดิมไว้บางส่วน
3. ภาพนามธรรม (Abstract) เป็นศิลปะที่ไม่แสดงเรื่องราว แต่จะให้ความสำคัญกับอารมณ์ ความรู้สึกที่ผู้ดูมีต่อผลงาน

นำผลการรับรู้สุนทรียภาพมาเปรียบเทียบกับระดับการรับรู้สุนทรียภาพจากเกณฑ์การประเมิน การรับรู้สุนทรียภาพที่ศึกษาจากการใช้ทฤษฎีพัฒนาสุนทรียภาพของ (Parsons, 1987) และตัดสิน ระดับการรับรู้สุนทรียภาพของนักเรียนซึ่งแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

- ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)
- ระดับที่ 2 ความงามและความจริง (Beauty and Realism)
- ระดับที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness)
- ระดับที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)
- ระดับที่ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy)

ตารางที่ 8 แสดงผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้สุนทรียภาพระหว่างเรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ

ผลงานชิ้นที่	ค่าระดับสุนทรียภาพ									
	ระดับ 1		ระดับ 2		ระดับ 3		ระดับ 4		ระดับ 5	
	ความชื่นชอบ (Favoritism)		ความงามและความจริง (Beauty And Realism)		การแสดงออก (Expressiveness)		แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)		ความเป็นตัวตน (Autonomy)	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
1	24	92.30	20	76.92	23	88.46	12	46.15	23	88.46
2	25	96.15	25	96.15	22	84.61	22	84.61	24	92.30
3	24	92.30	16	61.53	24	92.30	16	61.53	20	76.92
ค่าเฉลี่ยรวม	-	93.58	-	78.2	-	88.45	-	64.09	-	85.89

*จำนวนนักเรียน 26 คน ระดับการรับรู้สุนทรียภาพมี 5 ระดับ

จากตารางที่ 8 เมื่อพิจารณาจากผลงานชิ้นที่ 1 ภาพเหมือนจริง (Realistic) พบว่า ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.30 รองลงมาคือ ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) และระดับ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy) คิดเป็นร้อยละ 88.46 รองลงมาคือ ระดับ 2 ความงามและความจริง (Beauty And Realism) คิดเป็นร้อยละ 76.92 และระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 46.15

ส่วนผลงานชิ้นที่ 2 ภาพกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) พบว่า ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) และ ระดับ 2 ความงามและความจริง (Beauty And Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.15 รองลงมาคือ ระดับ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy) คิดเป็นร้อยละ 92.30 รองลงมาคือ ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) และระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 84.61

ส่วนผลงานชิ้นที่ 3 ภาพนามธรรม (Abstract) พบว่า ระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) และ ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.30 รองลงมาคือ ระดับ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy) คิดเป็นร้อยละ 76.92 รองลงมาคือ ระดับ 2 ความงาม

และความจริง (Beauty And Realism) และระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 61.53

เมื่อพิจารณาค่าระดับสุนทรียภาพในระดับ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) เห็นได้ว่า ผลงานชั้นที่ 2 ภาพกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) มีระดับสุนทรียภาพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.15 รองลงมาคือ ผลงานชั้นที่ 1 ภาพเหมือนจริง (Realistic) และผลงานชั้นที่ 3 ภาพนามธรรม (Abstract) คิดเป็นร้อยละ 92.30

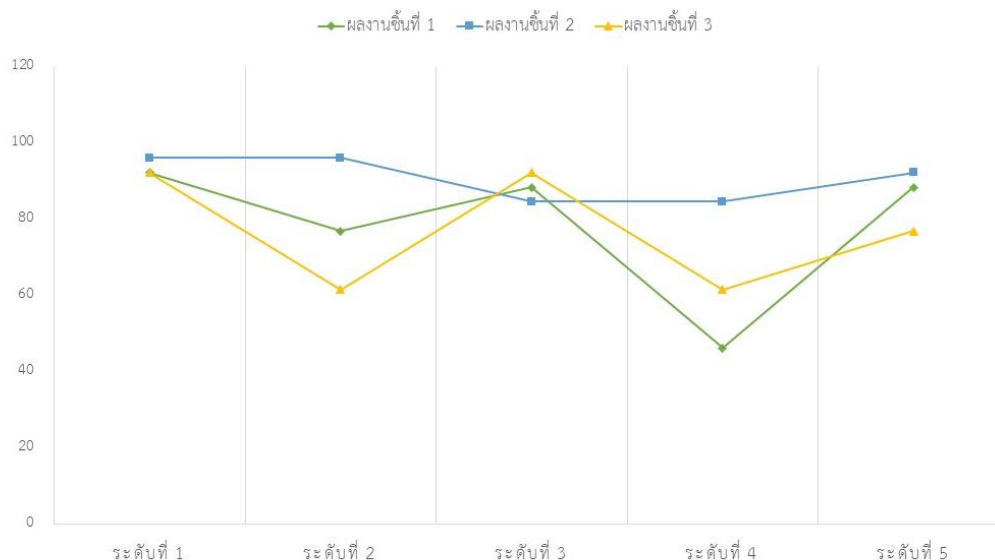
เมื่อพิจารณาค่าระดับสุนทรียภาพในระดับ 2 ความงามและความจริง (Beauty And Realism) เห็นได้ว่า ผลงานชั้นที่ 2 ภาพกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) มีระดับสุนทรียภาพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 96.15 รองลงมาคือ ผลงานชั้นที่ 1 ภาพเหมือนจริง (Realistic) คิดเป็นร้อยละ 76.92 และผลงานชั้นที่ 3 ภาพนามธรรม (Abstract) คิดเป็นร้อยละ 61.53

เมื่อพิจารณาค่าระดับสุนทรียภาพในระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) เห็นได้ว่า ผลงานชั้นที่ 3 ภาพนามธรรม (Abstract) มีระดับสุนทรียภาพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.30 รองลงมาคือ ผลงานชั้นที่ 1 ภาพเหมือนจริง (Realistic) คิดเป็นร้อยละ 88.46 และผลงานชั้นที่ 2 ภาพกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) คิดเป็นร้อยละ 84.61

เมื่อพิจารณาค่าระดับสุนทรียภาพในระดับ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) เห็นได้ว่า ผลงานชั้นที่ 2 ภาพกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) มีระดับสุนทรียภาพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.61 รองลงมาคือ ผลงานชั้นที่ 3 ภาพนามธรรม (Abstract) คิดเป็นร้อยละ 61.53 และผลงานชั้นที่ 1 ภาพเหมือนจริง (Realistic) คิดเป็นร้อยละ 46.15

เมื่อพิจารณาค่าระดับสุนทรียภาพในระดับ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy) เห็นได้ว่า ผลงานชั้นที่ 2 ภาพกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) มีระดับสุนทรียภาพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.30 รองลงมาคือ ผลงานชั้นที่ 1 ภาพเหมือนจริง (Realistic) คิดเป็นร้อยละ 88.46 และผลงานชั้นที่ 3 ภาพนามธรรม (Abstract) คิดเป็นร้อยละ 76.92

ผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้สุนทรียภาพระหว่างเรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
ตามแนวความคิดอย่างมีศิลปะ

แผนภาพที่ 3 ระดับการรับรู้สุนทรียภาพตามผลการประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ

จากค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ระดับการรับรู้สุนทรียภาพตามผลการประเมินการรับรู้สุนทรียภาพระหว่างการแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาระดับการรับรู้สุนทรียภาพที่สูงขึ้น

ผลการวิเคราะห์แสดงการพัฒนาระดับการรับรู้สุนทรียภาพระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้มีค่าระดับการรับรู้สุนทรียภาพมีค่าสูงขึ้นอยู่ในการสร้างสรรค์ผลงานชิ้นที่ 2 ภาพกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) ซึ่งมีค่าระดับสุนทรียภาพในระดับ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy) มากที่สุด คือ นักเรียนสามารถตีความสร้างคำตัดสิน มีความเข้าใจลึกซึ้ง ในความหมายของผลงาน อาจมีการให้เหตุผลโต้แย้ง ซึ่งยังเชื่อมโยงกับความคิดของตนเองอยู่ อาจมีข้อสงสัยที่สร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนความคิด ไปสู่การตีความหมายและลักษณะความสำคัญของผลงาน ถึงแม้ว่าจะมีค่าระดับการรับรู้สุนทรียภาพสูงกว่าการประเมินในขั้นตอนสุดท้าย อันเนื่องมาจากผลงานชิ้นสุดท้ายจากแผนกิจกรรมการเรียนรู้ภาพนามธรรม (Abstract) เป็นศิลปะที่ไม่แสดงเรื่องราว แต่จะให้ความสำคัญกับอารมณ์ความรู้สึกที่ผู้ดู เมื่อนักเรียนทำการวิเคราะห์ภาพจึงมีความแตกต่าง

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชา ศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบการ วิจัยแบบกลุ่มเดียว (One –Shot Case Study) โดยวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) เพื่อศึกษา ประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อ ส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) เพื่อ ศึกษาผลการสร้างสรรคงานศิลปะของผู้เรียน หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 3) เพื่อศึกษาการรับรู้สุนทรียภาพในการสร้างสรรคผลงานศิลปะของผู้เรียน หลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการ สร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประชากรที่ใช้ใน การวิจัยได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่กำลังศึกษาในภาค เรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 6 ห้องเรียน ประกอบด้วยห้องนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี5/2, 5/4, 5/6, 5/8, 5/10 และ 5/12 รวม 222 คน ทดลองให้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนปากเกร็ด จำนวน 26 คน ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่มและใช้ชั้นเรียนทั้งหมดในห้องเรียนเป็นกลุ่ม ตัวอย่าง ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ แผนกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิด อย่างมีศิลปะ ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ประกอบด้วย การรับรู้สุนทรียภาพ และการสร้าง ผลงานศิลปะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ใช้เครื่องมือในการวิจัยคือ 1. แผนการเรียนรู้ตาม แนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ จำนวน 3 แผนกิจกรรมการเรียนรู้ จัดกิจกรรมในระยะเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง คือ แผนที่1 แผนกิจกรรมภาพเหมือนจริง Realistic แผนที่ 2 แผนกิจกรรมภาพ กึ่งนามธรรม Semi Abstract แผนที่3 กิจกรรมภาพนามธรรม Abstract แบ่งกระบวนการจัด กิจกรรมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่1 การให้ความรู้พื้นฐานเรื่อง รูปแบบการสร้างผลงาน ศิลปะ คือ เหมือนจริง กึ่งนามธรรม และนามธรรม ด้วยการให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความ คิดเห็นบันทึกเป็นแผนภาพประกอบความเข้าใจ แล้วร่วมกันสรุป ขั้นที่ 2 ให้นักเรียนร่วมกันทำการ วิเคราะห์ภาพ สรรวจภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์ เทคนิควิธีการและการสร้างสรรค์ ผลงานของศิลปิน จากภาพวาดของศิลปินที่คัดเลือกมาและนำไปสู่ ขั้นที่ 3 ตีความ โดยด้วยการให้ นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็นบันทึกเป็นแผนภาพประกอบความเข้าใจ แล้วร่วมกันสรุป

แนวคิดกิจกรรมที่ 2 การสำรวจมุมมอง ให้นักเรียนร่วมกันทำการวิเคราะห์ภาพ สำรวจภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์ เทคนิควิธีการและการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน ชั้นที่ 4 ตัดสิน โดยการให้นักเรียนตัดสินจากการรับรู้ของตนเองและตัดสินจากการรับรู้บริบทร่วมสมัยของผลงาน ศิลปะ และชั้นที่ 5 เชื่อมโยง สู่การสร้างผลงานศิลปะ โดยการให้นักเรียนสร้างผลงานศิลปะของตนเอง สอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก จินตนาการ หาค่าประสิทธิภาพของผลลัพธ์ทางการรับรู้สุนทรียภาพและการสร้างงานศิลปะที่กำหนดไว้ 90/90 2. แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ ประกอบด้วยภาพผลงานศิลปะประเภทจิตรกรรม 3 รูปแบบ คือ 1.ภาพเหมือนจริง (Realistic) จำนวน 1 ภาพ คือ ชื่อภาพ Self-Portrait with Thorn Necklace and Hummingbird ศิลปิน : ฟรีดา คาห์โล (Frida Kahlo) 2.ภาพกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) จำนวน 1 ภาพ คือ ชื่อภาพ Girl before a Mirror ศิลปิน ปาโบล ปิกาโซ (Pablo Ruiz Picasso) ภาพนามธรรม (Abstract) จำนวน 1 ภาพ คือ ชื่อภาพ Yellow-Red-Blue ศิลปิน : วาซีลี คันดินสกี (Wassily Kandinsky) และชุดสอบถาม 7 คำถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยเปรียบเทียบตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) ใน 5 ระดับ หาค่าร้อยละ (%) และค่าเฉลี่ย (x) 3. แบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะใช้เกณฑ์ในการให้คะแนน (Scoring Rubrics) แบบการกำหนดเกณฑ์โดยจำแนกสิ่งที่จะประเมิน ออกเป็นประเด็นย่อย (Analytic Score) คือ ความหมายและความสมบูรณ์ของงาน ทัศนธาตุและการจัดองค์ประกอบของภาพ ความคิดสร้างสรรค์และเทคนิคการสร้างผลงาน เทียบคะแนนกับเกณฑ์การให้คะแนนตามเกณฑ์ ระดับคุณภาพ ในแต่ละระดับ ในแต่ละประเด็น กำหนดให้แต่ละประเด็นมีน้ำหนักแตกต่างกัน ด้วยการนำน้ำหนักคูณกับระดับคะแนน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (%) และค่าเฉลี่ย (x)

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชา ศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

1.1 ผลการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้ตรวจสอบความถูกต้องความเหมาะสมในแต่ละองค์ประกอบของแผนกิจกรรมการเรียนรู้แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพและแบบประเมินการสร้างสรรคผลงานศิลปะอยู่ในระดับคุณภาพที่

ระดับเห็นด้วยมาก ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ 1. ให้เพิ่มรายละเอียดของข้อมูลรูปภาพ ผลงานศิลปะประเภทจิตรกรรมที่ใช้เป็นสื่อการสอน 2. ให้มีการปรับน้ำหนักคะแนนในแบบประเมิน การสร้างผลงานศิลปะ

1.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพแผนการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากผลคะแนนการสร้างผลงานศิลปะมีผลประเมินระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (E1) ได้ค่าประสิทธิภาพ = ร้อยละ 92.09 และผลหลังการประเมินหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (E2) ได้ค่าประสิทธิภาพ = 93.90 ได้ผลสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 90/90

2. ผลการศึกษาการสร้างผลงานศิลปะหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผลการสร้างผลงานศิลปะหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ นักเรียนเลือกหัวข้อการสร้างสรรคผลงานด้วยตนเองซึ่งนักเรียนส่วนมากดีงประสบการณ์ในชีวิตมา แสดงออกมีเนื้อหาตามความรู้สึกของตน โดยให้ครูผู้สอนด้านศิลปะเป็นผู้ประเมิน จำนวน 3 ท่าน พบว่า อยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีผลการสร้างผลงานศิลปะหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ตรงตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการศึกษาระดับการรับรู้สุนทรียภาพหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผลการพัฒนาการรับรู้สุนทรียภาพระหว่างเรียนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ พบว่า ในระหว่างจัดกิจกรรมภาพเหมือนจริง (Realistic) กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) และกิจกรรมนามธรรม (Abstract) ระดับการรับรู้สุนทรียภาพครบทุกระดับ โดยกิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) มีระดับการรับรู้สุนทรียภาพในระดับที่ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy) มีระดับสุนทรียภาพมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 92.30 กล่าวคือ นักเรียนแสดงความคิดเห็น บอกความสำคัญเกี่ยวกับภาพวาดและคุณภาพของชิ้นงานสามารถขยายความสำคัญในภาพวาด ถ่ายทอดความหมาย ปรับเปลี่ยนความคิดใช้เวลาในการคิดและตีความ มีความเข้าใจลึกซึ้งในความหมายของผลงาน อาจมีการให้เหตุผลโต้แย้ง ซึ่งยังเชื่อมโยงกับความคิดของตนเองอยู่

จากการประเมินหลังการจัดกิจกรรม พบว่ามีค่าระดับการรับรู้สุนทรียภาพ อยู่ในระดับ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy) คือ มีความเข้าใจลึกซึ้งในการแสดงออกของเนื้อหาตามความรู้สึกของตนมากยิ่งขึ้นและรับรู้กระบวนการสร้างผลงานการแสดงออกทางอารมณ์สร้างสรรค์ความแปลกใหม่ของศิลปิน มีข้อสงสัยที่สร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนความคิด ไปสู่การตีความหมายและลักษณะความสำคัญของผลงานของตนเอง แสดงให้เห็นว่า ระดับการรับรู้สุนทรียภาพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะอยู่ในระดับ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy) เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่า การศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้การคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ผลคะแนนการสร้างผลงานทัศนศิลป์มีผลประเมินระหว่างการจัดการเรียนรู้อะไร (E1) ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับร้อยละ 92.09 และผลหลังการประเมินหลังการจัดการเรียนรู้อะไร (E2) ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 93.90 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนสามารถเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ที่พัฒนาการคิดผ่านงานศิลปะที่เน้นในเรื่องประสบการณ์และการชื่นชมงานศิลปิน จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง กิจกรรมภาพเหมือนจริง Realistic นักเรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดของศิลปินไปปรับใช้กับการสร้างผลงานของตนเองได้เป็นอย่างดี จากกิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating ที่ครูให้นักเรียนวิเคราะห์ภาพผลงานศิลปะ Self-Portrait with Thorn Necklace and Hummingbird ของศิลปิน ฟรีดา คาห์โล (Frida Kahlo) เนื่องจากภาพเหมือนจริง Realistic เป็นการนำทัศนธาตุต่าง ๆ มาสร้างสรรค์โดยการจัดองค์ประกอบศิลป์ แสดงรายละเอียดของผลงานให้เหมือนจริงดังที่ตามองเห็น นักเรียนจึงเข้าใจและเข้าถึงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานได้ง่าย และจากกิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints ที่ให้นักเรียนได้จดบันทึกความคิดของเพื่อนร่วมชั้นที่มีต่อภาพผลงานศิลปะลงบนแบบบันทึก Artful Thinking No.1 ยิ่งทำให้นักเรียนได้มองเห็นความคิดภาพรวมของตนเอง และตรวจสอบว่า มีความคิดในมุมมองใดที่ตนเองตกหล่นไปบ้าง เมื่อถึงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเองจากแนวคิดกิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting ให้นักเรียนลองคิดว่าตนเองเป็นศิลปินที่จะสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชิ้นนี้ออกมา 1 ชิ้น เห็นได้ว่า นักเรียนสามารถประยุกต์วิธีคิดและการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินมา

ปรับใช้กับผลงานตนเองได้เป็นอย่างดี มีเหตุผลมารองรับการเลือกสิ่งต่างๆเข้ามาใช้ในผลงาน มีที่มาที่ไปในการเลือกใช้สัญลักษณ์ต่างๆเข้ามาใส่ไว้ในภาพผลงาน และแสดงความเป็นตัวตนจากแนวคิดกิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning สามารถวิจารณ์ผลงานของตนเองและเพื่อนได้อย่างมีเหตุผลและใช้หลักการองค์ประกอบภาพ และการใช้ทัศนธาตุมาอธิบายได้ จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract นักเรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดของศิลปินไปและแสดงออกทางจินตนาการได้เป็นอย่างดี จากกิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating ที่ครูให้นักเรียนวิเคราะห์ภาพผลงานศิลปะ Girl before a Mirror ของศิลปิน ปาโบล ปิกัสโซ (Pablo Picasso) เนื่องจากภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract เป็นการสร้างสรรค์งานศิลปะในลักษณะบิดเบือนไปจากของจริง โดยจะให้ความสำคัญกับรูปแบบที่เหมือนจริงน้อยลง นักเรียนจึงต้องใช้จินตนาการในการเชื่อมโยงความคิดกับกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน และจากกิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints ที่ให้นักเรียนได้จดบันทึกความคิดของเพื่อนร่วมชั้นที่มีต่อภาพผลงานศิลปะลงบนแบบบันทึก Artful Thinking No.1 ทำให้นักเรียนได้มองเห็นความคิดภาพรวมของเพื่อนร่วมชั้น และตรวจสอบว่า มีความคิดในมุมมองใดที่ต่างออกไปจากของตนเองบ้าง เมื่อถึงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเองจากแนวคิดกิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting ให้นักเรียนลองคิดว่าตนเองเป็นศิลปินที่จะสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชิ้นนี้ออกมา 1 ชิ้น เห็นได้ว่า นักเรียนสามารถประยุกต์วิธีคิดและการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินมาปรับใช้กับผลงานตนเองได้เป็นอย่างดี มีเหตุผลมารองรับการเลือกสิ่งต่างๆเข้ามาใช้ในผลงาน มีที่มาที่ไปในการเลือกใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เข้ามาใส่ไว้ในภาพผลงาน และแสดงความเป็นตัวตนจากแนวคิดกิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning สามารถวิจารณ์ผลงานของตนเองและเพื่อนได้อย่างมีเหตุผลและยอมรับความคิดที่เห็นต่างจากมุมมองของเพื่อนได้อย่างเปิดกว้าง จากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 กิจกรรมภาพนามธรรม Abstract นักเรียนสามารถเชื่อมโยงแนวคิดรวมถึงกระบวนการสร้างผลงานของศิลปินและแสดงออกทางจินตนาการได้อย่างอิสระ จากกิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating ที่ครูให้นักเรียนวิเคราะห์ภาพผลงานศิลปะ Yellow-Red-Blue ของศิลปิน วาซีลี คันดินสกี เนื่องจากภาพนามธรรม Abstract การสร้างสรรค์งานศิลปะที่ไม่มีรูปแบบและเรื่องราวเหมือนจริง แต่มุ่งแสดงอารมณ์ความรู้สึกของศิลปินที่ถ่ายทอดลงในผลงาน นักเรียนจึงต้องใช้จินตนาการในการเชื่อมโยงความคิดกับกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน และจากกิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints ที่ให้นักเรียนได้จดบันทึกความคิดของเพื่อนร่วมชั้นที่มีต่อภาพผลงานศิลปะลงบนแบบบันทึก Artful Thinking No.1 ทำให้นักเรียนได้มองเห็นความคิดภาพรวมของเพื่อนร่วมชั้น และตรวจสอบว่า มีความคิดในมุมมองใดที่ต่างออกไปจากของตนเองบ้าง เมื่อถึงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของตนเองจากแนวคิดกิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting ให้นักเรียนลองคิดว่าตนเองเป็นศิลปินที่จะ

สร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชิ้นนี้ออกมา 1 ชิ้น เห็นได้ว่า นักเรียนสามารถประยุกต์วิธีคิดและการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินมาปรับใช้กับผลงานตนเองได้เป็นอย่างดี มีเหตุผลมารองรับการเลือกสิ่งต่างๆ เข้ามาใช้ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน มีที่ไปที่ไปในการเลือกใช้วัสดุเพื่อให้สอดคล้องกับเรื่องราวแนวความคิดของตนเอง และแสดงความเป็นตัวตนจากแนวคิดกิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning สามารถวิจารณ์ผลงานของตนเองและเพื่อนได้อย่างมีเหตุผลและยอมรับความคิดเห็นที่เห็นต่างจากมุมมองของเพื่อนได้อย่างเปิดกว้าง

ซึ่ง (วิสูตร โปธิเงิน (2556: 19-20) ได้กล่าวว่า แนวคิดในการจัดกิจกรรมศิลปะ เป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้สอนและเด็กในการเรียนรู้ศิลปะ ซึ่งสาระสำคัญในการจัดการเรียนรู้ศิลปะสำหรับเด็ก คือ เด็กสามารถ “เชื่อมโยง” “ค้นหาตรวจสอบ” และ “ประยุกต์” ในแนวความคิดที่กว้างขวาง จากการเรียนรู้ศิลปะในการส่งเสริมเด็กให้เกิดการเรียนรู้ จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ศิลปะทั้งระยะสั้นและระยะยาวขึ้นอยู่กับการเน้นย้ำในสาระที่ผู้สอนต้องการให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากกระบวนการทางศิลปะ ดังนั้น การที่จะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ผู้สอนควรมีหลักและแนวคิดในการจัดการเรียนรู้ศิลปะและในธรรมชาติของการรับรู้นั้นเป็นการรับรู้โดยการใช้ประสาทสัมผัสเพื่อให้เกิดการเรียนรู้สอดคล้องกับงานวิจัยของ มหาวิทยาลัย Harvard โดยร่วมมือกับ โรงเรียนรัฐบาลต่าง ๆ ของเมือง Traverse รัฐ Michigan เป็นโครงการที่พัฒนาโดย Project Zero การพัฒนาการคิดอย่างมีศิลปะ Artful Thinking เป็นการพัฒนาการคิดผ่านงานศิลปะที่เน้นในเรื่องประสบการณ์และการชื่นชมงานศิลปะ โดยมีจุดมุ่งหมายในการพัฒนา ส่งเสริม และช่วยเหลือนักเรียนในการเรียนรู้ อย่างรอบคอบ เป็นระบบระเบียบตามเหตุและผล แนวทางการพัฒนาการคิดอย่างมีศิลปะ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแนวทางช่วยเหลือผู้เรียนในการเชื่อมโยง พัฒนาระบวนการคิดของผู้เรียน สร้างความหลากหลายในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ พัฒนาทักษะการชื่นชมศิลปะและความเข้าใจลึกซึ้งในผลงานศิลปะด้วยการดูงานศิลปะ ที่มาพร้อมกับ แนวคิดกิจกรรม 6 กิจกรรม คือ

1. การเปรียบเทียบและเชื่อมโยง (Comparing & Connecting)
2. การสำรวจมุมมอง (Exploring Viewpoints)
3. ค้นหาความซับซ้อน (Finding Complexity)
4. การสังเกตและการอธิบาย (Observing & Describing)
5. การตั้งคำถามและการสืบค้น (Questioning & Investigating)
6. การให้เหตุผล (Reasoning)

กลุ่มตัวอย่าง คือ ประกอบด้วยกลุ่มทดลอง 26 คน เครื่องมือประกอบด้วยภาพเหมือนจริง 1 ภาพ ภาพกึ่งนามธรรม 1 ภาพ ภาพนามธรรม 1 ภาพ หนึ่งภาพสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจากการเขียนตอบลงในบันทึก Artful Thinking ผลการวิจัยพบว่าการเขียนตอบสนองกลุ่มทดลองเชื่อมกับความรู้สึกและความหมายของงานศิลปะ เน้นไปที่ความรู้สึกอารมณ์ที่ปรากฏในงานศิลปะ การกระตุ้นด้วยภาพมีอิทธิพลต่อการคิดสร้างสรรค์ ความเข้าใจส่งเสริมทักษะในการชื่นชมมีการตอบสนองละเอียดลึกซึ้งต่องานศิลปะ โดยมีโครงสร้างแผนกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ มีจำนวน 3 แผนกิจกรรมการเรียนรู้ ใช้จัดกิจกรรมใน

ระยะเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง แผนที่ 1 แผนกิจกรรมภาพเหมือนจริง Realistic แผนที่ 2 แผนกิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract แผนที่ 3 กิจกรรมภาพนามธรรม Abstract แบ่งกระบวนการจัดกิจกรรมประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 การให้ความรู้พื้นฐานเรื่อง รูปแบบการสร้างผลงานทัศนศิลป์ คือ เหมือนจริง กึ่งนามธรรม และนามธรรม ด้วยการให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็นบันทึกเป็นแผนภาพประกอบความเข้าใจ แล้วร่วมกันสรุป ขั้นที่ 2 ให้นักเรียนร่วมกันทำการวิเคราะห์ภาพ สักรวภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์ เทคนิควิธีการและการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน จากภาพวาดของศิลปินที่คัดเลือก ภาพที่ 1 ภาพเหมือนจริง (Realistic) ชื่อภาพ Self-Portrait with Thorn Necklace and Hummingbird ศิลปิน : ฟรีดาคาห์โล (Frida Kahlo) ภาพที่ 2 ภาพกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) ชื่อภาพ Girl before a Mirror ศิลปิน ปาโบล ปิกาสโซ (Pablo Ruiz Picasso) ภาพที่ 3 ภาพนามธรรม (Abstract) ชื่อภาพ Yellow-Red-Blue ศิลปิน : วาซีลี คันดินสกี (Wassily Kandinsky) นำไปสู่ขั้นที่ 3 ติความ ด้วยการให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็นบันทึกเป็นแผนภาพประกอบความเข้าใจ แล้วร่วมกันสรุป แนวคิดกิจกรรมที่ 2 การสำรวจมุมมอง ให้นักเรียนร่วมกันทำการวิเคราะห์ภาพ สักรวภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์ เทคนิควิธีการและการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปินนักเรียนเลือกหัวข้อเรื่องจากเรื่องที่สนใจนำมาสร้างงานศิลปะแล้วให้นักเรียนตีความหมายในเชิงความรู้สึกและตีความหมายในเชิงแนวคิดขั้นที่ 4 โดยการให้นักเรียนตัดสินใจจากการรับรู้ของตนเองและตัดสินใจจากการรับรู้บริบทร่วมสมัยของผลงานศิลปะ และตอบคำถามการรับรู้สุนทรียภาพจากการศึกษาทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987) และนำไปสู่กระบวนการขั้นสุดท้าย ขั้นที่ 5 เชื่อมโยงสู่การสร้างผลงานศิลปะ โดยการให้นักเรียนสร้างผลงานของตนเองสอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก จินตนาการ จากกระบวนการดังกล่าวเป็นผลให้นักเรียนมีพัฒนาการในการรับรู้สุนทรียภาพ และพัฒนาทักษะการสร้างสรรคผลงานศิลปะ มีความรู้ความเข้าใจในการตีความประกอบการใช้หลักการทัศนธาตุ และองค์ประกอบศิลป์ที่เพิ่มขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิพันธ์ รุ่งทวีทรัพย์ (2556: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมศิลปะวิจารณ์เพื่อส่งเสริมสุนทรียะและการประเมินค่าสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า กิจกรรมศิลปะวิจารณ์เพื่อส่งเสริมสุนทรียะและการประเมินค่าสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 คือ ผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ระหว่างเรียน (E1) ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับร้อยละ 92.09 และหลังการประเมินหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (E2) ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 93.90 โดยผลคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผลการสร้างสรรคผลงานศิลปะหลังการจัดแผนการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมากมีค่าเฉลี่ย (x) เท่ากับ 30.05 ทั้งนี้ เพราะแผนการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความสามารถในการสร้างสรรคผลงานศิลปะให้เพิ่มขึ้น โดยแต่ละกิจกรรมแบ่งเป็นขั้นตอนที่ชวนให้นักเรียนได้วิเคราะห์ทั้งเรื่องของความงามของตัวชิ้นงาน และได้เชื่อมโยงเกี่ยวกับแนวคิด สภาพสังคม เศรษฐกิจ ทำให้นักเรียนได้มองเห็นภาพได้อย่างถี่ถ้วนมากขึ้นและท้ายที่สุดการจัดแผนการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะได้กระตุ้นให้นักเรียนได้คิดค้นพบและเลือกแนวของตัวเองที่อยากจะนำเสนอ แสดงออกผ่านภาพผลงานศิลปะของตนเองได้อย่างสร้างสรรค์และสวยงาม ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมจากการดูภาพวาดศิลปะของศิลปินแล้วนำมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจและการรับรู้สุนทรียภาพในการสร้างสรรคผลงานศิลปะของตนเอง จากกิจกรรมที่ 1 ภาพเหมือนจริงนักเรียนสามารถเชื่อมโยง ตีความ และตัดสินภาพผลงานศิลปะกับแนวคิด จากสภาพสังคมของศิลปินได้ง่าย และเห็นภาพที่ชัดเจน สังเกตเห็นได้จากการสะท้อนจากการสรุปผลในแบบบันทึก Artful Thinking No.1 นักเรียนรับรู้กระบวนการสร้างงานจากแนวความคิดของศิลปินผ่านทางสัญลักษณ์ที่ศิลปินได้เลือกใส่เข้าไปในผลงาน จากกิจกรรมที่ 2 ภาพกึ่งนามธรรม และกิจกรรมที่ 3 ภาพนามธรรม นักเรียนเชื่อมโยง ตีความ และตัดสินภาพผลงานศิลปะ จากจินตนาการผ่านประสบการณ์ ภูมิหลังส่วนตัว ก่อให้เกิดการตีความที่แตกต่างจากกิจกรรมที่ 1 ภาพเหมือนจริงที่นักเรียนตีความจากเนื้อหาที่ใกล้ตัว และเหมือนจริงมากที่สุดโดยไม่ต้องใช้จินตนาการที่เกินจริง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิพันธ์ รุ่งทวีทรัพย์ (2559: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมศิลปะวิจารณ์เพื่อส่งเสริมสุนทรียะ และการประเมินค่าสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมศิลปะวิจารณ์เพื่อส่งเสริมสุนทรียะและการประเมินค่าสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 คือ ผลการประเมินประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ระหว่างเรียน (E1) ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับร้อยละ 82.03 และผลหลังการประเมินหลังการจัดการเรียนรู้ (E2) ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับร้อยละ 84.60 โดยผลคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องของภาพวาดที่ทำให้นักเรียนได้แสดงออกตามความคิด ความรู้สึกของตนเองส่งผลถึงการสร้างสรรคผลงานศิลปะ

3. จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ระดับการรับรู้สุนทรียของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังการจัดแผนการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ มีระดับการรับรู้การรับรู้สุนทรียภาพอยู่ในระดับที่ 5 ความเป็นตัวตน (Autonomy) โดยมีการรับรู้สุนทรียคิดเป็น ค่าเฉลี่ย (M) เท่ากับ 85.98 นักเรียนสามารถแสดงความคิดวิเคราะห์ในเชิงความรู้ความเข้าใจเรื่องทัศนธาตุและ

องค์ประกอบศิลป์โดยวิธีการสังเกต วิเคราะห์จากสิ่งที่เห็น รวมถึงการตอบคำถามจากแบบบันทึกการรับรู้สุนทรียภาพ Artful Thinking แสดงความคิดเห็น บอกความสำคัญเกี่ยวกับภาพวาดและคุณภาพของชิ้นงานสามารถขยายความสำคัญในภาพวาด ถ่ายทอดความหมาย ปรับเปลี่ยนความคิดใช้เวลาในการคิดและตีความ มีความเข้าใจลึกซึ้ง ในความหมายของผลงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธารินทร์ กลิ่นเกสร (2554: บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มีต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษาพบว่า 1) ระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะหลังเรียน ผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะสูงกว่าก่อนเรียนผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ค่าเฉลี่ยสูงสุดของระดับพัฒนาการสุนทรียภาพของนักเรียนที่มีต่อภาพผลงานศิลปะ อยู่ที่ระดับ 3 การแสดงออก (Expressiveness) (x) เท่ากับ 3.61 โดยมีครูช่วยสนับสนุนใช้คำถามเป็นส่วนส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ การพิจารณาผลการศึกษารับรู้สุนทรียภาพการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และระหว่างเรียนการจัดกิจกรรมเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ จากการประเมินหลังกิจกรรมสร้างสรรค์ผลงานศิลปะมีระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นเป็นลำดับ ระดับการรับรู้สุนทรียภาพอยู่ในระดับที่เกณฑ์กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรให้คำแนะนำนักเรียนในการเรียนรู้และทำความเข้าใจหลักของทัศนธาตุ และองค์ประกอบศิลป์ ความงามของศิลปะ เพื่อใช้เหตุผลคิดเป็นระบบในการประเมินตัดสินภาพงานศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพและควรปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
2. ควรมีหลักในการเลือกใช้ภาพผลงานศิลปะให้เหมาะสมกับช่วงวัยหากนำไปสอนในช่วงชั้นอื่น
3. ควรจัดสถานที่ให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น มีสื่อที่มีคุณภาพ มีพื้นที่ว่างที่สามารถแสดงผลงานของนักเรียนได้จำนวนมาก
4. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรกระตุ้นและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างอิสระเมื่อจะต้องตอบคำถามและสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรม

5. การเลือกภาพผลงานศิลปะของศิลปินที่สามารถตีความหลากหลาย เป็นผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงเหมาะสมกับพัฒนาการด้านการรับรู้ทางศิลปะของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยและการพัฒนาแผนการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะร่วมกับการใช้วัสดุสื่อผสมเพื่อส่งเสริมการรับรู้สุนทรีย์และการสร้างผลงานทัศนศิลป์
2. ควรมีการวิจัยและการพัฒนาแผนการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรีย์ภาพ นอกเหนือจากภาพวาด เช่น ประติมากรรม ภาพพิมพ์ เป็นต้น
3. ควรมีการซักถามเกี่ยวกับเรื่องราวภูมิหลังของนักเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมในการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรีย์ภาพในการทำงานศิลปะ

รายการอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: คุรุสภา
ลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่
ที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์**.
กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- กิริติ บุญเจือ. (2522). **สารานุกรมปรัชญา**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ฉลอง สุนทรนนท์. (2558). **สุนทรียศาสตร์และทัศนศิลป์**. สมุทรสาคร: แอ๊ป พรินติ้ง กรุ๊ป.
- ธนิตย์ เพ็ชรณวัฒน์. (2557). "การพัฒนาแบบฝึกทักษะด้วยตนเองทางทัศนธาตุและองค์ประกอบศิลป์สู่
การสร้างงานทัศนศิลป์สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเซนต์คาเบรียล
กรุงเทพฯ." **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**, 7, 2: 1497-1508.
- ธาริน กลิ่นเกสร. (2554). "ผลการส่งเสริมประสบการณ์ทางสุนทรียะผ่านกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ศิลปะที่มี
ต่อสุนทรียภาพของนักเรียนประถมศึกษา." วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- บัณฑิต ทิพากร. (2550). **การพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา**. ใน ไพฑูรย์ สีนลารัตน์
(บรรณาธิการ), **อาจารย์มืออาชีพ : แนวคิด เครื่องมือ และการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2545). **ศิลปศึกษาแนวปฏิรูปฯ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2557). **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 8. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- วิสูตร โพธิ์เงิน. (2556). **ศิลปะสำหรับเด็ก (Art for Children)**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร
วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- สิทธิพันธ์ รุ่งทิวทรัพย์ และวิสูตร โพธิ์เงิน. (2561). "การพัฒนากิจกรรมศิลปะวิจารณ์เพื่อส่งเสริมสุนทรีย
และการประเมินค่าสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5." **วารสารบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต**, 14, 3 (กันยายน – ธันวาคม).

- สุชาติ สุทธิ. (2535). **คู่มือการสอนเรียนรูการเห็น : พื้นฐานการวิจารณ์ทัศนศิลป์**. กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.
- สุภลักษณ์ วงศ์หน่อ. (2015). "ผลการจัดกิจกรรมศิลปะแนวศึกษำบ้นเทิงที่ส่งเสริมสุนทรียภาพสำหรับ เต็กอายุ 7-9 ปี." **วารสาร OJED**, 10, 2: 471 - 483.
- อารี สุทธิพันธ์. (2535). **ศิลปะนิยม**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Clark, G., Day, M. D., and Greer, W. D. (1987). "Discipline-Based Art Education : Becoming students of Art." **Journal of Aesthetic Education**, 21, 2: 135-136.
- D'Onofrio, A., and Nodine, C. F. (1981). "Children's Responses to paintings." **Studies in Art Education**, 23, 1: 14-23.
- Elena, M. T., and Irina, A. P. (2016). "The influence of modern adolescents' vision of life on their perception of art." **International Journal of environmental & science Education**, 11, 18: 10751-10759.
- Osborne, H. (1970-74). **Aesthetics in the modern world** The Hague : Mouton.
- Parsons, M. J. (1987). **How We Understand Art: A Cognitive Developmental Account of Aesthetic Experience**. New York: Cambridge University.
- Torshilova, E. M., and Polosukhina, I. A. (2016). "The influence of modern adolescents' vision of life on their perception of art." **International Journal of environmental & science Education**, 11, 18: 10751 - 10759.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ตารางการประเมินความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะเรื่อง กิจกรรมภาพเหมือนจริง Realistic
2. ตารางการประเมินความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะเรื่อง กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract
3. ตารางการประเมินความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะเรื่อง กิจกรรมภาพนามธรรม Abstract
4. ตารางการประเมินความสอดคล้องแบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ
5. ตารางการประเมินความสอดคล้องแบบประเมินผลงานสร้างสรรค์งานศิลปะของผู้เรียน

ตารางที่ 9 สรุปผลการประเมินความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวความคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง กิจกรรมภาพเหมือนจริง Realistic

ข้อ ที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ความ สอดคล้อง	การแปล ความ
		1	2	3		
1	ด้านเนื้อหา					
	1. เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับสาระสำคัญ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	2. เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	3. เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	4. เนื้อหาครอบคลุมตรงตามหลักการทางทัศนศิลป์	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	5. เนื้อหาที่กำหนดมีความเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน					
	1. กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องตามแนวความคิดการคิดอย่างมีศิลปะ (ArtFul Thinking)	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	2. กิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	3. กิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	4. กิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	5. กิจกรรมการค้นหาคความซับซ้อน Finding Complexity เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	6. กิจกรรมการสังเกตและการอธิบาย Observing & Describing เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ตารางที่ 9 สรุปผลการประเมินความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ต่อ)

ข้อ ที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ความ สอดคล้อง	การแปล ความ
		1	2	3		
	7. กิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3	ด้านสื่ออุปกรณ์					
	1. สื่อรูปภาพและกิจกรรมที่เรียนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา / กิจกรรม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	2. สื่อรูปภาพและกิจกรรมที่เรียนมีความสอดคล้องกับผู้เรียน	+1	0	+1	0.67	สอดคล้อง
	3. ใบงานมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4	ด้านการวัดและการประเมินผล					
	1. แบบประเมินผลงานมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	0	+1	0.67	สอดคล้อง
	2. แบบประเมินผลงานมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	3. แบบสังเกตทักษะการทำงานมีความสอดคล้องกับชุดกิจกรรม เรื่อง กิจกรรมภาพเหมือนจริง Realistic	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5	ด้านประโยชน์					
	1. ชุดกิจกรรมเรื่อง เรื่อง กิจกรรมภาพเหมือนจริง Realistic ทำให้ผู้เรียนเข้าใจงานทัศนศิลป์ของศิลปะ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	2. ชุดกิจกรรมเรื่อง เรื่อง กิจกรรมภาพเหมือนจริง Realistic ทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการทางการคิด	+1	0	+1	0.67	สอดคล้อง
	3. ชุดกิจกรรมเรื่อง เรื่อง กิจกรรมภาพเหมือนจริง Realistic ทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการวิจารณ์ผลงานศิลปะ	+1	0	+1	0.67	สอดคล้อง
	4. ชุดกิจกรรมเรื่อง เรื่อง กิจกรรมภาพเหมือนจริง Realistic ทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	5. ชุดกิจกรรมเรื่อง เรื่อง กิจกรรมภาพเหมือนจริง Realistic ทำให้ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ตารางที่ 10 สรุปผลการประเมินความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract

ข้อ ที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ความ สอดคล้อง	การแปล ความ
		1	2	3		
1	ด้านเนื้อหา					
	1. เนื้อหา มีความสอดคล้องกับสาระสำคัญ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	2. เนื้อหา มีความสอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	3. เนื้อหา มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	4. เนื้อหา ครอบคลุมตรงตามหลักการทางทัศนศิลป์	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	5. เนื้อหาที่กำหนดมีความเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน					
	1. กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ (Artful Thinking)	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	2. กิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	3. กิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	4. กิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	5. กิจกรรมการค้นหาคความซับซ้อน Finding Complexity เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	6. กิจกรรมการสังเกตและการอธิบาย Observing & Describing เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
7. กิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	

ตารางที่ 10 สรุปผลการประเมินความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางการคิดอย่างมี
ศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้
สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ต่อ)

ข้อ ที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ความ สอดคล้อง	การแปล ความ
		1	2	3		
3	ด้านสื่ออุปกรณ์					
	1. สื่อรูปภาพและกิจกรรมที่เรียนมีความสอดคล้องกับเนื้อหา / กิจกรรม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	2. สื่อรูปภาพและกิจกรรมที่เรียนมีความสอดคล้องกับผู้เรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	3. ใบงานมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4	ด้านการวัดและการประเมินผล					
	1. แบบประเมินผลงานมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	2. แบบประเมินผลงานมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	3. แบบสังเกตทักษะการทำงานมีความสอดคล้องกับชุดกิจกรรม เรื่อง กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5	ด้านประโยชน์					
	1. ชุดกิจกรรมเรื่อง เรื่อง กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract ทำให้ผู้เรียนเข้าใจงานทัศนศิลป์ของศิลปะ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	2. ชุดกิจกรรมเรื่อง เรื่อง กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract ทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการทางความคิด	+1	0	+1	0.67	สอดคล้อง
	3. ชุดกิจกรรมเรื่อง เรื่อง กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract ทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการวิจารณ์ผลงานศิลปะ	+1	0	+1	0.67	สอดคล้อง
	4. ชุดกิจกรรมเรื่อง เรื่อง กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract ทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	5. ชุดกิจกรรมเรื่อง เรื่อง กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract ทำให้ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ตารางที่ 11 สรุปผลการประเมินความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เรื่อง กิจกรรมภาพนามธรรมAbstract

ข้อ ที่	ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ความ สอดคล้อง	การแปล ความ
		1	2	3		
1	ด้านเนื้อหา					
	1. เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับสาระสำคัญ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	2. เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับมาตรฐานตัวชี้วัด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	3. เนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	4. เนื้อหาครอบคลุมตรงตามหลักการทางทัศนศิลป์	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	5. เนื้อหาที่กำหนดมีความเหมาะสมกับผู้เรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2	ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน					
	1. กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ (ArtFul Thinking)	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	2. กิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	3. กิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpointsเหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	4. กิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	5. กิจกรรมการค้นหาความซับซ้อน Finding Complexity เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	6. กิจกรรมการสังเกตและการอธิบาย Observing & Describing เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	7. กิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning เหมาะสมกับเนื้อหาในบทเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ตารางที่ 11 สรุปผลการประเมินความสอดคล้องแผนการจัดการเรียนรู้ ตามแนวทางการคิดอย่างมี
ศิลปะ ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคผลงานและการรับรู้
สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (ต่อ)

ข้อ ที่	ข้อคำถาม	ผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ความ สอดคล้อง	การแปล ความ
		1	2	3		
3	ด้านสื่ออุปกรณ์					
	1. สื่อรูปภาพและกิจกรรมที่เรียนมีความสอดคล้องกับ เนื้อหา / กิจกรรม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	2. สื่อรูปภาพและกิจกรรมที่เรียนมีความสอดคล้องกับ ผู้เรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	3. ใบงานมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4	ด้านการวัดและการประเมินผล					
	1. แบบประเมินผลงานมีความสอดคล้องกับเนื้อหา	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	2. แบบประเมินผลงานมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	3. แบบสังเกตทักษะการทำงานมีความสอดคล้องกับชุด กิจกรรม เรื่อง กิจกรรมภาพนามธรรมAbstract	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5	ด้านประโยชน์					
	1. ชุดกิจกรรมเรื่อง เรื่อง กิจกรรมภาพนามธรรม Abstract ทำให้ผู้เรียนเข้าใจงานทัศนศิลป์ของศิลปะ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	2. ชุดกิจกรรมเรื่อง เรื่อง กิจกรรมภาพนามธรรม Abstract ทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการทางการคิด	+1	0	+1	0.67	สอดคล้อง
	3. ชุดกิจกรรมเรื่อง เรื่อง กิจกรรมภาพนามธรรม Abstract ทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการวิจารณ์ผลงาน ศิลปะ	+1	0	+1	0.67	สอดคล้อง
	4. ชุดกิจกรรมเรื่อง เรื่อง กิจกรรมภาพนามธรรม Abstract ทำให้ผู้เรียนเข้าใจกระบวนการสร้างสรรค์ ผลงานศิลปะ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	5. ชุดกิจกรรมเรื่อง เรื่อง กิจกรรมภาพนามธรรม Abstract ทำให้ผู้เรียนมีสุนทรียภาพ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ตารางที่ 12 ตารางสรุปแบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987)

ข้อ ที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ความ สอดคล้อง	การแปล ความ
		1	2	3		
1	เขียนด้วยภาษาที่ชัดเจนและเข้าใจง่ายสามารถตีความได้	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2	ข้อความมีความสอดคล้องสัมพันธ์ตรงประเด็นที่ต้องการกับเกณฑ์ประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3	จำนวนข้อความเหมาะสมกับการประเมิน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4	ข้อความเหมาะสมกับวัย พัฒนาการของนักเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
5	สามารถนำข้อความไปใช้ได้จริง	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ตารางที่ 13 ตารางการประเมินความสอดคล้องแบบประเมินผลงานสร้างสรรค์งานศิลปะของผู้เรียน

ข้อ ที่	ข้อความ	ผู้เชี่ยวชาญ			ระดับ ความ สอดคล้อง	การแปล ความ
		1	2	3		
1. ความหมายและความสมบูรณ์ของงาน						
1	สื่อความหมายได้ชัดเจน มีความละเอียด สวยงาม ประณีต	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2	สื่อความหมายได้ชัดเจน มีความละเอียด สวยงาม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3	สื่อความหมายได้ มีความละเอียดเหมาะสม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4	ไม่สามารถสื่อความหมายได้	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
2. ทักษะธาตุและการจัดองค์ประกอบของภาพ						
1	หลักทักษะธาตุ และการจัดองค์ประกอบของภาพ ครบทั้ง 3 ข้อ คือ 1. เอกภาพ 2. ความสมดุล 3. ความกลมกลืน	+1	+1	+1		
2	ใช้หลักทักษะธาตุ และการจัดองค์ประกอบของภาพ ได้ 2 ใน 3 ข้อ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3	ใช้หลักทักษะธาตุ และการจัดองค์ประกอบของภาพ ได้ 1 ใน 3 ข้อ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4	ไม่สามารถใช้หลักทักษะธาตุ และจัดองค์ประกอบของภาพได้	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3. ความคิดสร้างสรรค์						
1	รูปแบบแปลกใหม่เป็นของตนเอง	+1	+1	+1		
2	มีความแปลกใหม่ ปรับเปลี่ยนแก้ไข ต่อเติมเป็นของตนเองบางส่วน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3	มีการปรับเปลี่ยนแก้ไข ต่อเติมจากผลงานของคนอื่น	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4	เหมือนชิ้นงานคนอื่น	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4. เทคนิคการสร้างผลงาน						
1	ใช้เทคนิคหลากหลายมากกว่า 3 เทคนิคขึ้นไป มีความสวยงามน่าสนใจ	+1	+1	+1		
2	ใช้เทคนิคหลากหลาย 3 เทคนิค มีความสวยงาม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3	ใช้เทคนิคหลากหลาย 2 เทคนิค มีความสวยงาม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4	ใช้เทคนิค 1 เทคนิค ในการสร้างผลงาน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ
 - 1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง กิจกรรมภาพเหมือนจริง Realistic
 - 1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract
 - 1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Abstract
2. แบบบันทึกการรับรู้สุนทรียภาพ ArtFul Thinking
3. แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ
4. แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์งานศิลปะของผู้เรียน

1. แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางการคิดอย่างมีศิลปะ

1.1 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง กิจกรรมภาพเหมือนจริง Realistic

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1		
กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ (ทัศนศิลป์)	รายวิชา ศิลปะพื้นฐาน 3	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง กิจกรรมภาพเหมือนจริง Realistic		เวลา 4 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

ผลงานศิลปกรรม / แนวทางการทำงานของภาพเหมือนจริง Realistic ประวัติของศิลปินและเทคนิควิธีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์สาขาจิตรกรรม สถาปัตยกรรม และสื่อผสมที่มีชื่อเสียง การนำมาปรับใช้ในการสร้างผลงานทางทัศนศิลป์ของตนเอง

2. มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด

- ศ 1.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์
- ม.4-6/4 มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และกระบวนการที่สูงขึ้นในการสร้างงานทัศนศิลป์
- ม.4-6/7 วิเคราะห์และอธิบายจุดมุ่งหมายของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และเนื้อหาเพื่อสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์
- ม.4-6/10 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- 3.1 ความสามารถในการสื่อสาร
- 3.2 ความสามารถในการคิด
- 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ 2) ทักษะการประยุกต์ใช้ 3) ทักษะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ
- 3.3 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) อธิบายความเป็นมาจุดมุ่งหมายของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และเนื้อหาเพื่อสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ได้ (K)
- 2) วิเคราะห์ผลงานของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และเนื้อหาในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ได้ (P)
- 3) ปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และกระบวนการที่ได้จากการวิเคราะห์ผลงานของศิลปินได้ (P)

4) บอกถึงความงาม ประโยชน์ และคุณค่าของผลงานศิลปะที่ศิลปินสร้างสรรค์ได้ (A)

5. สารการเรียนรู้แกนกลาง

- 1) วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์
- 2) เทคนิค วัสดุ อุปกรณ์ กระบวนการในการสร้างงานทัศนศิลป์
- 3) จุดมุ่งหมายของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และเนื้อหาในการสร้างงานทัศนศิลป์
- 4) การสร้างงานทัศนศิลป์จากแนวคิดและวิธีการของศิลปิน

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้พื้นฐาน เรื่อง รูปแบบการสร้างผลงานทัศนศิลป์ ภาพเหมือนจริง

Realistic

1. ครูแนะนำกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด Artful Thinking ว่าเป็นการพัฒนาการคิดผ่านงานศิลปะ ที่เน้นเรื่องประสบการณ์และการชื่นชมงานศิลปะ โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนคิดอย่างรอบคอบ มีเหตุและผล คิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งมี 6 แนวคิดกิจกรรม ดังนี้

- 1.1 แนวคิดกิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting
- 1.2 แนวคิดกิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints
- 1.3 แนวคิดกิจกรรมค้นหาความซับซ้อน Finding Complexity
- 1.4 แนวคิดกิจกรรมการสังเกตและการอธิบาย Observing & Describing
- 1.5 แนวคิดกิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating
- 1.6 แนวคิดกิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning

(ซึ่งในชั่วโมงนี้เราจะใช้แนวคิดกิจกรรมที่ 1.1, 1.2, และ 1.5)

และ ภาพเหมือนจริง Realistic นี้ เป็นรูปแบบของการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์รูปแบบเหมือนจริง เป็นการนำทัศนธาตุต่าง ๆ มาสร้างสรรค์โดยการจัดองค์ประกอบศิลป์ แสดงรายละเอียดของผลงานให้เหมือนจริงดังที่ตามองเห็น

2. ครูเริ่ม แนวคิดกิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating

2.1 ครูแจกแบบบันทึก Artful Thinking No.1 ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น เพื่อใช้ในการแสดงความคิดเห็นและบันทึกข้อมูลที่นักเรียนจะต้องสืบค้น

2.2 ครูฉายสไลด์รูปภาพและมีหัวข้อว่า “ศิลปะภาพเหมือนจริง Realistic” บนจอโปรเจคเตอร์ และตั้งคำถามให้นักเรียนบันทึกลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.1 ดังนี้

ชุดคำถาม

1. นักเรียนเห็นอะไรในภาพวาดนี้บ้าง
2. ภาพวาดนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร ดีหรือไม่
3. นักเรียนรู้สึกอะไรเมื่อเห็นภาพวาดนี้
4. ถ้าสมมติว่านักเรียนเป็นผู้วาดภาพนี้ จงอธิบายว่าทำไมจึงวาดภาพนี้
5. นักเรียนชอบอะไรในภาพวาดนี้ เพราะอะไร
6. นักเรียนอยากปรับปรุงอะไร หรือเปลี่ยนอะไรในภาพวาดนี้หรือไม่ และจะเปลี่ยนเป็นอะไร อธิบาย

2.3 เมื่อนักเรียนบันทึกเสร็จแล้ว ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับภาพวาด โดยครูให้ชื่อภาพวาด และชื่อศิลปินที่วาดภาพ เป็นแนวทางในการสืบค้น มีดังนี้

ข้อมูลที่ควรสืบค้น

1. ศิลปินใช้เทคนิคกระบวนการใดในการสร้างสรรค์ผลงาน
2. ศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงาน มีประวัติความเป็นมาอย่างไร
3. ภาพผลงานที่เห็นเป็นภาพผลงานประเภทใด อยู่ในยุคสมัยใด

ขั้นที่ 2 ให้นักเรียนร่วมกันทำการวิเคราะห์ภาพ สรุปรายภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์ เทคนิควิธีการ และการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน

3. ครูเริ่มแนวคิดกิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints

3.1 ให้นักครูสร้างกระดาน โดยแบ่งกระดานเป็นตาราง ดังนี้

See ฉันเห็น.....	Think ฉันคิดว่า.....	Wonder ฉันสงสัยว่า.....

3.2 ครูแจกกระดาษ Post it ให้นักเรียนคนละ 3 แผ่น (แผ่นกระดาษ Post it ควรแยกสีตามตาราง)

3.3 ให้นักเรียนเขียนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ “ศิลปะภาพเหมือนจริง Realistic” ลง ใน แผ่นกระดาษ Post it โดย

- ช่อง See ฉันเห็น... อาจใช้คำตอบจากข้อ 1. นักเรียนเห็นอะไรในภาพวาดนี้บ้าง จากที่นักเรียนที่บันทึกลงแบบบันทึก Artful Thinking No.1 ไปแล้ว
- ช่อง Think ฉันคิดว่า.... อาจใช้คำตอบจากข้อ 3. นักเรียนรู้สึกอะไรเมื่อเห็นภาพวาด นี้ จากที่นักเรียนที่บันทึกลงแบบบันทึก Artful Thinking No.1 ไปแล้ว
- ช่อง Wonder ฉันสงสัยว่า ให้นักเรียนใช้ความคิดอย่างอิสระ

3.4 จากนั้นให้นักเรียนนำ กระดาษ Post it ไปแปะบนกระดาน แยกตามช่อง และ สำนวความคิดของเพื่อน ว่ามีเหมือนหรือแตกต่างจากความคิดของตนเองหรือไม่

3.5 ให้นักเรียนบันทึกความคิดที่นักเรียนสนใจ โดยบันทึกลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.1

ขั้นที่ 3 ตีความ นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็น

4. จากการพูดคุยแลกเปลี่ยน สำนวความคิดเห็นของเพื่อนในห้องแล้ว ให้นักเรียนเลือกสิ่ง ที่ชอบ เรื่องราวที่สนใจ หรือ ความรู้สึกส่วนตัว บันทึกรายละเอียด แบบบันทึก Artful Thinking No.1 เช่น ชอบ.....เพราะ.... มีความหมายว่า..... สัญลักษณ์ที่ใช้แทนกันได้..... เขียนบรรยาย

ขั้นที่ 4 เชื่อมโยง นักเรียนเริ่มสร้างผลงานทัศนศิลป์ของตนเอง ให้สอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก จินตนาการ

5. ครูเริ่มแนวคิดกิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting

5.1 ให้นักเรียนลองคิดว่าตนเองเป็นศิลปินที่จะสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชิ้นนี้ออกมา 1 ชิ้น โดยนำสิ่งที่ตนเองชอบ เรื่องราวที่ตนเองได้บันทึกลงไปแล้วนั้นมาปรับเปลี่ยนเป็นภาพวาด ในแนวคิดของตนเอง

5.2 โดยครูมีหัวข้อให้ว่า “ พื้นที่ส่วนตัว ”

5.3 ให้นักเรียนเริ่มร่างภาพ ครูคอยเดินดูให้คำแนะนำให้นักเรียนทำงานไปในทิศทางของ ศิลปะภาพเหมือนจริง Realistic

ขั้นที่ 5 ตัดสิน นักเรียนตัดสินจากการรับรู้ของตนเอง

6. ครูสั่งการบ้าน ให้นักเรียนร่างภาพศิลปะภาพเหมือนจริง Realistic ในหัวข้อ “ พื้นที่ส่วนตัว ” โดยบันทึกขั้นตอนการทำงานของตนเองอย่างละเอียด ลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.1 เพื่อเป็นการวางแผนแนวทางในการทำงาน มีหัวข้อต้องบันทึกมีดังนี้ 1. การจัดองค์ประกอบภาพ 2. การเตรียมอุปกรณ์ 3. การเลือกใช้สี 4. เทคนิคการลงสี

ชั่วโมงที่ 2

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้พื้นฐาน เรื่อง รูปแบบการสร้างผลงานทัศนศิลป์ ภาพเหมือนจริง Realistic

1. ครูแนะนำกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด Artful Thinking ซึ่งมี 6 แนวคิดกิจกรรม ดังนี้
 - 1.1 แนวคิดกิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting
 - 1.2 แนวคิดกิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints
 - 1.3 แนวคิดกิจกรรมค้นหาความซับซ้อน Finding Complexity
 - 1.4 แนวคิดกิจกรรมการสังเกตและการอธิบาย Observing & Describing
 - 1.5 แนวคิดกิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating
 - 1.6 แนวคิดกิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning
 (ซึ่งในชั่วโมงนี้เราจะใช้แนวคิดกิจกรรมที่ 1.3 และ 1.4)

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ภาพ สักรวจภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์

2. ครูแจกแบบบันทึก Artful Thinking No.2 ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
 - 2.1 ครูเริ่มแนวคิดกิจกรรมค้นหาความซับซ้อน Finding Complexity
 - 2.2 ครูให้นักเรียนแต่ละคน ค้นหาความซับซ้อนของภาพร่างของตนเอง โดยมีข้อคำถามดังนี้
 1. ภาพร่างมีการใช้ทัศนธาตุใดบ้าง (จุด เส้น สี รูปร่าง รูปทรง แสงเงา ฯ)
 2. เรื่องราวในภาพวาดสื่อถึงอะไร สิ่งที่ตั้งใจใส่เข้าไป และมีความหมายว่าอะไร
 3. ใช้เทคนิคใดในการลงสี เกี่ยวข้องกับแนวความคิดหรือไม่ อธิบาย
3. แนวคิดกิจกรรมการสังเกตและการอธิบาย Observing & Describing
 - 3.1 ครูทำฉลากลำดับเลขที่ ของนักเรียนทั้งห้อง
 - 3.2 ให้นักเรียนจับฉลากเลือกเพื่อน 1 คน แล้วสลับกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพร่างของคนที่ยับฉลากได้
 - 3.3 ให้เพื่อนบันทึกความคิดเห็นลง แบบบันทึก Artful Thinking No.2

ขั้นที่ 3 ตีความ โดยการให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็น

4. เมื่อได้อ่านความคิดเห็นของเพื่อนแล้ว ให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่สนใจในความคิดเห็นของเพื่อน ลงใน แบบบันทึก Artful Thinking No.2 ของตนเอง และบอกการนำไปปรับใช้กับงานของตนเอง

ขั้นที่ 4 เชื่อมโยง สู่การสร้างผลงานทัศนศิลป์ โดยการให้นักเรียนสร้างผลงานทัศนศิลป์ของตนเอง

5. นักเรียนปรับแก้ภาพร่างของตนเอง

ขั้นที่ 5 ตัดสิน โดยการให้นักเรียนตัดสินจากการรับรู้ของตนเอง

6. เมื่อนักเรียนพอใจกับแบบภาพร่างของตนเองแล้ว ครูสั่งการบ้าน ให้นักเรียนวาดภาพศิลปะภาพเหมือนจริง Realistic ในหัวข้อ “ พื้นที่ส่วนตัว ” ลงในกระดาษไม้ ขนาด A3 ลงสีด้วยเทคนิคที่ตนเองได้วางแผนไว้

ชั่วโมงที่ 3

ชั่วโมงปฏิบัติงาน

ครูให้คำแนะนำเกี่ยวกับการร่างภาพลงบนกระดาษไม้ของนักเรียน การวางแผนการทำงาน ในการวาดภาพศิลปะภาพเหมือนจริง Realistic หัวข้อ “ พื้นที่ส่วนตัว ” และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเทคนิคการลงสี การใช้สี การใช้อุปกรณ์ ของนักเรียนเป็นรายบุคคล

ชั่วโมงที่ 4

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้พื้นฐาน เรื่อง รูปแบบการสร้างผลงานทัศนศิลป์ ภาพเหมือนจริง Realistic

1. ครูแนะนำกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด Artful Thinking ซึ่งมี 6 แนวคิดกิจกรรม ดังนี้
 - 1.1 แนวคิดกิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting
 - 1.2 แนวคิดกิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints
 - 1.3 แนวคิดกิจกรรมค้นหาความซับซ้อน Finding Complexity
 - 1.4 แนวคิดกิจกรรมการสังเกตและการอธิบาย Observing & Describing
 - 1.5 แนวคิดกิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating
 - 1.6 แนวคิดกิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning
 (ซึ่งในชั่วโมงนี้เราจะใช้แนวคิดกิจกรรมที่ 1.6)

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ภาพ สำรวจภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์

2. ครูแจกแบบบันทึก Artful Thinking No.3 ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
 - 2.1 ครูให้นักเรียนบันทึก ปัญหา และอุปสรรคในการทำงาน และบอกสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่จากการทำงานชิ้นนี้ บันทึกลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.3
 - 2.2 ครูให้นักเรียนตอบคำถาม ในชุดคำถามในแบบบันทึก Artful Thinking No.1 อีกครั้ง

ชุดคำถาม

1. นักเรียนเห็นอะไรในภาพวาดนี้บ้าง
2. ภาพวาดนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร ดีหรือไม่
3. นักเรียนรู้สึกอะไรเมื่อเห็นภาพวาดนี้
4. ถ้าสมมติว่านักเรียนเป็นผู้วาดภาพนี้ จงอธิบายว่าทำไมจึงวาดภาพนี้
5. นักเรียนชอบอะไรในภาพวาดนี้ เพราะอะไร
6. นักเรียนอยากปรับปรุงอะไร หรือเปลี่ยนอะไรในภาพวาดนี้หรือไม่ และจะเปลี่ยนเป็นอะไร อธิบาย

ขั้นที่ 3 ตีความ โดยการให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็น

3. ให้นักเรียนทุกคนนำผลงานของตนเองมาวางเรียงกันบริเวณหน้าห้องเรียน โดยเรียงแถวละ 10 ภาพ
 - 3.1 ครูพิจารณาเลือกภาพผลงานของนักเรียนที่มีความน่าสนใจด้านเนื้อหา องค์ประกอบภาพ และการใช้ทัศนธาตุ ใช้เป็นตัวอย่างในการวิจารณ์ผลงาน
 - 3.2 ครูสุ่มเลขที่นักเรียนจำนวน 3 – 5 คน ให้นักเรียนตีความผลงานที่ครูเลือก ให้เพื่อนฟัง
 - 3.3 ให้เจ้าของงานนำเสนอผลงาน แนวความคิด เทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นที่ 4 เชื่อมโยง ผลงานทัศนศิลป์ของตนเอง ให้สอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก จินตนาการ

4. ให้นักเรียนอธิบายผลงานของตนเองว่าได้หลักการคิด เทคนิค หรือสัญลักษณ์ที่ชื่นชอบใด มาใช้ในผลงานของตนเองบ้าง บันทึกลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.3

ขั้นที่ 5 ตัดสิน โดยการให้นักเรียนตัดสินจากการรับรู้ของตนเอง

5. ให้นักเรียนเลือกผลงานที่ตนเองชื่นชอบ 4 ด้าน พร้อมบอกเหตุผล (โดยแต่ละด้านสามารถลงชื่อเพื่อนซี้กันได้) บันทึกลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.3
 - ด้านที่ 1 ด้านความหมายและความสมบูรณ์ของงาน ชื่นชอบผลงานของ..... เพราะ.....
 - ด้านที่ 2 ด้านการจัดองค์ประกอบของภาพ ชอบผลงานของ..... เพราะ.....
 - ด้านที่ 3 ด้านความคิดสร้างสรรค์ ชอบผลงานของ..... เพราะ.....
 - ด้านที่ 4 เทคนิคการสร้างผลงาน ชอบผลงานของ..... เพราะ.....

7. การวัดผลประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
ประเมินการสร้างผลงานศิลปะ	แบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะ	ระดับคุณภาพ ดีมาก
ประเมินแบบบันทึกการคิด	แบบบันทึกการคิด Artful Thinking No.1	ระดับคุณภาพ ดีมาก
	แบบบันทึกการคิด Artful Thinking No.2	ระดับคุณภาพ ดีมาก
	แบบบันทึกการคิด Artful Thinking No.3	ระดับคุณภาพ ดีมาก
ประเมินการนำเสนอผลงาน	แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ร้อยละ 90 ผ่านเกณฑ์

8. สื่อการเรียนรู้

- 1) หนังสือเรียน ทศนศิลป์ ม.5
- 2) ตัวอย่างภาพ ภาพเหมือนจริง Realistic
- 3) กระดาษ post it
- 4) ใบงานบันทึกการคิด

9. แหล่งเรียนรู้

- 1) ห้องสมุด

10. บันทึกหลังการสอน

1. ปัญหา หรือสิ่งที่ต้องการพัฒนา

.....

.....

.....

.....

2. แนวทาง / วิธีการสอน / รูปแบบการสอน / เทคนิคที่ใช้พัฒนา หรือแก้ไขปัญหา

.....

.....

.....

.....

3. ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน

.....

.....

.....

.....

4. แนวทางการปรับปรุงการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ภาพตัวอย่าง ภาพเหมือนจริง Realistic

ศิลปิน : ฟรีดา คาร์โกล (Frida Kahlo)

ชื่อภาพ : Self-Portrait with Thorn Necklace and Hummingbird

1.2 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2		
กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ (ทัศนศิลป์)	รายวิชา ศิลปะพื้นฐาน 3	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract		เวลา 4 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

ผลงานศิลปกรรม / แนวทางการทำงานของภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract ประวัติของศิลปิน และเทคนิควิธีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์สาขาจิตรกรรม สถาปัตยกรรม และสื่อผสมที่มีชื่อเสียง การนำมาปรับใช้ในการสร้างผลงานทางทัศนศิลป์ของตนเอง

2. มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด

- ศ 1.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์
- ม.4-6/4 มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และกระบวนการที่สูงขึ้นในการสร้างงานทัศนศิลป์
- ม.4-6/7 วิเคราะห์และอธิบายจุดมุ่งหมายของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และเนื้อหาเพื่อสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์
- ม.4-6/10 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- 3.1 ความสามารถในการสื่อสาร
- 3.2 ความสามารถในการคิด
- 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ 2) ทักษะการประยุกต์ใช้ 3) ทักษะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ
- 3.3 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) อธิบายความเป็นมาจุดมุ่งหมายของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และเนื้อหาเพื่อสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ได้ (K)
- 2) วิเคราะห์ผลงานของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และเนื้อหาในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ได้ (P)
- 3) ปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และกระบวนการที่ได้จากการวิเคราะห์ผลงานของศิลปินได้ (P)
- 4) บอกถึงความงาม ประโยชน์ และคุณค่าของผลงานศิลปะที่ศิลปินสร้างสรรค์ได้ (A)

5. สารการเรียนรู้แกนกลาง

- 1) วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์
- 2) เทคนิค วัสดุ อุปกรณ์ กระบวนการในการสร้างงานทัศนศิลป์
- 3) จุดมุ่งหมายของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และเนื้อหาในการสร้างงานทัศนศิลป์
- 4) การสร้างงานทัศนศิลป์จากแนวคิดและวิธีการของศิลปิน

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้พื้นฐาน เรื่อง รูปแบบการสร้างผลงานทัศนศิลป์ ภาพกึ่งนามธรรม Semi

Abstract

1. ครูแนะนำกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด Artful Thinking ว่าเป็นการพัฒนาการคิดผ่านงานศิลปะ ที่เน้นเรื่องประสบการณ์และการชื่นชมงานศิลปะ โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนคิดอย่างรอบคอบ มีเหตุและผล คิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งมี 6 แนวคิดกิจกรรม ดังนี้

- 1.1 แนวคิดกิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting
- 1.2 แนวคิดกิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints
- 1.3 แนวคิดกิจกรรมค้นหาความซับซ้อน Finding Complexity
- 1.4 แนวคิดกิจกรรมการสังเกตและการอธิบาย Observing & Describing
- 1.5 แนวคิดกิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating
- 1.6 แนวคิดกิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning

(ซึ่งในชั่วโมงนี้เราจะใช้แนวคิดกิจกรรมที่ 1.1, 1.2, และ 1.5)

และ **ภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract คือ** การสร้างสรรค์งานศิลปะในลักษณะบิดเบือนไปจากของจริง โดยจะให้ความสำคัญกับรูปแบบที่เหมือนจริงน้อยลง แต่ให้ความสำคัญกับรูปแบบจากความคิดของศิลปินมากขึ้น เพื่อสื่อความงามในการรับรู้ให้เข้าใจง่ายและรวดเร็ว การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์รูปแบบแบบตัดทอน เป็นการนำทัศนธาตุมาจัดองค์ประกอบศิลป์ของผลงาน โดยการบิดเบือนไปจากของจริงตามความคิดสร้างสรรค์ของศิลปินเพื่อสื่อความงามในการรับรู้ให้เข้าใจง่ายและรวดเร็ว

2. ครูเริ่ม แนวคิดกิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating

2.1 ครูแจกแบบบันทึก Artful Thinking No.1 ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น เพื่อใช้ในการแสดงความคิดเห็นและบันทึกข้อมูลที่นักเรียนจะต้องสืบค้น

2.2 ครูฉายสไลด์รูปภาพและมีข้อว่า “ศิลปะภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract” บนจอโปรเจคเตอร์ และตั้งคำถามให้นักเรียนบันทึกลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.1 ดังนี้

ชุดคำถาม

1. นักเรียนเห็นอะไรในภาพวาดนี้บ้าง
2. ภาพวาดนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร ดีหรือไม่
3. นักเรียนรู้สึกอะไรเมื่อเห็นภาพวาดนี้
4. ถ้าสมมติว่านักเรียนเป็นผู้วาดภาพนี้ จงอธิบายว่าทำไมจึงวาดภาพนี้
5. นักเรียนชอบอะไรในภาพวาดนี้ เพราะอะไร
6. นักเรียนอยากปรับปรุงอะไร หรือเปลี่ยนอะไรในภาพวาดนี้หรือไม่ และจะเปลี่ยนเป็นอะไร อธิบาย

2.3 เมื่อนักเรียนบันทึกเสร็จแล้ว ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับภาพวาด โดยครูให้ชื่อภาพวาด และชื่อศิลปินที่วาดภาพ เป็นแนวทางในการสืบค้น มีดังนี้

- ข้อมูลที่ควรสืบค้น
1. ศิลปินใช้เทคนิคกระบวนการใดในการสร้างสรรค์ผลงาน
 2. ศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงาน มีประวัติความเป็นมาอย่างไร
 3. ภาพผลงานที่เห็นเป็นภาพผลงานประเภทใด อยู่ในยุคสมัยใด

ขั้นที่ 2 ให้นักเรียนร่วมกันทำการวิเคราะห์ภาพ สำนวณภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์ เทคนิควิธีการ และการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน

3. ครูเริ่มแนวคิดกิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints

3.1 ให้ครูสร้างกระดาน โดยแบ่งกระดานเป็นตาราง ดังนี้

See ฉันเห็น.....	Think ฉันคิดว่า.....	Wonder ฉันสงสัยว่า.....

3.2 ครูแจกกระดาษ Post it ให้นักเรียนคนละ 3 แผ่น (แผ่นกระดาษ Post it ควรแยกสีตามตาราง)

3.3 ให้นักเรียนเขียนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ “ศิลปะภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract ” ลงในแผ่นกระดาษ Post it โดย

- ช่อง See ฉันเห็น... อาจใช้คำตอบจากข้อ 1. นักเรียนเห็นอะไรในภาพวาดนี้บ้าง จากที่นักเรียนที่บันทึกลงแบบบันทึก Artful Thinking No.1 ไปแล้ว
- ช่อง Think ฉันคิดว่า.... อาจใช้คำตอบจากข้อ 3. นักเรียนรู้สึกอะไรเมื่อเห็นภาพวาด นี้ จากที่นักเรียนที่บันทึกลงแบบบันทึก Artful Thinking No.1 ไปแล้ว
- ช่อง Wonder ฉันสงสัยว่า ให้นักเรียนใช้ความคิดอย่างอิสระ

3.4 จากนั้นให้นักเรียนนำ กระดาษ Post it ไปแปะบนกระดาน แยกตามช่อง และสำรวจความคิดของเพื่อน ว่ามีเหมือนหรือแตกต่างจากความคิดของตนเองหรือไม่

3.5 ให้นักเรียนบันทึกความคิดที่นักเรียนสนใจ โดยบันทึกลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.1

ขั้นที่ 3 ตีความ นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็น

4. จากการพูดคุยแลกเปลี่ยน สำรวจความคิดเห็นของเพื่อนในห้องแล้ว ให้นักเรียนเลือกสิ่งที่ชอบ เรื่องราวที่สนใจ หรือ ความรู้สึกส่วนตัว บันทึกรายละเอียด แบบบันทึก Artful Thinking No.1 เช่น ชอบ.....เพราะ..... มีความหมายว่า..... สัญลักษณ์ที่ใช้แทนกันได้..... เขียนบรรยาย

ขั้นที่ 4 เชื่อมโยง นักเรียนเริ่มสร้างผลงานทัศนศิลป์ของตนเอง ให้สอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก จินตนาการ

5. ครูเริ่มแนวคิดกิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting

5.1 ให้นักเรียนลองคิดว่าตนเองเป็นศิลปินที่จะสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชิ้นนี้ออกมา

1 ชิ้น โดยนำสิ่งที่ตนเองชอบ เรื่องราวที่ตนเองได้บันทึกลงไปแล้วนั้นมาปรับเปลี่ยนเป็นภาพวาดในแนวคิดของตนเอง

5.2 โดยครูมีหัวข้อให้ว่า “ ประเทศไทย ”

5.3 ให้นักเรียนเริ่มร่างภาพ ครูคอยเดินดูให้คำแนะนำให้นักเรียนทำงานไปในทิศทางของศิลปะภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract

ขั้นที่ 5 ตัดสิน นักเรียนตัดสินจากการรับรู้ของตนเอง

6. ครูสั่งการบ้าน ให้นักเรียนร่างภาพศิลปะภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract ในหัวข้อ “ ประเทศไทย ” โดยบันทึกขั้นตอนการทำงานของตนเองอย่างละเอียด ลงในแบบบันทึก Artful

Thinking No.1 เพื่อเป็นการวางแผนแนวทางในการทำงาน มีหัวข้อต้องบันทึกมีดังนี้ 1. การจัดองค์ประกอบภาพ 2. การเตรียมอุปกรณ์ 3. การเลือกใช้สี 4. เทคนิคการลงสี

ชั่วโมงที่ 2

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้พื้นฐาน เรื่อง รูปแบบการสร้างผลงานทัศนศิลป์ ภาพกึ่งนามธรรม Semi

Abstract

1. ครูแนะนำกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด Artful Thinking ซึ่งมี 6 แนวคิดกิจกรรม ดังนี้
 - 1.1 แนวคิดกิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting
 - 1.2 แนวคิดกิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints
 - 1.3 แนวคิดกิจกรรมค้นหาความซับซ้อน Finding Complexity
 - 1.4 แนวคิดกิจกรรมการสังเกตและการอธิบาย Observing & Describing
 - 1.5 แนวคิดกิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating
 - 1.6 แนวคิดกิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning
 (ซึ่งในชั่วโมงนี้เราจะใช้แนวคิดกิจกรรมที่ 1.3 และ 1.4)

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ภาพ สสำรวจภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์

2. ครูแจกแบบบันทึก Artful Thinking No.2 ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น
 - 2.1 ครูเริ่มแนวคิดกิจกรรมค้นหาความซับซ้อน Finding Complexity
 - 2.2 ครูให้นักเรียนแต่ละคน ค้นหาความซับซ้อนของภาพร่างของตนเอง โดยมีข้อคำถามดังนี้
 1. ภาพร่างมีการใช้ทัศนธาตุใดบ้าง (จุด เส้น สี รูปร่าง รูปทรง แสงเงา ฯ)
 2. เรื่องราวในภาพวาดสื่อถึงอะไร สิ่งที่ตั้งใจใส่เข้าไป และมีความหมายว่าอะไร
 3. ใช้เทคนิคใดในการลงสี เกี่ยวข้องกับแนวความคิดหรือไม่ อธิบาย
3. แนวคิดกิจกรรมการสังเกตและการอธิบาย Observing & Describing
 - 3.1 ครูทำฉลากลำดับเลขที่ ของนักเรียนทั้งห้อง
 - 3.2 ให้นักเรียนจับฉลากเลือกเพื่อน 1 คน แล้วสลับกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพร่างของคนที่จับฉลากได้
 - 3.3 ให้เพื่อนบันทึกความคิดเห็นลง แบบบันทึก Artful Thinking No.2

ขั้นที่ 3 ตีความ โดยการให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็น

4. เมื่อได้อ่านความคิดเห็นของเพื่อนแล้ว ให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่น่าสนใจในความคิดเห็นของเพื่อน ลงใน แบบบันทึก Artful Thinking No.2 ของตนเอง และบอกการนำไปปรับใช้กับงานของตนเอง

ขั้นที่ 4 เชื่อมโยง สู่การสร้างผลงานทัศนศิลป์ โดยการให้นักเรียนสร้างผลงานทัศนศิลป์ของตนเอง

5. นักเรียนปรับแก้ภาพร่างของตนเอง

ขั้นที่ 5 ตัดสิน โดยการให้นักเรียนตัดสินจากการรับรู้ของตนเอง

6. เมื่อนักเรียนพอใจกับแบบภาพร่างของตนเองแล้ว ครูสั่งการบ้าน ให้นักเรียนวาดภาพศิลปะภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract ในหัวข้อ “ ประเทศไทย ” ลงในกระดาษไม้ ขนาด A3 ลงสีด้วยเทคนิคที่ตนเองได้วางแผนไว้

ชั่วโมงที่ 3

ชั่วโมงปฏิบัติงาน

ครูให้คำแนะนำเกี่ยวกับการร่างภาพลงบนกระดาษไม้ของนักเรียน การวางแผนการทำงาน ในการวาดภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract ในหัวข้อ “ ประเทศไทย ” และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเทคนิคการลงสี การใช้สี การใช้อุปกรณ์ ของนักเรียนเป็นรายบุคคล

ชั่วโมงที่ 4

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้พื้นฐาน เรื่อง รูปแบบการสร้างผลงานทัศนศิลป์ ภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract

1. ครูแนะนำกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด Artful Thinking ซึ่งมี 6 แนวคิดกิจกรรม ดังนี้
 - 1.1 แนวคิดกิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting
 - 1.2 แนวคิดกิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints
 - 1.3 แนวคิดกิจกรรมค้นหาความซับซ้อน Finding Complexity
 - 1.4 แนวคิดกิจกรรมการสังเกตและการอธิบาย Observing & Describing
 - 1.5 แนวคิดกิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating
 - 1.6 แนวคิดกิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning
 (ซึ่งในชั่วโมงนี้เราจะใช้แนวคิดกิจกรรมที่ 1.6)

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ภาพ สำรวจภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์

2. ครูแจกแบบบันทึก Artful Thinking No.3 ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น

- 2.1 ครูให้นักเรียนบันทึก ปัญหา และอุปสรรคในการทำงาน และบอกสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่จากการทำงานชิ้นนี้ บันทึกลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.3

2.2 ครูให้นักเรียนตอบคำถาม ในชุดคำถามในแบบบันทึก Artful Thinking No.1 อีกครั้ง

ชุดคำถาม

1. นักเรียนเห็นอะไรในภาพวาดนี้บ้าง
2. ภาพวาดนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร ดีหรือไม่
3. นักเรียนรู้สึกอะไรเมื่อเห็นภาพวาดนี้
4. ถ้าสมมติว่านักเรียนเป็นผู้วาดภาพนี้ จงอธิบายว่าทำไมจึงวาดภาพนี้
5. นักเรียนชอบอะไรในภาพวาดนี้ เพราะอะไร
6. นักเรียนอยากปรับปรุงอะไร หรือเปลี่ยนอะไรในภาพวาดนี้หรือไม่ และจะเปลี่ยนเป็นอะไร อธิบาย

ขั้นที่ 3 ตีความ โดยการให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็น

3. ให้นักเรียนทุกคนนำผลงานของตนเองมาวางเรียงกันบริเวณหน้าห้องเรียน โดยเรียงแถวละ 10 ภาพ

- 3.1 ครูพิจารณาเลือกภาพผลงานของนักเรียนที่มีความน่าสนใจด้านเนื้อหา องค์ประกอบภาพ และการใช้ทัศนธาตุ ใช้เป็นตัวอย่างในการวิจารณ์ผลงาน
- 3.2 ครูสุ่มเลขที่นักเรียนจำนวน 3 – 5 คน ให้นักเรียนตีความผลงานที่ครูเลือก ให้เพื่อนฟัง
- 3.3 ให้เจ้าของงานนำเสนอผลงาน แนวความคิด เทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นที่ 4 เชื่อมโยง ผลงานทัศนศิลป์ของตนเอง ให้สอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก จินตนาการ

4. ให้นักเรียนอธิบายผลงานของตนเองว่าได้หลักการคิด เทคนิค หรือสัญลักษณ์ที่ชื่นชอบใด มาใช้ในผลงานของตนเองบ้าง บันทึกลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.3

ขั้นที่ 5 ตัดสิน โดยการให้นักเรียนตัดสินจากการรับรู้ของตนเอง

5. ให้นักเรียนเลือกผลงานที่ตนเองชื่นชอบ 4 ด้าน พร้อมบอกเหตุผล (โดยแต่ละด้านสามารถลงชื่อเพื่อนซ้ำกันได้) บันทึกลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.3

ด้านที่ 1 ด้านความหมายและความสมบูรณ์ของงาน ชื่นชอบผลงานของ..... เพราะ.....

ด้านที่ 2 ด้านการจัดองค์ประกอบของภาพ ชอบผลงานของ..... เพราะ.....

ด้านที่ 3 ด้านความคิดสร้างสรรค์ ชอบผลงานของ..... เพราะ.....

ด้านที่ 4 เทคนิคการสร้างผลงาน ชอบผลงานของ..... เพราะ.....

7. การวัดผลประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
ประเมินการสร้างผลงานศิลปะ	แบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะ	ระดับคุณภาพ ดีมาก
ประเมินบันทึกการคิด	แบบบันทึกการคิด Artful Thinking No.1	ระดับคุณภาพ ดีมาก
	แบบบันทึกการคิด Artful Thinking No.2	ระดับคุณภาพ ดีมาก
	แบบบันทึกการคิด Artful Thinking No.3	ระดับคุณภาพ ดีมาก
ประเมินการนำเสนอผลงาน	แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ร้อยละ 90 ผ่านเกณฑ์

8. สื่อการเรียนรู้

- 1) หนังสือเรียน ทศนศิลป์ ม.5
- 2) ตัวอย่างภาพ กึ่งนามธรรม Semi Abstract
- 3) กระดาษ post it
- 4) ใบงานบันทึกการคิด

9. แหล่งเรียนรู้

- 1) ห้องสมุด

10. บันทึกหลังการสอน

1. ปัญหา หรือสิ่งที่ต้องการพัฒนา

.....

.....

.....

.....

2. แนวทาง / วิธีการสอน / รูปแบบการสอน / เทคนิคที่ใช้พัฒนา หรือแก้ไขปัญหา

.....

.....

.....

3. ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน

.....

.....

.....

4. แนวทางการปรับปรุงการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

วันที่ เดือน พ.ศ.

ตัวอย่างภาพ กึ่งนามธรรม Semi Abstract

ศิลปิน : ปาโบล ปิกัสโซ (Pablo Picasso)

ชื่อภาพ : Girl before a Mirror

1.3 แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง กิจกรรมภาพกึ่งนามธรรม Abstract

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3		
กลุ่มสาระการเรียนรู้ ศิลปะ (ทัศนศิลป์)	รายวิชา ศิลปะพื้นฐาน 3	ชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง กิจกรรมภาพนามธรรม Abstract		เวลา 4 ชั่วโมง

1. สาระสำคัญ

ผลงานศิลปกรรม / แนวทางการทำงานของภาพนามธรรม Abstract ประวัติของศิลปินและเทคนิควิธีการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคในการสร้างสรรค์ผลงานทางทัศนศิลป์สาขาจิตรกรรม สถาปัตยกรรม และสื่อผสมที่มีชื่อเสียง การนำมาปรับใช้ในการสร้างผลงานทางทัศนศิลป์ของตนเอง

2. มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัด

- ศ 1.1 ม.4-6/3 วิเคราะห์การเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์
- ม.4-6/4 มีทักษะและเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และกระบวนการที่สูงขึ้นในการสร้างงานทัศนศิลป์
- ม.4-6/7 วิเคราะห์และอธิบายจุดมุ่งหมายของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และเนื้อหาเพื่อสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์
- ม.4-6/10 สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์

3. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

- 3.1 ความสามารถในการสื่อสาร
- 3.2 ความสามารถในการคิด
- 1) ทักษะการคิดวิเคราะห์ 2) ทักษะการประยุกต์ใช้ 3) ทักษะการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ
- 3.3 ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

4. จุดประสงค์การเรียนรู้

- 1) อธิบายความเป็นมาจุดมุ่งหมายของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และเนื้อหาเพื่อสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ได้ (K)
- 2) วิเคราะห์ผลงานของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และเนื้อหาในการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ได้ (P)
- 3) ปฏิบัติการสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ และกระบวนการที่ได้จากการวิเคราะห์ผลงานของศิลปินได้ (P)
- 4) บอกถึงความงาม ประโยชน์ และคุณค่าของผลงานศิลปะที่ศิลปินสร้างสรรค์ได้ (A)

5. สารการเรียนรู้แกนกลาง

- 1) วัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิคของศิลปินในการแสดงออกทางทัศนศิลป์
- 2) เทคนิค วัสดุ อุปกรณ์ กระบวนการในการสร้างงานทัศนศิลป์
- 3) จุดมุ่งหมายของศิลปินในการเลือกใช้วัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค และเนื้อหาในการสร้างงานทัศนศิลป์
- 4) การสร้างงานทัศนศิลป์จากแนวคิดและวิธีการของศิลปิน

6. กิจกรรมการเรียนรู้

ชั่วโมงที่ 1

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้พื้นฐาน เรื่อง รูปแบบการสร้างผลงานทัศนศิลป์ ภาพนามธรรม Abstract

1. ครูแนะนำกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด Artful Thinking ว่าเป็นการพัฒนาการคิดผ่านงานศิลปะ ที่เน้นเรื่องประสบการณ์และการชื่นชมงานศิลปะ โดยมีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนคิดอย่างรอบคอบ มีเหตุและผล คิดอย่างเป็นระบบ ซึ่งมี 6 แนวคิดกิจกรรม ดังนี้

- 1.1 แนวคิดกิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting
 - 1.2 แนวคิดกิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints
 - 1.3 แนวคิดกิจกรรมค้นหาความซับซ้อน Finding Complexity
 - 1.4 แนวคิดกิจกรรมการสังเกตและการอธิบาย Observing & Describing
 - 1.5 แนวคิดกิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating
 - 1.6 แนวคิดกิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning
- (ซึ่งในชั่วโมงนี้เราจะใช้แนวคิดกิจกรรมที่ 1.1, 1.2, และ 1.5)

และ **ภาพนามธรรม Abstract** คือ การสร้างสรรค์งานศิลปะที่ไม่มีรูปแบบและเรื่องราวเหมือนจริง แต่มุ่งแสดงอารมณ์ความรู้สึกของศิลปินที่ถ่ายทอดลงในผลงาน การสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์รูปแบบตามความรู้สึก เป็นการนำทัศนธาตุมาใช้ในการจัดองค์ประกอบศิลป์และกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ความรู้สึก เช่น ความสนุกสนาน ความตื่นเต้น ความน่ากลัว ความเศร้า ความสับสน ความร้อนแรง ความรัก เป็นต้น

2. ครูเริ่ม แนวคิดกิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating

- 2.1 ครูแจกแบบบันทึก Artful Thinking No.1 ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น เพื่อใช้ในการแสดงความคิดเห็นและบันทึกข้อมูลที่นักเรียนจะต้องสืบค้น
- 2.2 ครูฉายสไลด์รูปภาพและมีข้ออ้างว่า “ศิลปะภาพนามธรรม Abstract” บนจอโปรเจคเตอร์ และตั้งคำถามให้นักเรียนบันทึกลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.1 ดังนี้

ชุดคำถาม

1. นักเรียนเห็นอะไรในภาพวาดนี้บ้าง
2. ภาพวาดนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร ดีหรือไม่
3. นักเรียนรู้สึกอะไรเมื่อเห็นภาพวาดนี้
4. ถ้าสมมติว่านักเรียนเป็นผู้วาดภาพนี้ จงอธิบายว่าทำไมจึงวาดภาพนี้
5. นักเรียนชอบอะไรในภาพวาดนี้ เพราะอะไร
6. นักเรียนอยากปรับปรุงอะไร หรือเปลี่ยนอะไรในภาพวาดนี้หรือไม่ และจะเปลี่ยนเป็นอะไร อธิบาย

2.3 เมื่อนักเรียนบันทึกเสร็จแล้ว ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับภาพวาด โดยครูให้ชื่อภาพวาด และชื่อศิลปินที่วาดภาพ เป็นแนวทางในการสืบค้น มีดังนี้

ข้อมูลที่ควรสืบค้น 1. ศิลปินใช้เทคนิคกระบวนการใดในการสร้างสรรค์ผลงาน

2. ศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงาน มีประวัติความเป็นมาอย่างไร
3. ภาพผลงานที่เห็นเป็นภาพผลงานประเภทใด อยู่ในยุคสมัยใด

ขั้นที่ 2 ให้นักเรียนร่วมกันทำการวิเคราะห์ภาพ สรุปรายภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์

เทคนิควิธีการและการสร้างสรรค์ผลงานของศิลปิน

3. ครูเริ่มแนวคิดกิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints

3.1 ให้ครูสร้างกระดาน โดยแบ่งกระดานเป็นตาราง ดังนี้

See ฉันเห็น.....	Think ฉันคิดว่า.....	Wonder ฉันสงสัยว่า.....

3.2 ครูแจกกระดาษ Post it ให้นักเรียนคนละ 3 แผ่น (แผ่นกระดาษ Post it ควรแยกสีตามตาราง)

3.3 ให้นักเรียนเขียนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับ “ศิลปะภาพนามธรรม Abstract ” ลงในแผ่นกระดาษ Post it โดย

- ช่อง See ฉันเห็น... อาจใช้คำตอบจากข้อ 1. นักเรียนเห็นอะไรในภาพวาดนี้บ้าง จากที่นักเรียนที่บันทึกลงแบบบันทึก Artful Thinking No.1 ไปแล้ว

- ช่อง Think ฉันคิดว่า.... อาจใช้คำตอบจากข้อ 3. นักเรียนรู้สึกอะไรเมื่อเห็นภาพวาดนี้ จากที่นักเรียนที่บันทึกลงแบบบันทึก Artful Thinking No.1 ไปแล้ว

- ช่อง Wonder ฉันสงสัยว่า ให้นักเรียนใช้ความคิดอย่างอิสระ

3.4 จากนั้นให้นักเรียนนำ กระดาษ Post it ไปแปะบนกระดาน แยกตามช่อง และสำรวจความคิดของเพื่อน ว่ามีเหมือนหรือแตกต่างจากความคิดของตนเองหรือไม่

3.5 ให้นักเรียนบันทึกความคิดที่นักเรียนสนใจ โดยบันทึกลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.1

ขั้นที่ 3 ตีความ นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็น

4. จากการพูดคุยแลกเปลี่ยน สำรวจความคิดเห็นของเพื่อนในห้องแล้ว ให้นักเรียนเลือกสิ่งที่ชอบ เรื่องราวที่สนใจ หรือ ความรู้สึกส่วนตัว บันทึกรายละเอียด แบบบันทึก Artful Thinking No.1 เช่น ชอบ.....เพราะ..... มีความหมายว่า..... สัญลักษณ์ที่ใช้แทนกันได้..... เขียนบรรยาย

ขั้นที่ 4 เชื่อมโยง นักเรียนเริ่มสร้างผลงานทัศนศิลป์ของตนเอง ให้สอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก จินตนาการ

5. ครูเริ่มแนวคิดกิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting

5.1 ให้นักเรียนลองคิดว่าตนเองเป็นศิลปินที่จะสร้างสรรค์ผลงานจิตรกรรมชิ้นหนึ่งออกมา

1 ชิ้น โดยนำสิ่งที่ตนเองชอบ เรื่องราวที่ตนเองได้บันทึกลงไปแล้วนั้นมาปรับเปลี่ยนเป็นภาพวาดในแนวคิดของตนเอง

5.2 โดยครูมีหัวข้อให้ว่า “อนาคต ”

5.3 ให้นักเรียนเริ่มร่างภาพ ครูคอยเดินดูให้คำแนะนำให้นักเรียนทำงานไปในทิศทางของศิลปะภาพนามธรรม Abstract

ขั้นที่ 5 ตัดสิน นักเรียนตัดสินจากการรับรู้ของตนเอง

6. ครูสั่งการบ้าน ให้นักเรียนร่างภาพศิลปะภาพนามธรรม Abstract ในหัวข้อ “อนาคต” โดยบันทึกขั้นตอนการทำงานของตนเองอย่างละเอียด ลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.1 เพื่อเป็นการวางแผนแนวทางในการทำงาน มีหัวข้อต้องบันทึกมีดังนี้

1. การจัดองค์ประกอบภาพ
2. การเตรียมอุปกรณ์
3. การเลือกใช้สี
4. เทคนิคการลงสี

ชั่วโมงที่ 2

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้พื้นฐาน เรื่อง รูปแบบการสร้างผลงานทัศนศิลป์ ภาพนามธรรม Abstract

1. ครูแนะนำกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด Artful Thinking ซึ่งมี 6 แนวคิดกิจกรรม ดังนี้

- 1.1 แนวคิดกิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting
- 1.2 แนวคิดกิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints
- 1.3 แนวคิดกิจกรรมค้นหาความซับซ้อน Finding Complexity
- 1.4 แนวคิดกิจกรรมการสังเกตและการอธิบาย Observing & Describing
- 1.5 แนวคิดกิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating
- 1.6 แนวคิดกิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning

(ซึ่งในชั่วโมงนี้เราจะใช้แนวคิดกิจกรรมที่ 1.3 และ 1.4)

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ภาพ สำรวจภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์

2. ครูแจกแบบบันทึก Artful Thinking No.2 ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น

- 2.1 ครูเริ่มแนวคิดกิจกรรมค้นหาความซับซ้อน Finding Complexity
- 2.2 ครูให้นักเรียนแต่ละคน ค้นหาความซับซ้อนของภาพร่างของตนเอง โดยมีข้อคำถามดังนี้

1. ภาพร่างมีการใช้ทัศนธาตุใดบ้าง (จุด เส้น สี รูปร่าง รูปทรง แสงเงา ฯ)
2. เร็วราวในภาพวาดสื่อถึงอะไร สิ่งที่ตั้งใจใส่เข้าไป และมีความหมายว่าอะไร
3. ใช้เทคนิคใดในการลงสี เกี่ยวข้องกับแนวความคิดหรือไม่ อธิบาย

3. แนวคิดกิจกรรมการสังเกตและการอธิบาย Observing & Describing

- 3.1 ครูทำฉลากลำดับเลขที่ ของนักเรียนทั้งห้อง
- 3.2 ให้นักเรียนจับฉลากเลือกเพื่อน 1 คน แล้วสลับกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพร่างของคนที่ยับฉลากได้
- 3.3 ให้เพื่อนบันทึกความคิดเห็นลง แบบบันทึก Artful Thinking No.2

ขั้นที่ 3 ตีความ โดยการให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็น

4. เมื่อได้อ่านความคิดเห็นของเพื่อนแล้ว ให้นักเรียนบันทึกสิ่งที่สนใจในความคิดเห็นของเพื่อน ลงใน แบบบันทึก Artful Thinking No.2 ของตนเอง และบอกการนำไปปรับใช้กับงานของตนเอง

ขั้นที่ 4 เชื่อมโยง สู่การสร้างผลงานทัศนศิลป์ โดยการให้นักเรียนสร้างผลงานทัศนศิลป์ของตนเอง

5. นักเรียนปรับแก้ภาพร่างของตนเอง

ขั้นที่ 5 ตัดสิน โดยการให้นักเรียนตัดสินจากการรับรู้ของตนเอง

6. เมื่อนักเรียนพอใจกับแบบภาพร่างของตนเองแล้ว ครูสั่งการบ้าน ให้นักเรียนวาดภาพศิลปะภาพนามธรรม Abstract ในหัวข้อ “ อนาคต ” ลงในกระดาษไม้ ขนาด A3 ลงสีด้วยเทคนิคที่ตนเองได้วางแผนไว้

ชั่วโมงที่ 3

ชั่วโมงปฏิบัติงาน

ครูให้คำแนะนำเกี่ยวกับการร่างภาพลงบนกระดาษไม้ของนักเรียน การวางแผนการทำงาน ในการวาดภาพศิลปะภาพนามธรรม Abstract ในหัวข้อ “ อนาคต ” และให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเทคนิคการลงสี การใช้สี การใช้อุปกรณ์ ของนักเรียนเป็นรายบุคคล

ชั่วโมงที่ 4

ขั้นที่ 1 การให้ความรู้พื้นฐาน เรื่อง รูปแบบการสร้างผลงานทัศนศิลป์ ภาพนามธรรม Abstract

1. ครูแนะนำกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิด Artful Thinking ซึ่งมี 6 แนวคิดกิจกรรม ดังนี้
 - 1.1 แนวคิดกิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง Comparing & Connecting
 - 1.2 แนวคิดกิจกรรมการสำรวจมุมมอง Exploring Viewpoints
 - 1.3 แนวคิดกิจกรรมค้นหาความซับซ้อน Finding Complexity
 - 1.4 แนวคิดกิจกรรมการสังเกตและการอธิบาย Observing & Describing
 - 1.5 แนวคิดกิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น Questioning & Investigating
 - 1.6 แนวคิดกิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning

(ซึ่งในชั่วโมงนี้เราจะใช้แนวคิดกิจกรรมที่ 1.6)

ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ภาพ สำรวจภาพ โดยใช้หลักทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์

2. ครูแจกแบบบันทึก Artful Thinking No.3 ให้นักเรียนคนละ 1 แผ่น

2.1 ครูให้นักเรียนบันทึก ปัญหา และอุปสรรคในการทำงาน และบอกสิ่งที่ได้เรียนรู้ใหม่จากการทำงานชิ้นนี้ บันทึกลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.3

2.2 ครูให้นักเรียนตอบคำถาม ในชุดคำถามในแบบบันทึก Artful Thinking No.1 อีกครั้ง

ชุดคำถาม

1. นักเรียนเห็นอะไรในภาพวาดนี้บ้าง
2. ภาพวาดนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร ดีหรือไม่
3. นักเรียนรู้สึกอะไรเมื่อเห็นภาพวาดนี้
4. ถ้าสมมติว่านักเรียนเป็นผู้วาดภาพนี้ จงอธิบายว่าทำไมจึงวาดภาพนี้
5. นักเรียนชอบอะไรในภาพวาดนี้ เพราะอะไร
6. นักเรียนอยากปรับปรุงอะไร หรือเปลี่ยนอะไรในภาพวาดนี้หรือไม่ และจะเปลี่ยนเป็นอะไร อธิบาย

ขั้นที่ 3 ตีความ โดยการให้นักเรียนร่วมกันสนทนา แสดงความคิดเห็น

3. ให้นักเรียนทุกคนนำผลงานของตนเองมาวางเรียงกันบริเวณหน้าห้องเรียน โดยเรียงแถวละ 10 ภาพ

- 3.1 ครูพิจารณาเลือกภาพผลงานของนักเรียนที่มีความน่าสนใจด้านเนื้อหา องค์ประกอบภาพ และการใช้ทัศนธาตุ ใช้เป็นตัวอย่างในการวิจารณ์ผลงาน
- 3.2 ครูสุ่มเลขที่นักเรียนจำนวน 3 – 5 คน ให้นักเรียนตีความผลงานที่ครูเลือก ให้เพื่อนฟัง
- 3.3 ให้เจ้าของงานนำเสนอผลงาน แนวความคิด เทคนิคการสร้างสรรค์ผลงาน

ขั้นที่ 4 เชื่อมโยง ผลงานทัศนศิลป์ของตนเอง ให้สอดคล้องกับความคิด ความรู้สึก จินตนาการ

4. ให้นักเรียนอธิบายผลงานของตนเองว่าได้หลักการคิด เทคนิค หรือสัญลักษณ์ที่ชื่นชอบใด มาใช้ในผลงานของตนเองบ้าง บันทึกลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.3

ขั้นที่ 5 ตัดสิน โดยการให้นักเรียนตัดสินจากการรับรู้ของตนเอง

5. ให้นักเรียนเลือกผลงานที่ตนเองชื่นชอบ 4 ด้าน พร้อมบอกเหตุผล (โดยแต่ละด้านสามารถลงชื่อเพื่อนซ้ำกันได้) บันทึกลงในแบบบันทึก Artful Thinking No.3

ด้านที่ 1 ด้านความหมายและความสมบูรณ์ของงาน ชื่นชอบผลงานของ..... เพราะ.....

ด้านที่ 2 ด้านการจัดองค์ประกอบของภาพ ชอบผลงานของ..... เพราะ.....

ด้านที่ 3 ด้านความคิดสร้างสรรค์ ชอบผลงานของ..... เพราะ.....

ด้านที่ 4 เทคนิคการสร้างผลงาน ชอบผลงานของ..... เพราะ.....

7. การวัดผลประเมินผล

วิธีการ	เครื่องมือ	เกณฑ์
ประเมินการสร้างผลงานศิลปะ	แบบประเมินการสร้างผลงานศิลปะ	ระดับคุณภาพ ดีมาก
ประเมินบันทึกการคิด	แบบบันทึกการคิด Artful Thinking No.1	ระดับคุณภาพ ดีมาก
	แบบบันทึกการคิด Artful Thinking No.2	ระดับคุณภาพ ดีมาก
	แบบบันทึกการคิด Artful Thinking No.3	ระดับคุณภาพ ดีมาก
ประเมินการนำเสนอผลงาน	แบบประเมินการนำเสนอผลงาน	ร้อยละ 90 ผ่านเกณฑ์

8. สื่อการเรียนรู้

- 1) หนังสือเรียน ทศนศิลป์ ม.5
- 2) ตัวอย่างภาพ ภาพนามธรรม Abstract
- 3) กระดาษ post it
- 4) ใบงานบันทึกการคิด

9. แหล่งเรียนรู้

- 1) ห้องสมุด

10. บันทึกหลังการสอน

1. ปัญหา หรือสิ่งที่ต้องการพัฒนา

.....

.....

.....

.....

2. แนวทาง / วิธีการสอน / รูปแบบการสอน / เทคนิคที่ใช้พัฒนา หรือแก้ไขปัญหา

.....

.....

.....

3. ผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน

.....

.....

.....

4. แนวทางการปรับปรุงการเรียนการสอนในครั้งต่อไป

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....ผู้สอน

(.....)

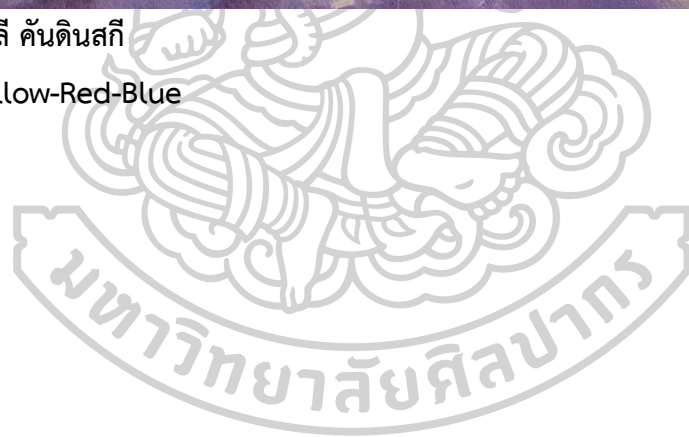
วันที่ เดือน พ.ศ.

ตัวอย่างภาพ ภาพนามธรรม Abstract

ศิลปิน : วาซีลี คันดินสกี

ชื่อภาพ : Yellow-Red-Blue

3. แบบบันทึกการรับรู้สุนทรียภาพ Artful Thinking

Artful Thinking NO.1 ศิลปะภาพเหมือนจริง Realistic ชื่อ.....ห้อง.....เลขที่.....

กิจกรรมการตั้งคำถามและการสืบค้น
Questioning & Investigating

ชั่วโมงที่ 1

1. นักเรียนเห็นอะไรในภาพวาดนี้บ้าง

2. ภาพวาดนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร ดีหรือไม่

3. นักเรียนรู้สึกอะไรเมื่อเห็นภาพวาดนี้

4. ถ้าสมมติว่านักเรียนเป็นผู้วาดภาพนี้จงอธิบายว่าทำไมจึงวาดภาพนี้

5. นักเรียนชอบอะไรในภาพวาดนี้ เพราะอะไร

6. นักเรียนอยากปรับปรุงอะไรหรือเปลี่ยนอะไรในภาพวาดนี้หรือไม่ และจะเปลี่ยนเป็นอะไร อธิบาย

ศิลปินใช้เทคนิคกระบวนการใดในการสร้างสรรค์ผลงาน

ศิลปินที่สร้างสรรค์ผลงานมีประวัติความเป็นมาอย่างไร

ภาพผลงานที่เห็นเป็นภาพผลงาน ประเภทใด อยู่ในยุคสมัยใด

See ฉันเห็น.....

Think ฉันคิดว่า.....

Wonder ฉันสงสัยว่า.....

ArtFul Thinking NO.1 ศิลปะภาพเหมือนจริง Realistic

กิจกรรมการเปรียบเทียบและเชื่อมโยง

Comparing & Connecting

ชั่วโมงที่ 1

ให้นักเรียนเลือกสิ่งที่ชอบ เรื่องราวที่สนใจ หรือ ความรู้สึกส่วนตัว (วาดภาพ/ปะภาพประกอบความคิดได้)

การบ้าน

ให้นักเรียนร่างภาพศิลปะภาพเหมือนจริง Realistic ในหัวข้อ “พื้นที่ส่วนตัว” โดยบันทึกขั้นตอนการทำงานของตนเองอย่างละเอียด เพื่อเป็นการวางแผนแนวทางในการทำงาน มีหัวข้อต้องบันทึกมีดังนี้

1. การจัดองค์ประกอบภาพ

2. การเตรียมอุปกรณ์

3. การเลือกใช้สี

4. เทคนิคการลงสี

กิจกรรมค้นหาความซับซ้อน

Finding Complexity

ชั่วโมงที่ 2

ค้นหาความซับซ้อน ของภาพร่างของตนเอง

1. ภาพร่างมีการใช้ทัศนธาตุใดบ้าง
(จุด เส้น สี รูปทรง รูปทรง แสงเงา ฯลฯ)
2. เรื่องราวในภาพวาดสื่อถึงอะไร
สิ่งที่ตั้งใจใส่เข้าไป และมีความหมายว่าอะไร
3. ใช้เทคนิคใดในการลงสี
เกี่ยวข้องกับแนวความคิดหรือไม่ อธิบาย

แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพร่างของเพื่อน

นำไปปรับใช้กับงานของตนเองอย่างไร

กิจกรรมการให้เหตุผล Reasoning

ชั่วโมงที่ 4

ให้นักเรียนอธิบายผลงานของตนเองว่าได้หลักการคิด เทคนิค หรือสัญลักษณ์ที่ชื่นชอบใด มาใช้ในผลงานของตนเองบ้าง

ให้นักเรียนเลือกผลงานที่ตนเองชื่นชอบ 4 ด้าน พร้อมบอกเหตุผล
(โดยแต่ละด้านสามารถลงชื่อเพื่อนช้กันได้)

ด้านที่ 1 ด้านความหมายและความสมบูรณ์ของงาน
ชื่นชอบผลงานของ.....
เพราะ

ด้านที่ 2 ด้านการจัดองค์ประกอบของภาพ
ชอบผลงานของ.....
เพราะ

ด้านที่ 3 ด้านความคิดสร้างสรรค์
ชอบผลงานของ.....
เพราะ

ด้านที่ 4 เทคนิคการสร้างผลงาน
ชอบผลงานของ.....
เพราะ

1. นักเรียนเห็นอะไรในภาพวาดนี้บ้าง

2. ภาพวาดนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับอะไร ดีหรือไม่

3. นักเรียนรู้สึกอะไรเมื่อเห็นภาพวาดนี้

4. ถ้าสมมติว่านักเรียนเป็นผู้วาดภาพนี้จงอธิบายว่าทำไม
จึงวาดภาพนี้

5. นักเรียนชอบอะไรในภาพวาดนี้ เพราะอะไร

6. นักเรียนอยากปรับปรุงอะไรหรือเปลี่ยนอะไรในภาพวาดนี้หรือไม่
และจะเปลี่ยนเป็นอะไร อธิบาย

4. แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ Artful Thinking ศิลปะภาพเหมือนจริง Realistic

ตารางที่ 14 แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ Artful Thinking ศิลปะภาพเหมือนจริง Realistic

เลขที่	ชื่อ - นามสกุล	ระดับการรับรู้สุนทรียภาพตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987)				
		ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ	ระดับที่ 2 ความงามและ ความจริง	ระดับที่ 3 การแสดงออก	ระดับที่ 4 แบบอย่างและ รูปแบบ	ระดับที่ 5 ความเป็นตัวตน
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						
25						
26						
	ความถี่					
	ร้อยละ					
สรุปผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้สุนทรียภาพของนักเรียนโดยใช้ค่าระดับสูงสุด (Maximum Value) อยู่ที่ระดับที่						

แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ Artful Thinking ศิลปะภาพกึ่งนามธรรม Semi Abstract
 ตารางที่ 15 แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ Artful Thinking ศิลปะภาพกึ่งนามธรรม Semi
 Abstract

เลขที่	ชื่อ - นามสกุล	ระดับการรับรู้สุนทรียภาพตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987)				
		ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ	ระดับที่ 2 ความงามและ ความจริง	ระดับที่ 3 การแสดงออก	ระดับที่ 4 แบบอย่างและ รูปแบบ	ระดับที่ 5 ความเป็นตัวตน
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						
25						
26						
	รวม					
	ร้อยละ					
สรุปผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้สุนทรียภาพของนักเรียนโดยใช้ค่าระดับสูงสุด (Maximum Value) อยู่ที่ระดับที่						

แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ Artful Thinking ศิลปะภาพนามธรรม Abstract

ตารางที่ 16 แบบประเมินการรับรู้สุนทรียภาพ Artful Thinking ศิลปะภาพนามธรรม Abstract

เลขที่	ชื่อ - นามสกุล	ระดับการรับรู้สุนทรียภาพตามทฤษฎีพัฒนาการสุนทรียภาพของ Parsons (1987)				
		ระดับที่ 1 ความชื่นชอบ	ระดับที่ 2 ความงามและ ความจริง	ระดับที่ 3 การแสดงออก	ระดับที่ 4 แบบอย่างและ รูปแบบ	ระดับที่ 5 ความเป็น ตัวตน
1						
2						
3						
4						
5						
6						
7						
8						
9						
10						
11						
12						
13						
14						
15						
16						
17						
18						
19						
20						
21						
22						
23						
24						
25						
26						
รวม						
ร้อยละ						
สรุปผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้สุนทรียภาพของนักเรียนโดยใช้ค่าระดับสูงสุด (Maximum Value) อยู่ที่ระดับที่						

แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์งานศิลปะของผู้เรียน

ตารางที่ 17 แบบประเมินผลงานสร้างสรรค์งานศิลปะของผู้เรียน

ลำดับ	ชื่อ - นามสกุล	E1								E2			
		คะแนนการสร้างสรรค์ ผลงานศิลปะ ภาพเหมือนจริง				คะแนนการสร้างสรรค์ ผลงานศิลปะ ภาพกึ่งนามธรรม				คะแนนการสร้างสรรค์ ผลงานศิลปะ ภาพนามธรรม			
		1	2	3	รวม	1	2	3	รวม	1	2	3	รวม
1													
2													
3													
4													
5													
6													
7													
8													
9													
10													
11													
12													
13													
14													
15													
16													
17													
18													
19													
20													
21													
22													
23													
24													
25													
26													
		รวม				รวม				รวม			
E1/ E2													
คิดเป็นร้อยละ													

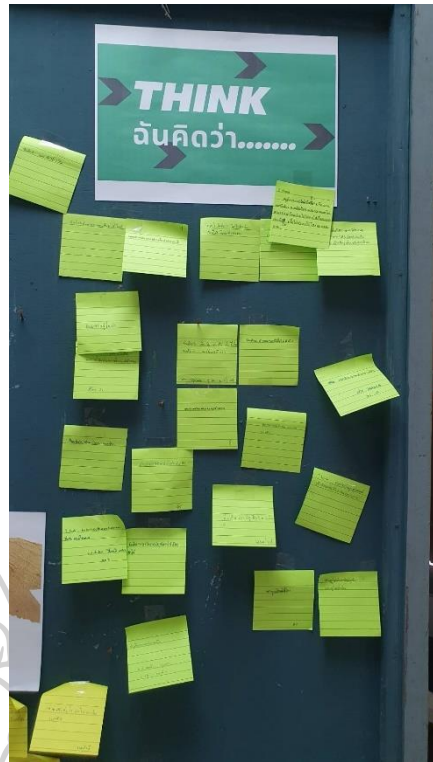

ภาคผนวก ค
ตัวอย่างผลงานศิลปะของนักเรียน

ภาพประกอบแผนกกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดการคิดอย่างมีศิลปะ
ในรายวิชาศิลปะพื้นฐาน
เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ผลงานและการรับรู้สุนทรียภาพ สำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 5

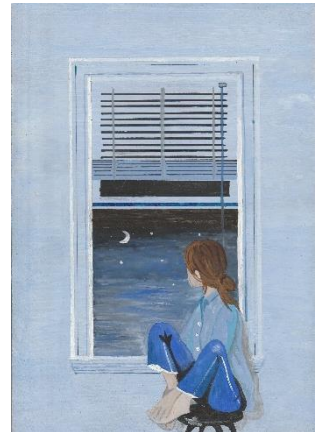

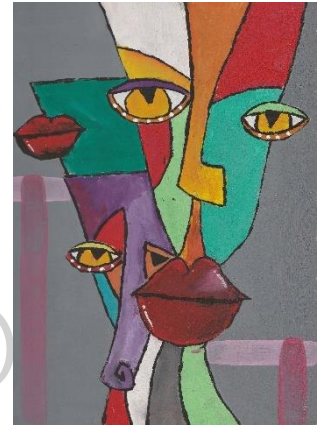
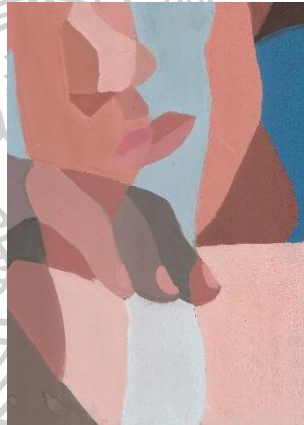
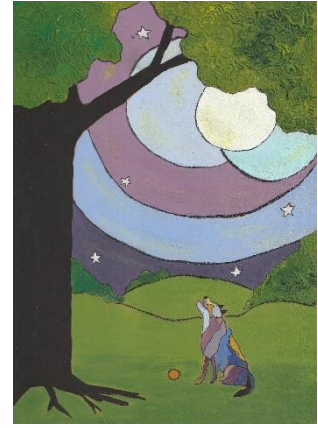

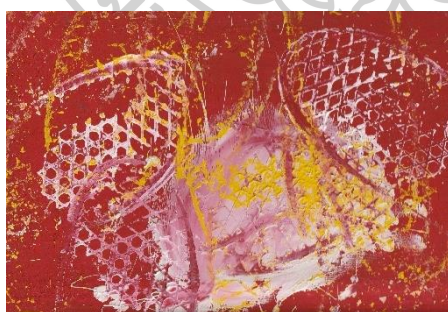
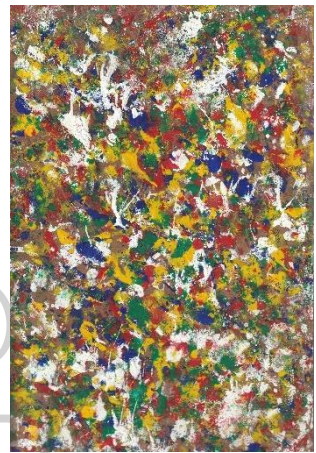
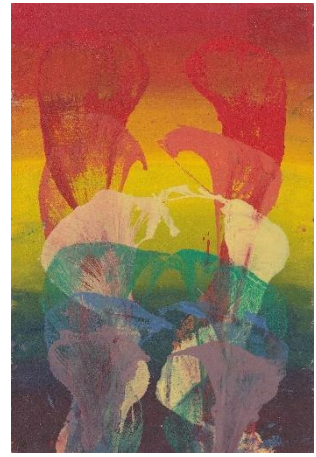
ตัวอย่างผลงานศิลปะของนักเรียน ภาพวาดเหมือนจริง

ตัวอย่างผลงานศิลปะของนักเรียน ภาพวาดกึ่งนามธรรม

ตัวอย่างผลงานศิลปะของนักเรียน ภาพวาดกึ่งนามธรรม

ศิลปากร

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล นางสาวศศิวิมล แสงกรด
วุฒิการศึกษา พ.ศ. 2554 สำเร็จการศึกษาศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาภาพพิมพ์ ภาควิชาศิลปกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า
เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2559 – ปัจจุบัน ศึกษาต่อในระดับปริญญาโท
สาขาวิชาทัศนศิลป์ศึกษา
คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์
และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
จังหวัดนครปฐม
ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 445/4 ซอยเพิ่มสิน ถนนเพิ่มสิน แขวงคลองถนน เขตสายไหม
จังหวัดกรุงเทพมหานคร

